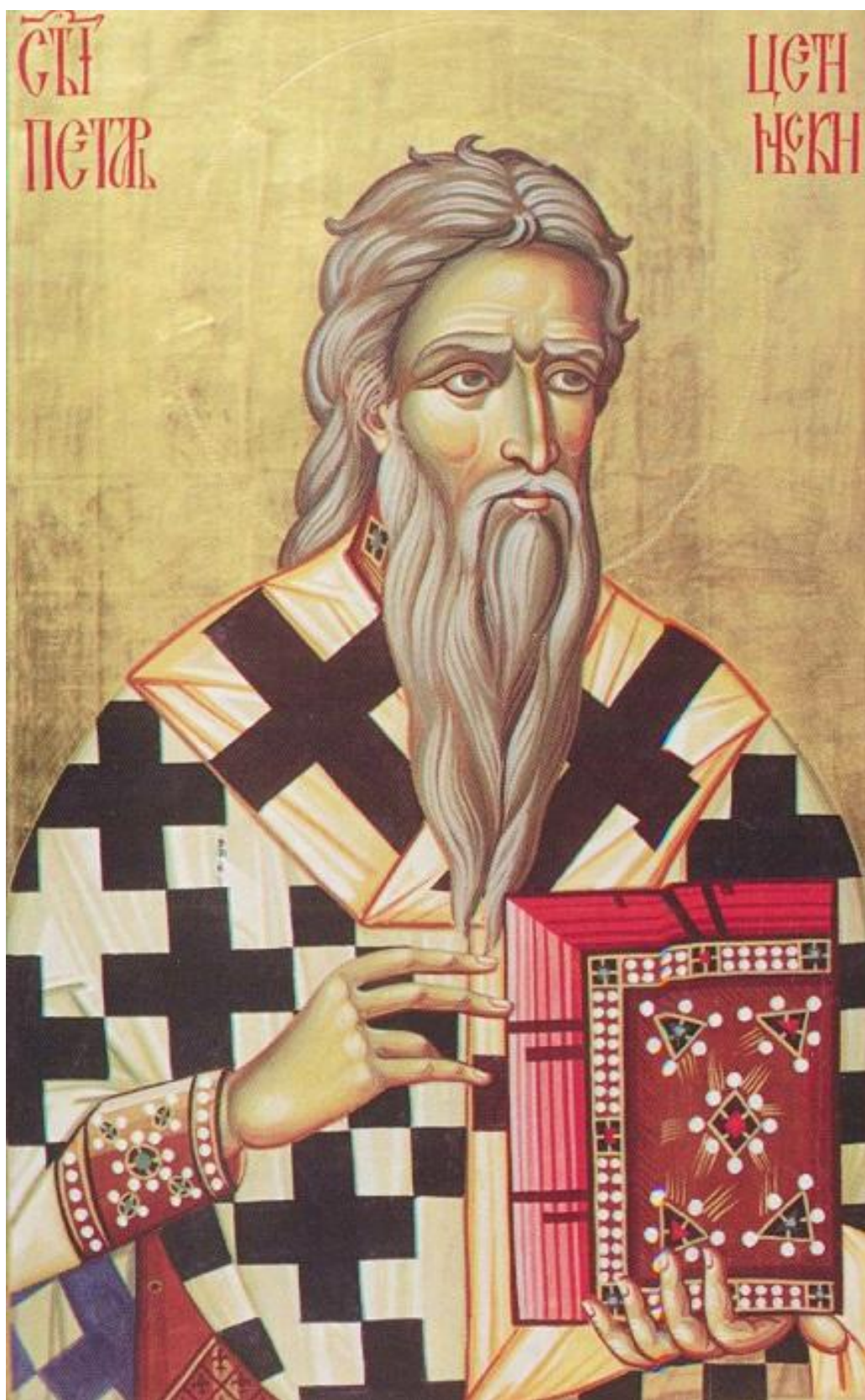

МѢСЯЦЪ ОКТѢВРІА, ВЪ НѢ-Н ДЕНЬ.

ПАМЯТЬ ЙЖЕ ВО СѢИХЪ
ОЦА НАШЕГО ПЕТРА ПЕРВАГО,
МИТРОПОЛИТА ЦЕТИНЬСКАГО,
ЧУДОТВОРЦА – ДВѢ СЛУЖБЫ,
ЯВЛЯЮЩА И ЖИТИЕ
[ЦСА. И СЕРБ.]

МИЃА ОКТЌВРІА, ВХ НІ-Н ДЕНЬ.
ПАМЯТЬ НЖЕ ВО СТЫХХ ОЦА НАШЕГѠ ПЕТРА ПЕРВАГѠ,
МИТРОПОЛІТА ЦЕТІНЬСКАГѠ, ЧУДОТВОРЦА.*1
НА МАЛѢЙ ВЕЧЕРНИ.*2

На ГДН, ВОЗВѦХЪ: СТИХІРЫ, НА Д, ГЛАСЪ А:

Наста день свѣтлаго торжества, ѣже ѡзараетъ всѧ из вѣроу приходящыѧ къ тебе бѣгонѣе петре: ѣкѡ ты сонмѣнный апѡл петрѡ, бѣогѡдноу жнзнію своѣю и мѡдростію ѡправляѧ вѣренными ти ѡ бѣа людми, и по ѡспѣніи своѣмъ, ѣкѡ свѣтіло вѣры и бѣгѡчїѧ, наѡчаѣши ѧ истиннѣй вѣрѣ: тѣмже воспѣваемъ тѧ, мѡтвенниче ѡ дѡшѧхъ нашихъ.

Оублажающе родолюбца пастыреначальника бѣгонѣаго архїереѧ петра, прїидїте вѣрнїи людїе къ раѣце мощїѧ ѣгѡ, и прїимїте бѣгѡтноѧ исцѣлѣніѧ ѡ тѣлесныхъ и дѡшѣвныхъ недѡгѡвъ своїхъ, моѡщцесѧ ѣмѡ, да сохрѧнетъ въ ѡ всѣхъ злѡхъ.

Нзѧ маѡда возлюбивъ бѣа, желѡлз ѣсї слѡжнїти ѣмѡ вѣроу и любѡвію, бѣлѡ радн бнїжнихъ своїхъ: сѣгѡ радн ѡкрѡтивъ стрѡсти, возрѣвноѡлз ѣсї слѡвѣ бжїей и трѡдїлсѧ ѣсї днѣмъ и нѡщїю, терпѡ всѡкїѧ скѡрѣи и прѣдолѣвѡлз вѣрѣскїѧ наѡѣты, сохрѧнїлз ѣсї пѡстѡвъ своѡ въ вѣрѣ правослѡвнѣй, сѣгѡ же црѣковъ своїмн ѡчѣньмн и добродѣтельмн ѡкрѡсїлз ѣсї: нынѣ же въ нѣныхъ селѣнїихъ водворѡлсѧ, молїсѧ ѡ дѡшѧхъ нашихъ.

ГЛАВА, ГЛАСЪ Н:

^{1*} према фусноти у „Житијума светих за октобар“ преп. Јустина (Поповића), стр. 372, службу је саставио (1893. г.) митрополит Михаило (Јовановић). Текст службе доносимо према изворнику у „Србљаку“, издање: Св. Архијер. Синод СПЦ, Београд 1986. године, стр. 79-89. Текст је и од нас подвргнут граматичкој (привођење нормама савремене руске редакције цсла језика) и другој редакцији.

^{2*} текст Малог вечера дат према 3. пробној верзији „Србљака“, стр. 190-193, Краљево 2009. г., приредио: еп. Хризостом (Столић), пошто се у коришћеном издању из 1986. г. не наводи.

Бл҃гоу҃чѣнѣа ѡра́слѣ върѣдѹющихъ родѣтелей, ты сѣи҃телю пѣ́трѣ, ка́меню въры, полѹчи́въ бл҃гвѣ́нїе до́блѣгѡ архі́ереа васі́ліа, ѣ́кѡ неві́ннѣй ѱоноша жаждѣ́а ѣ́и просѣ́щенїа, ѣ́же полѹчи́въ въ ѣ́диновѣ́рнѣй рѡси́и, го́ра же пла́менною лю́бо́вїю къ сво́емѹ наро́дѹ, ѣ́мѹже вразѣ́ о҃грожа́хѹ, спѣ́шилѣ ѣ́и возвратѣ́тисѣ ко сво́емѹ Ѡ́честѡѹ, ѣ́же рѣ́вностїю ѿ мѹ́дростїю ѿзбѣ́вилѣ ѣ́и, бѣ́жїею по́мощїю ѡ́ порабоу́щенїа: се́гѡ ра́ди восхва́лающе́ тѣ́а, вопї́емъ тѣ́и: бѣ́гобл҃женне Ѡ́че, моли́ бѣ́а ѡ́ дѹша́хъ на́шихъ.

И ны́нѣ, бѣ́гѡро́диченъ, гла́сѣ тѣ́ойже:

Арха́ггѣа гаврі́їла гла́сѣ воспрї́емше, рцѣ́мъ: ра́дѹйсѣ, мѣ́ти бѣ́жїа, ѣ́же ѡ́жизнода́вца хрї́ста мї́ръ роди́ла ѣ́и.

На стѣ́хѡвнѣ: стѣ́хїры, гла́сѣ ѣ́:

А́ома бѣ́жїа стро́итѣа бѣ́гомѹдраго, па́стырѣ́ же сло́вѣиныхъ Ѡ́вѣ́цъ хрї́стовыхъ до́браго, ѣ́вѣи тѣ́а спѣ́хъ въ стѣ́ранѣ́ черногѡ́рстѣ́й, Ѡ́че пѣ́трѣ, о҃у́сѣ́рднѣ́й мл҃твенниче ѡ́ дѹша́хъ на́шихъ.

Стѣ́хї: Чѣ́тнѣ́а предѣ́а гдѣ́мъ * смѣ́рть прѣ́бныхъ ѣ́гѡ.*³

А́ѹша́ тѡѡ́а, архі́ере́е пѣ́трѣ, бы́сть до́мъ дѣ́а стѣ́агѡ, въ не́й же авѣ́сѡкѣ́а до́бродѣ́тѣаи возра́стїилѣ ѣ́и ѿ до́стїгѣ́а ѣ́и въ мѹ́жа со́верше́нна ѡ́ хрї́тѣ́, непѡ́бѣ́дїма въ бранѣ́хъ со врагѣ́и*⁴ Ѡ́честѡ́а тѡѡ́егѡ́.

Стѣ́хї: Бл҃же́нъ мѹ́жъ бо́аиѣ́а гдѣ́а, * въ за́повѣ́дехъ ѣ́гѡ́а восхо́щетѣ́а ѡ́бѣ́а.*⁵

Слѹ́жѣ́а трї́ѡпѡста́сномѹ бѣ́гѹ, Ѡ́че бѣ́гоблѣ́нне, ты со́блѹ́а ѣ́и въвѣ́ренноѣ́а тѣ́и хрї́то́ѡ стѣ́адо, бл҃гѣ́тною по́мощїю ѣ́гѡ́а: се́гѡ ра́ди припа́дающе́ къ ра́цѣ́ мо́щїей тѡѡ́ихъ, мо́лимъ тѣ́а, мо́лиѣ́а ѡ́ дѹша́хъ на́шихъ.

Гла́ѡа, гла́сѣ ѣ́:

Прї́идїте́ днѣ́сь бл҃гоу҃вѣ́рнїи лю́дїе ѿ прѣ́те́емъ сѣ́и҃телю пѣ́трѹ Ѡ́цѹ́ на́шемѹ, ѣ́кѡ да сво́ими мл҃тѡ́вами ѿзбѣ́вѣ́тѣ́а всѣ́а ны ѡ́ тѡ́лѣтѡ́рныхъ стѣ́ртїей ѿ ѿскѹ́шенїѣ́а лѹ́кавыхъ: ро́дѹ на́шемѹ ... [ѿмѣ́къ],*⁶ [да́рѹетѣ́а]*⁷ на врагѣ́и по́бѣ́ды, плѣ́нѣ́нными сво́бождѣ́нїе, бра́тїамъ лю́бо́въ, мї́ръ о҃у́строѣ́нїе, цѣ́ркѡ́амъ со́единѣ́нїе ѿ дѹша́мъ на́шимъ всѣ́а мнѣ́аѣти.

³* Пс. 115,6.

⁴* мо́ја изѣ́мна; у шта́мпанѡмъ изѡ́рнику: врагѣ́и, а у рукопѣ́су: врагѣ́ми.

⁵* Пс. 111,1.

И нынѣ, вѣ́городиченѣ, гла́сѣ тѣ́йже:

Рѣ́ще, прѣ́ими моли́твы рѣ́вѣ твои́хѣ, и́ и́збѣ́ви ны́ ѿ вса́кѣа нѣ́жды
и́ печа́ли.

Тропа́рь, гла́сѣ и́:

Прѣ́иди́те днѣ́сь, ѿ правосла́вни́и, торже́ственнѣ́ да возвесели́мса, и́ да
оу́вѣ́димъ всеѣ́тныѣ́ и́ прехва́льныѣ́ добродѣ́тели, трѣ́ды и́ по́дви́ги
черногѣ́рскѣа́ страны́ свѣ́тильни́ка пресвѣ́тла, и́же во а́рхїере́ехѣ́ вели́каго
петра̀, достохв́альнагѡ па́стырѣ́а и́ оу́чїтеле́а: ѣ́акѡ́ во днѣ́вно сотвори́ гдѣ́ ѿго́
во сѣ́бѣ́хѣ́ свои́хѣ́, ѿ́ца въ зе́млѣ́ четверолѣ́тна показа́ на́мъ не́тлѣ́нна:
чтогѡ́ мл́твами, хр́стѣ́ вѣ́же на́шѣ́, спсѣ́ [и́ поми́лѡи́]*8 дѡ́шы на́ша.

Гла́ва и́ нынѣ, вѣ́городиченѣ, гла́сѣ тѣ́йже:

И́же на́сѣ́ ра́ди рождѣ́йсѣ́ ѿ дѣ́вы, и́ распѣ́тиѣ́ претерпѣ́вѣ́, бл҃гїи́,
и́спроке́ргїи́ сме́ртїю́ сме́рть, и́ воскрѣ́нїе́ ѣ́авле́и ѣ́акѡ́ вѣ́хѣ́, не прѣ́зри,
ѣ́аже́ со́здѣ́лѣ́ ѿ́цѣ́ ра́дою́ твоѣ́ю: ѣ́ави́ члѣ́вѣ́колю́бе́е твоѣ́, мл́ти́ке, прѣ́ими
ро́ждшѡ́ тѣ́а вѣ́хѣ́ мола́щѡ́сѣ́ за ны́, и́ спсѣ́, спсе́ на́шѣ́, лю́ди ѿ́чѣ́анныѣ́.

НА ВЕЛИ́ЦѢ́И ВЕЧЕ́РНИ.

Поѣ́мъ: Бл҃же́нъ мѡ́жъ: а́-и́ антї́фѡ́нъ.

На Гдѣ́и, во́звѣ́хъ: стѣ́хїры, на и́, гла́сѣ́ дѣ́:

Оу́бл҃жѣ́мъ ѿ́цѣ́а на́шегѡ сѣ́и́телеа петра̀, ѿ́гоже́ гдѣ́ по́ста́ви на
свѣ́щницѣ́, да ѡ́зѣ́рѣ́тъ лѡ́ча́ми чѡ́дѣ́ехѣ́ черногѣ́рїю́ и́ всѣ́а ѿ́сѣ́рѣ́скѣа́
ѡ́крѣ́стныѣ́а страны́, ѣ́акѡ́ оу́краше́нїе́ цр́кве́, ѿ́мѡ́же́ ко́пию́ще, гл҃го́лемъ:
моли́сѣ́а ко́ гдѣ́, дарова́ти на́мъ ми́ръ и́ ве́лїю́ мл́ть.

Дре́вле прѣ́рокъ гл҃го́лавый: прѣ́никъ ѣ́акѡ́ фи́ниѣ́хѣ́ процвѣ́тетъ, и́ ѣ́акѡ́
а́ке́дръ и́же въ лѣ́ванѣ́ оу́мно́житсѣ́а, и́ вѡ́детъ ѣ́акѡ́ дре́во наса́жденное́
при и́схо́дицихъ*9 во́дѣ́хѣ́: ты́ же ѿ́ бл҃же́нне ѿ́че́ пе́тре, процвѣ́лѣ́ ѿ́цѣ́
вѣ́оу́годны́ми добродѣ́тельми́: сегѡ́ ра́ди оу́бл҃жа́юще́ тѣ́а, мо́лимтисѣ́а:
ѡ́сѣ́на́и мл́твами твои́ми гра́дъ се́и, черногѣ́рскѡ́у́ твоѡ́ па́ствѣ́ и́ всѣ́а
право́сла́вныѣ́а хр́тї́яны.

*6 мо́ја изе́мна, а у́ изво́рнику: кнѣ́зю́ же на́шемѡ́ ни́колаю́. У вре́ме писа́нѣ́а служ́бе́ владѣ́о кне́з
(1860-1910), касни́је (први́ и́ же́дини) кра́ль (1910-1918) Цр́не горе́, Никола́ Петрови́ч-Нѣ́гош.

*7 мо́ј до́датак ради́ осмиш́љава́нѣ́а.

*8 ово́г дела́ у́ угла́стимъ загра́дама́ [...] нема́ у́ тропару́ на Вели́комъ вече́рнѡу́.

*9 изме́нено́ пре́ма савре́менимъ руски́м изда́нїѣ́ма, а у́ изво́рнику: и́схо́дищи́хѣ́.

Настѣ бѣша, ꙗже оугрожаше твоѣй пѣствѣ, блѣженне ѿче пѣтре ѿ ѿ
ггаллѡвѣ, ꙗже хотѣху владѣти твоѣю странѡю: ѿбаче мѣтѣю
всѣвышнѣгѡ, напастѣ на нѡ не возмогѡша ѿ тѣцѣи возвратѣшасѣ во
своѣи: тѣи же со своѣми чѣдами, воздаѡ бѣху хвалѣ, пожилѣ сѣи во
ѡбѣтели своѣи, оучѣ народѣи своѣи ѿ блѣгѡустроѣи вѣѣреннѣи тѣи ѿ бѣи
державѣи, ꙗже мѡлимѣ тѣи, сохрѣнѣи мѣтѣи твоѣи.

Бл҃гоу ѿго хр҃стовоу на рамена своѧ въземь, ч҃доу твоѣму пѣтре, носилъ еси є҃м смиреноуѡбреннѡу, постѡмъ, мѣлтвами, незлѡбѣемъ и инѡмѡу добродѣтельми дѡшъ свою оукрашѡа, великимъ же тѣшѡнїемъ державъ свою зашѡщилъ еси, народъ же свой оумиротворивъ законъ и просвѣщенїемъ освѡбодъ є҃гоу оутвердилъ еси: сего ради чѡда твоѧ величѡюще тѧ, вопїютъ ти: ѿ вселѡженне ѿче, моли се хр҃те б҃е, иже прослѡви тѧ предъ ѡг҃лѡи на нѣбѡи и предъ чл҃вѣки на землѡи, да сп҃сѣтъ дѡшѡи нашіѡ.

Ѣгда по мнозѣхъ тѣхъ и подвижѣхъ твоихъ, сїи́телю пѣ́тре,
оу́разѣмѣ́хъ є́си дѣ́ломъ твоѣ́мъ шѣ́ствие: тогда, любѣ́ свой ро́дъ,
тѣ́плѣ́ помолѣ́хъ є́си ѡ́ немъ, ѣ́же го́рѣ́ пла́каше́ ко́пѣ́: ѿ́ вѣ́ко на́шъ
до́брый, не ѡ́ста́ви на́съ сѣ́рыхъ, но мѣ́твами твои́ми сохрани́ на́съ ѡ́
вѣ́кагѡ́ сѧ́: мы́ же лобыза́юще́ твоѧ́ негѣ́нныя мо́щи, мо́лимъ тѣ́,
оу́го́дннче́ вѣ́стїи, па́стырю́ ре́вностный, іе́ра́рхѡвъ оу́краше́нїе, сотвори́ и на́съ
оу́го́дными бы́ти пресѣ́бїи тѣ́, ѣ́же на зе́мліи просла́вилъ є́си прѣ́бѣ́емъ и
мѡ́дростїю, є́йже и ны́нѣ́ предсто́иши при́сно мо́лѣ́хъ ѡ́ на́съ и ѡ́ сї́е́нїи
всегѡ́ наро́да се́рбскагѡ́, ѣ́же оу́бѣ́жѧ́етъ тѣ́, ѧ́кѡ́ своегѡ́ вѣ́кѡ́, лю́бѧщагѡ́
ро́дъ свой.

И ны́нѣ́, вѣ́ро́днченъ, догма́тїкъ, гла́съ то́йже: *10

Црь нѣный за члвѣколюбіе на земли явилъ, и съ члвѣки поживѣ: ѿ
дѣи бо чтыа плоть пріемый, и нъз неа прошѣдый съ воспріятіемъ,
ѣдинъ ѣсть снъ, сгубъ ѣстествомъ, но не ѡпостасію. тѣмже совершенна
того бѣа, и совершенна члвѣка констннѣ проповѣдающе, исповѣдемъ
хрѣта бѣа нашего. ѣгоже молѣ, мѣи безневѣстнаа, поміловатиса дѡшамъ
нашимъ.

^{10*} у изворнику се овде наводи: **Н** **н**ы^нѣ, бѣ^бор^бодиченз, [г^гл^ла^лз^з ѿ]: **В**т^то т^теб^бѣ не о^оуб^бл^лж^жит^тъ, пр^пег^гл^ла^л д^дб^бо: што није исправно.

Сѣ́нїтеле: Чѣ́нїа прѣдꙗ гдѣмꙗ * смѣ́рть прѣ́бныхъ ѣ́гѡ.*¹²

Ты ѡзмла́да хрї́та возлюбѣ́вꙗ, ѡ́че ꙗ́кѡ, плоти́коу мѡ́дрѡвѣ́нїе въ себѣ́ о́умертвѣ́лꙗ ѣ́сї, потцѣ́вѣа хѣ́ждаше покорѣ́ти лѣ́чшемꙗ ѡ́ плѡ́ть порабо́тити дѣ́хъ: се́гѡ ра́ди соудѣ́хъ чї́стꙗ ѡ́ ѡ́цїѣ́нꙗ бѣ́ови ѡ́бѣ́лѣа ѣ́сї, ѡ́ мѣ́ро дѣ́а сѣ́аꙗ въ себѣ́*¹³ прїѣ́мꙗ, чѣ́дѣ́хъ ѡ́сто́чнїкꙗ содѣ́лаѣа ѣ́сї: тѣ́мже моли́а ѡ́ насъ, помѣ́ловати дѡ́шы на́шꙗ.

Сѣ́нїтеле: Блѣ́жѣ́нꙗ мѡ́жꙗ боа́нѣа гдѣ́, * въ за́повѣ́дехъ ѣ́гѡ вохѡ́щѣ́хъ сѣ́лꙗ.*¹⁴

Гдѣ́ прославлѣ́а своѣ́го о́угоднїка, повелѣ́ ѡ́зѡ́ти ѡ́зꙗ грѡ́ба лежа́щꙗꙗ чѣ́тырехъ лѣ́тꙗ въ землѣ́ нетлѣ́ннꙗꙗ мо́щи сѣ́нїтеле ꙗ́кѡ: мы́ же зра́ще ѡ́ ны́нѣ́, о́ублѣ́жа́емꙗ ѡ́цѣ́а на́шего, ѣ́гоже мѣ́твꙗми бѣ́же помѣ́лꙗѡ́ насъ.

Сла́ва, глѡ́сꙗ дѣ́:

Ивѣ́смертїе́: мы́ же зра́ще чѣ́нїѣ́а мо́щи, ѡ́акѡ́ жї́ва сꙗ на́ми, моле́бнꙗ во́пїемꙗ тѣ́: ѡ́гѣ́лꙗꙗ собесѣ́днїче ѡ́ члѣ́кѡмꙗ настѡ́внїче, настѡ́вн ѡ́ насъ ходї́ти пѡ́тѣ́мꙗ по́двїгѡвꙗ во сла́вꙗ бѣ́жїю, ѡ́ мѣ́твꙗми твоѣ́ми, содѣ́лаѡ́ насъ причѡ́стнїкї бѣ́тїи црї́твїа нѣ́наꙗ.

И ны́нѣ́, бѣ́городнїченꙗ, глѡ́сꙗ то́нже.*¹⁵

Прї́зри на моле́нїѣ́ твоѣ́хъ ра́бꙗ, всенепоро́чнаꙗ, о́утола́ющїи лю́таꙗ на ны́ востѡ́нїѣ́, всѡ́кїѣ́ ско́рби на́сꙗ ѡ́змѣ́нꙗющїи: тѡ́ бо ѣ́дїнꙗ, тѣ́вѣ́рдѡе ѡ́ ѡ́звѣ́стнѡе о́утвѣ́рждѣ́нїе ѡ́мамы, ѡ́ твоѣ́ предстѡ́тельство ста́жꙗхѡмꙗ, да не посты́дїмꙗ, влѣ́ще, тѡ́ прїзѡ́вꙗющїи, потцѣ́нѣа на о́умоле́нїе тебѣ́ вѣ́рнꙗ во́пїю́щїхꙗ: ра́дꙗѣ́а, влѣ́ще, всѣ́хъ по́моще, ра́досте ѡ́ покрѡ́ве, ѡ́ сѣ́сѣ́нїе дѡ́шꙗ на́шїхꙗ.

¹²* Пс. 115,6.

¹³* на сличнїм мѣстїа у савременїм рускїм изда́нїама: себѣ́.

¹⁴* Пс. 111,1.

¹⁵* у изворнїку се овде наводїт: **И ны́нѣ́, бѣ́городнїченꙗ, [глѡ́сꙗ ѡ́]:** Безневѣ́стнꙗ дѣ́о, ѡ́же бѣ́а неспрѣ́чѣ́ннꙗ зачѣ́ншїи плѡ́тїю: што нї́е исправнѡ.

На бл҃гвѣніи хл҃ѣбѡвѣ: тропáрь сѣ́нителя, глáсъ ѿ:

Прїидїте днѣсь, ѿ правослáвнїи, торжѣственнѣ да возвеселїмса, ѿ да оу́вїдимъ всечѣ́тныѣ ѿ прехвáльныѣ добродѣ́тели, трѣ́ды ѿ по́двиги черногóрскїѣ страны свѣ́тїльника пресвѣ́тла, ѿже во áрхїереехъ вели́каго петрà, достохвáльнагѡ пáстырѣ ѿ оу́чителя: ѿкѡ бо дѣ́вно сотворì гдѣ́ ѿгò во сѣ́ыхъ сво́ихъ, сѣ́ща въ землѣ́ четверолѣ́тна показà нáмъ неплѣ́нна: тогò мл̃твами, хр̃стѣ́ бж҃е нáшъ, спсì дѣ́шы нáшѣ. [Двáжды.] ѿ:

Бж҃е дѣ́во рáдѣйсѣ, бл҃гѣ́тнаѣ мѣ́е, гдѣ́ съ тобóу: бл҃гвѣ́на ты въ женáхъ, ѿ бл҃гвѣ́нъ плóдъ чрѣ́ва твоегò, ѿкѡ спсà родилà сѣ́и дѣ́шъ нáшихъ. [Бдѣ́ножды.]

НА Ѹ́ТРѢНН.

По шестоу́сáлмїи ѡ́ктенїà, ѿ посѣ́мъ: Бг҃ъ гдѣ́:

Тропáрь сѣ́нителя, глáсъ ѿ:

Прїидїте днѣсь, ѿ правослáвнїи: [Двáжды.]

Слáва, ѿ ны́нѣ, вѣ́городнченъ, глáсъ то́йже:

ѿже нáсъ рáди рождѣ́йсѣ ѿ дѣ́вы:

По ѿ-ѿ сѣ́хологїи: сѣ́дáленъ, глáсъ ѿ:

Ѹбо́ности возлюбїлъ сѣ́и хр̃стà, ѿ сѣ́нителя, ѿ тогò сїлою оу́крѣплáемъ, мл̃твою ѿ бг̃оу́годными добродѣ́тельми, ѿкѡ копї́емъ низложїлъ сѣ́и врагї, невидимыѣ ѿ видимыѣ, ѿ слáвнымъ вѣ́нцѣ́мъ побѣ́ды вѣ́нчáлсѣ сѣ́и, ѿ рѣ́кнѣ вѣ́хъ хр̃стà вѣ́а: тѣ́мже ѿ почитáемъ чѣ́стнѣ́ю твою́ пáмáть. [Двáжды.]

Слáва, ѿ ны́нѣ, вѣ́городнченъ, глáсъ то́йже:

Нечїстыхъ помышлѣ́нїи мо́ихъ мно́жество, ѿ безмѣ́рныхъ¹⁶ мы́слей ѿвѣ́рвáнїе, ктò ѿзрѣ́цнѣ мо́жетъ, всенепорóчнаѣ дѣ́во; настѡ́нїе безплóтныѣхъ врагѡ́въ мо́ихъ ктò ѿповѣ́сть, ѿ сѣ́же ѿ нїхъ ѡ́блѣ́нїе; но твое́ю мл̃твою, бл҃гáѣ, сїхъ мнѣ́ вѣ́хъ ѿзбáвлѣ́нїе дáръ.

¹⁶* у сличним богородич(а)нима у савременим руским издањима: безмѣ́стныхъ.

По в-й стїхологїи: сѣ́даленъ, гласъ а́:

Ико мѣро на главѣ, сходящее на брадѣ ѿрѣзну, сходящее на ѿмѣты ѿдежды сѣго, и ꙗ́ко роса сходящая на горы сїонскїѣ: ꙗ́ко бл҃гѣ дѣа сѣ́аго, вѣнѣ бл҃госѣающїи на прославленномъ неплѣнїемъ тѣлесѣ твоѣмъ, прїтекающихъ къ рацѣ твоѣи съ вѣрою напоѣетъ радостїю ѿ гдѣ, прославлѣющимъ тѣ.

[Дважды.]

Гласъ, и нынѣ, вѣторѣченъ, гласъ тѣйже:

Оу повѣнїе хрїсті́анъ, пресѣ́а дѣо, сѣ́оже родилъ сѣи вѣа ꙗ́че оумъ и сло́ва, со сѣ́нїтелемъ петро́мъ*¹⁷ и вѣшними сїлами молї ѿсѣ́нїти насъ, и дѣти ѿставлѣнїе грѣхѣвъ всѣмъ намъ, славословѣющимъ тѣ, и исправлѣнїе житїѣ, вѣрою и любовїю прїснѣ тѣ чтѣщимъ.

Полѣелѣй. Величїе сѣ́нїтельское:

Величѣемъ тѣ, сѣ́нїтелю сѣ́е пѣ́тре, и чтѣмъ сѣ́ю ꙗ́мѣть твою: ꙗ́ко бо молиши за насъ, хрї́та вѣа на́шего.

Ѳалѣмъ и́збранный:

Оуслѣшїте сѣ́, всѣ ѿзѣцы:*¹⁸

По полѣелѣи: сѣ́даленъ, гласъ в́:

Гдѣ не лишаѣи бл҃гнѣхъ сходящихъ неслѣбїемъ, бл҃гѣ и сла́вѣ даде ти, сѣ́нїтелю пѣ́тре, ѿже вселѣлъ сѣи въ землїи на́шей: на не́сї же оу́бо сподѣи ны твоїми мѣтвами вѣчныѣ*¹⁹ сла́вы, съ тобою и со всѣми сѣ́ыми вѣ́ бл҃госѣодѣшными.

[Дважды.]

Гласъ, и нынѣ, вѣторѣченъ, гласъ тѣйже:

Покрѣвъ вѣдї мнѣ и прѣстѣ́тельство, и застѣплѣнїе, и похвалѣ, дѣо: ꙗ́ко ꙗ́ко ꙗ́ко сѣи безпомѣщныхъ сїла неѿборїмаѣ и надежда ненадѣемихъ. сѣго радїи оу́блѣающе тѣ, прїснѣ со ѿгѣльми вѣпїемъ тнѣ: радѣиѣ, бл҃гѣтнаѣ.

Посѣмъ: степенна, а-й ѿнѣфѣнъ дѣ-го гласъ.

¹⁷* у изворнику: сїмъ.

¹⁸* Пс. 48,2.

¹⁹* измењено према сличном седалену у савременим руским издањима, а у изворнику: вѣ́чноѣ.

Прокі́менъ, гл҃ахъ ѿ:

Чѣ́тнѧ предѧ гд҃емъ * смѣ́рть прѣ́бныхъ ѣгѡ.*²⁰

Сті́хъ: Чтѡ возда́мъ гд҃евѣ ѡ вѣ́хъ, * ѣ́же воздаде́ ми;.*²¹

Та́же: Всѧ́кое ды́ханіе:

Ѣ́вѣѣ ѡ ма́тѣѣ, за́чалѡ ѡ. *²²

Рече́ гд҃ь своѣ́мъ оу́чѣнѣ́мъ: [ѣ.ѡ] Бы́ ѣ́стѣ свѣ́тъ мі́ра: не мо́жетъ гра́дъ оу́кры́тисѧ верхѹ́ горы́ сто́л. [ѣ] Ни́же вжѣ́гаютъ свѣ́тѣ́льни́ка, ѡ поста́вля́ютъ ѣ́го подѧ спѣ́домъ, но на свѣ́щѣ́нцѣ, ѡ свѣ́титъ вѣ́мъ, ѣ́же вѣ хр҃амѣ́ [ѣѣ]. Та́къ да просвѣ́титсѧ свѣ́тъ ва́шъ предѧ чл҃вѣ́кѣ, ѣ́къ да вѣ́дѣтъ ва́ша дѡ́бра дѣ́ла: ѡ просла́вѣтъ ѡ́ца ва́шего, ѣ́же на нѣ́бѣхъ. [ѣ] [да] не мнѣ́те, ѣ́къ прѣ́идѡхъ разо́рѣти за́ко́нъ, ѡлѣ прѣ́рокѣ: не прѣ́идѡхъ разо́рѣти, но ѡспѡ́лнѣти. [ѡ] ѡмѣ́нь бо гл҃го́лю ва́мъ: до́ндеже прѣ́идетъ нѣ́бо ѡ зе́мля, ѡ́та ѣ́дина, ѡлѣ ѣ́дина черта́ не прѣ́идетъ ѡ за́ко́на, до́ндеже всѧ́ бѣ́дѣтъ. [ѣ] Ѣ́же ѡ́це разо́рѣтъ ѣ́динѹ́ за́повѣ́дей сѣ́хъ ма́лыхъ, ѡ на́дѣ́тъ та́къ чл҃вѣ́кѣ, мнѣ́ нарече́тсѧ вѣ́ цр҃кѣ́н нѣ́нѣ́мъ: ѡ ѣ́же со́творѣ́тъ ѡ на́дѣ́тъ, сѣ́н ве́лѣ́н нарече́тсѧ вѣ́ цр҃кѣ́н нѣ́нѣ́мъ.

По ѣ́вѣѣ: сті́хѣ́ра, гл҃ахъ Ѣ:

Дне́сь прѣ́зднѣ́мъ все́чѣ́но́е то́рже́ствѡ ѡ́ца на́шегѡ петра́, ѣ́же своѣ́мѣ дѣ́ла́мѣ на по́льзѹ́ наро́да ѡ цр҃кѣ́н, возве́лѣ́ченъ ѡ вѣ́а, сѣ́гѡ ра́ди оу́бѣ́жѣ́мъ ѣ́гѡ все́чѣ́нѣю па́мѧть, ѣ́къ да возра́дѣ́тъ ср҃ца на́ша, ѡ мѣ́тѣ́мѣ спѣ́тъ дѡ́шы на́ше.

Ванѡ́нъ вѣ́ѣ, со і́рмо́сѡмъ, на Ѣ: ѡ стѣ́нѣ́ла, на ѡ.

Ванѡ́нъ стѣ́нѣ́ла, гл҃ахъ ѡ.

Пѣ́снь ѡ. І́рмо́сѣ:

Доре́ ѡгѣ́тѣ́лъ ѣ́нѣ, погрѣ́зѣ́вѣ со ѡ́рѣ́жѣ́мъ го́рдагѡ фараѡ́на, ѡ лю́ди спѣ́лъ ѣ́нѣ немѡ́крѣ́ннѡ, гд҃ѣ, ѡ ве́лѣ́лъ ѣ́нѣ ѡ вѣ́а стѣ́нѣ, ко́пѣ́щѣ́мъ: по́нѣ́мъ тебѣ́ вѣ́ѣ на́шемъ пѣ́снь по́вѣ́дѣ́ю, ѣ́къ просла́вѣ́сѧ.

²⁰* Пс. 115,6.

²¹* Пс. 115,3.

²²* Мт. 5,14-19 [зач. 11].

Оу́тверждённый бл҃гвѣніемъ, по́ученіемъ и мѣткою митрополіта
сѣрбскагѡ мѡѹсіа, ты ѿ́че ѡбѣща єси мѡѹсіеи сп҃сѣи́и ро́дъ сво́й,
ѡ́боже пресѣ́льне любѣлъ єси́. **Бѣгѡродиченъ:**

Твёрдое и непреложное оупованіе вѣмы тѣ, бже, ѡ́боже держимса, и
оуповающе мо́лимса: сохрани бл҃говѣрный ро́дъ нашъ, гра́дъ се́й и
всѣ гра́ды и страны хр҃тіа́нскѣ ѿ всѣхъ бѣдъ, нахо́дѣщихъ чл҃вѣкомъ
согрѣша́ющимъ, но ѡ́бѣ мѣтвами тво́ими пріе́млющимъ согрѣше́ній
ѡста́вленіе.

Бѣда́ленъ, гла́съ ѿ:

Тако́въ на́мъ подобѣше архіере́й, прѣ́бенъ, незло́бнъ, крѡ́токъ,
ѡбл҃ченъ ѿ грѣшникъ, ѡ́же предъ вѣ́чнымъ архіере́емъ ѡ́нъ хр҃то́мъ
мо́литса вѣ́нъ ѿ сп҃се́ній ста́да своегѡ: мно́гѡ бо мо́жетъ мѣтва
прѣ́нагѡ, поспѣ́шетъ вѣ́ма ко бл҃го́е. **[Два́жды.]**

Гла́ва, и ны́нѣ, бѣгѡродиченъ, гла́съ то́йже:

Ско́рый тво́й покрѡ́въ и по́мощь, и мѣть покажи́ на рабы́ твоѣ: и
во́льны, ѡ́тѣа, оу́кроти́ сѣ́тнѣхъ помыслѡвъ: и па́дшю́ мою́ дѣшю́
возста́ви, бже: вѣ́мъ бо, дѣ́бо пресѣ́ла, ѡ́къ мо́жешъ, ѡ́лика хо́цешъ.

Пѣ́снь ѧ́. Ірмо́съ:

Прѣ́рокъ ѡбвѣ́мъ оу́мными ѡ́чи́ма провѣ́дѣ, гд҃и, прише́ствіе твоё:
тѣ́мъ и ко́пѣше: ѿ́га прі́идетъ бг҃ъ. сла́ва си́лѣ тво́ей, сла́ва
снзхо́жденію тво́емъ.

За́рѣми чл҃дѣ́с ѡбл҃стѣ́ла єси́ ст҃и́телю пѣ́тре, грѣ́хми ѡ́темнённое
ср҃це моё, свѣ́томъ тво́ихъ мѣ́твъ просвѣ́ти, ѡ́къ да и ѡ́зъ
бл҃года́рственикъ во́пою па́мѣть твою́.

Исцѣ́левѣ́хъ ѡ́ногдѣ вѣ́ршю́щѣи ѿ́ нанесѣ́нѣ *гла́внѣхъ тѣ́жестей
ѡ́убрѣ́сами па́вловыми: *24 ты́ же ѿ́че пѣ́тре, архіере́ю бж҃іи, сво́ими
мѣ́твами да́рѣши́ исцѣ́леніе притека́ющимъ къ ра́цѣ мо́щей тво́ихъ.

^{24*} на сличномъ мѣстѣ у савременимъ рускимъ изда́нїама: гла́вотѣ́жѣй и о́убрѣ́щѣхъ па́вловыхъ.

Млтва вѣры сїсє люте болацаго, ѣже ѡ исповѣда, ѣакѡ врачице не воскресѣтъ: оупованіе же на тѣ, бл҃госердный Ѧче, николїже пограмаляѣтъ из вѣроу призывающихъ тѣ во бл҃говременнѹ помощь.

Бѣорѡдиченъ:

Сниде ѣакѡ дождь на рѣно, во оутрѡбѹ твою гдѣ, ѣакоже рече дрѣвле прѣрокъ, всенепорѡчнаа: [ѣгоже во *дѡхѹ сщестѡихъ*²⁵ родилѣ єси,]²⁶ ємѡже взываемъ: слава силѣ твоєй, гдѣ.

Пѣснь ѣ. Ірмосъ:

Гдѣ бже нашъ, мїръ даждь намъ: гдѣ бже нашъ, стажи ны: гдѣ, развѣ тебе, иногѡ не вѣмы, ѣма твоє именѡемъ.

Гда бѣ ѡсѣилъ єси въ дѡшѣ твоєй, бл҃женне Ѧче, жертвенникъ же мысленный дѡшѹ твою содѣлалъ єси, на немже жертвѹ хвалы гдѣви возносила єси во смиренїи дѡха, немолчноу призываа ѣма бжїе сїи҃тельное.

Твердое бл҃гѣи познаніе оутверждаа въ вѣрѹющихъ, налчила єси насъ, сѣнителю петре, вѣдѣти тѣ, ѣакѡ настѣвника млтѡваго, бл҃гѡутрѡбѣа сокровнице, правовѣрїа оучителя, архїерѣсѡвъ похвалѹ, безпомощныхъ заступника, присноу молацагѡ ѡ сїсєнїи чадъ твоихъ, из вѣроу къ тебе притекающихъ.

Гдѣи заповѣди животворныа, ѣмѣла єси написанныа на скрижаляхъ сѣца твоегѡ, бѣгомѡре Ѧче петре, ѡ проповѣдникъ паствѣ твоєй євѡльскагѡ оученїа, къ нѣсѣи возводацагѡ члѣвѣки, ѣже послѡшающе сего, млтвами призывають бж҃твенное ѣма хр҃тово.

Бѣорѡдиченъ:

Берсѣи ѡдѡвы сломнѡшасѡ, ѡ заклѣпи вѣчнїи сокровнѡшасѡ брѡдшимсѡ ѡ тебе, пребл҃веннаа мѣти: тѣмже молимъ тѣ, избѡви ны ѡ вѣчныа смѣрти, ходѡтайствомъ твоимъ, ѡ вселїи ны во свѣтѣ сїа твоегѡ, свѣтъ ѡ искѡплѣнїа мїрови возсѡвшагѡ.

²⁵* у другої варијанти: дѡхъ сщестѡѹ.

²⁶* додато према сличним местима у савременим руским издањима, а у изворнику нема.

Пѣснь ѿ. Ірмосъ:

Ѣ́кѡ вѡды морекѣа, члѣѣколю́бче, волна́ми житѣ́йскими ѡбѣрѣва́юса.
тѣ́мже, ѣ́кѡ іѡ́на, та́кѡ вѡпѣ́ю ти: возведѣ́ ѿ тлѣ́ живѡ́тъ мо́й,
бл҃гоѡт́робне гд҃и.

Твое́ прехва́льное житі́е ѿ чѣ́тогѡ, кѡ сѣ́мѡ же безмѣ́рное
смиреномѡ́дріе прокѣ́дѣвъ пресѣ́тый дх҃ъ, сла́вна тѣ́а показѣ́: тѣ́мже
ѿ сегѡ́ житі́а кѡ ѡ́номѡ прешѣ́дѡ, полѡ́чилѡ є́си́ та́мѡ сѡ прѣ́ными
весе́ліе.

Дне́сь прѣзѣ́нѡще сѣ́еннѡ твоеѡ́ па́мѡть, сѣ́ителю пе́трѣ, ѣ́же
весе́литѡ ро́дѡ твоѡ́, воспѣ́вающѣ́ю лю́бѡвію по́двиги твоѡ́ ѿ сла́вѡще
чѣ́тноѡ твоеѡ́ оу́спѣ́ніе, мо́литсѡ тебѣ́, да соблюде́ши є́го ѿ вѣ́хъ бѣ́дѡ ѿ
напа́сѣтей.

Вто́ и́зрещѣ́ мо́жетѡ трѡ́ды твоѡ́ ѿ бѣ́нїа ра́ди сѣ́енїа па́стѡвы
твоеѡ́, бѣ́гомѡдрѣ пе́трѣ: ѣ́же ра́ди возме́здѣе ѿ бѣ́а, по досто́янію
воспрѣ́лѡ є́си́ по сме́ртѣи своѣ́й, разлѣ́чныа неѡ́дги ѿсѣ́лѡти. **Бѣ́орѡдиченъ:**

Твоеѡ́ по́мощь да́ждѡ мѣ́, влѣ́ще бѣ́омѣ́ти, ѿ и́збѡви мѡ́ ѿ вѣ́хъ
бѣ́дѡ, скорбе́й, ѿ прегрѣ́шенїй мо́ихъ, ѣ́кѡ ты вѣ́хъ и́збѡвителѡ
роднѡ́ є́си́.

Конда́къ, гла́съ ѿ:

Насла́дїмсѡ всѣ́ дне́сь бж҃твеннѣ́, ѿ сѣ́олю́бцы, ѣ́кѡ кѡ настоѡ́щее
вре́мѡ показѣ́ на́мѡ нѣ́о, прѣдѣ́вныа ѿ не́тлѣ́нныа мо́щи,
чѡднагѡ сѣ́ителѡ ѿ тѣ́ннѡ бж҃твенныхъ стро́ителѡ, петра́ іерѡ́рха
хр҃тѡва: тѣ́мѡ оу́бѡ черногѡ́реку́ю свѣ́здѡ пресвѣ́тлѡю, дне́сь на́мѡ и́зъ
гробѡ́а возсѣ́лѡвшѡю, кѡ пѣ́снѣхъ возвели́чимѡ: ѿ ѣ́кѡ вели́кагѡ дѡшѡ
на́шихъ попечѣ́телѡ ѿ те́пла мѡ́твенника оу́мо́лимѡ, кѡ немѡ́ вѡпѣ́юще ѿ
оу́мнѡльнѡ гл҃го́люще: ново́жлѣ́нне ко сѣ́ыхъ пе́трѣ, сѣ́ителю прѣмѡдрѣ́,
черногѡ́рекаѡ похвалѡ́, мо́лимѡ тѣ́а, ѣ́же мно́гими трѡ́ды ѿ по́двиги
твоѡ́ми оу́пѡслѡ є́си́, ѿ за всѡ́ правосла́вныа мо́лїсѡ, ко є́же сѣ́стїсѡ
дѡша́мѡ на́шымѡ.

І́косъ:

ПѢСНЬ 3. ІѠМѠСЪ:

Душѣвныѧ наѡѧ болѣзни ѡчѣлѧ, оумирѣ наѡѧ волнѣнѧ, оутверди
согласіе въ ближнихъ наѡѧ людемъ: мѣтвѧми прославленнагѡ тобѡу
бже, твоегѡ оугѡдника, оискорѣющагѡ на помѡщъ оумилѣннѡу дѡшѣу,
трѣбующимъ предъ тобѡу заступлѣнѧ ѡ насъ. **Бѣгородиченъ:**

27* или: вѣнѹ.

Ръ пѣци халдѣйстѣй, таинство ржѣтѣа твоегѡ проразѣмѣающе, бѣе
дѣо, рѡждашимсѧ ѿ тебе ѿспѣтелемъ, спсѣніе ѡбрътѡхомъ: ѿ
подобѣнѡ ѡтрокѡмъ, еѿ твоемѹ ѿ гдѹ еѿ нѡшемѹ, бл҃годѣрнѡ зѡемъ:
бл҃гѣнъ еси, бже ѡцъ нѡшихъ.

Пѣснь ѿ. Ірмосъ:

Аггѡли ѿ нѣсѧ, на прѣѡлѣ славы сѣдѡщаго, ѿ ѡкѡ бѣа непрестѡннѡ
славимаго: бл҃гѡите, пѡйте ѿ превозносите егѡ во вѣки.

Изѣтѣсѧ ѿ ѿ ѿности потѣалсѧ еси стѣителю пѣтре, своѡ сѡвѣсть ѿ
срѣе сѧ дѡшѣю, чѣста*²⁸ бѣ предѣстѡити. тѣмже ѿ хрѣтѡсѧ прослави
тѧ, емѡже копѣемъ: гдѧ воспѣаите, ѿ превозносите во вѣки.

Аггѡла тѧ во плѡти вѣмы, занѣ чѣтѡтѹ дѡшѡ ѿ тѣла рѣкѡстнѡ
сѡблѡа еси: нынѣ же водворѣшисѧ тамѡ, ѿдѣже ничѡже скѣрно
вхѡдитъ, поюще немѡлчнѡ пѣснь бѣ, препѣтомѹ ѿ превозносімомѹ во
вѣки.

Аггѡлѡвъ творѣцъ ѿ всеѧ тѣари сѡдѣтель, свѣтѡло добродѣтелей ѡвѡ
тѧ, бл҃женне ѡче пѣтре, егѡже сѡлоу ѡкрѣплѣемъ бѣкѡй достѣглъ
еси сѡвершенства дхѡвнагѡ: црѣтѣе хрѣтѡво ѡнаслѣдовалъ еси ѿ сѣбѡи
радѡстнѡ поѣши: гдѧ пѡйте, ѿ превозносите егѡ во вѣки. **Бѣорѡдиченъ:**

Аггѡльское цѣловѡніе принѡсимъ тѡ сѧ лѡбѡвѡю, бѣе прѣчѣла: радѡйсѧ,
бл҃гѡтнаѧ, гдѧ сѧ тѡбѡю: тѡ же радѡсти нетѣннѡ спѡдѡби, по
дѡлгѹ тѧ ѡбѣающе, рѡждашагѡ ѿ тебе гдѧ поюще, ѿ
превозносающе во вѣки.

Пѣснь ѡ. Ірмосъ:

Чжде мѣрѣмъ дѣство, ѿ стрѡнно дѣамъ дѣторѡжденіе: на тѣбѣ, бѣе,
ѡбѡ ѡустрѡншасѧ. тѣмъ тѧ всѧ племена земнѡа непрестѡннѡ
величаемъ.

Чждѡ бѡлъ еси тѣсѡлавагѡ превозношеніѡ, подаваѡ всѣмъ
ѡбразъ смиреніѡ, стѣителю пѣтре, ѡкѡ ѡзѣгѡти гордыни, ѿ въ
смиреніѡи дхѡ величѡти хрѣтѡа жнзѡдаѡца.

^{28*} у сличним тропарима у савременим руским издањима: чѣсто / чѣстѡ.

Стѣ́тѣмнѣ колѣблющыаа, ѿ вѣ́рѣю грѣхóвною погрѣ́жасмыа, лю́ди твоегѡ́ рѡ́да всегдѣ сохрани́и: занѣ́ ѿмашѣ дерзнове́нїе ко гдѣ, ѿ моли́а ѡ́ всеѣхъ бѣ́гоу́тнѡ пою́щихъ, ѿ сла́вѡщихъ бѣ́а.

Всегдѣ чюдѣ́ася прѣ́здноути, бѣ́женне ѿ́че пѣ́тре: прїе́нѡ вѡ мѣ́тѡхъ, трѣ́дѣхъ ѿ́ подви́зѣхъ ѡ́ бѣ́гоустро́енїи ѿ́ спї́сенїи вѡ́тѣренны́хъ тѣ́ ѡ́ бѣ́а лю́дѣи по́жнѡхъ ѣ́снѣ, сї́лою гдѣ о́у́крѣ́плѣ́емый: ѣ́го́же гла́сы хва́лѣ́бными немѡ́лчнѡ велича́хъ ѣ́снѣ.

Бѣ́гѡро́диченъ:

Чюдѣ́ды на́сѡ ѡ́бнѣ, вѣ́чце, влѣ́стїи лю́тагѡ мї́роде́ржца, ѿ́ вѡ́ чѡ́сѡ кончи́ны на́шеа, на по́мощь о́у́скори́ кѡ́ на́мѡ безпѡ́мощны́мъ: мно́гѡ бо мо́жетѡ мѣ́рнѡ[а] мѣ́тѡа ко гдѣ, ѿ́ прѣ́дѡ то́бѡю трѣ́пещѣ́тѡ дѡ́снѣ тѣ́мнѣ: ѿ́збѡ́внѣ насї́лїѡ ѿ́ ѡ́бѡ́кавы́хъ на́важде́нїи сохрани́, всебѣ́лѣ́а, всѣ́а лю́ди твоѡ́, да тѣ́а рѣ́доу́тными сла́вослѡ́вїи велича́емъ.

Сѡ́тѣ́тїе́нъ:

Иерѡ́рше сѣ́е, бѣ́гомѡ́дре пѣ́тре, черногѡ́рскѡа сла́во, па́мѡть твоѡ́ свѣ́тлѡ прѣ́зднѡ́юще, мо́лимъ тѣ́а о́у́сѣ́рднѡ: всѣ́а лю́ди твоѡ́, ѡ́ нї́хъже мно́гѡ трѣ́днѣ́а ѣ́снѣ, о́у́тѡверди́ вѡ́ вѣ́рѣѣ, вѡ́ лю́бви ѿ́ наде́ждеѣ, ѡ́акѡ да ѿ́ми ѡ́хранѣ́ем[ї]нѣ, вѡ́ живѡтѣ́ своѣ́мъ велича́ютѡ бѣ́а на́шегѡ.

[Дѡ́ва́жды.]

Сла́ва, ѿ́ ны́нѣ, бѣ́гѡро́диченъ:

Свѣ́тѡ мї́ровнѣ возсї́ахъ ѣ́снѣ вѡ́ рѣ́штѡѣ́ твоѣ́мъ, прѣ́читѡа бѣ́гомѣ́н: ѡ́сї́аѿи о́убѡ^{*29} о́умъ на́шѡ познѡ́нїемъ сї́а твоегѡ́, ѣ́рце на́ше о́у́а́зѡвнѣ лю́бѡвїю кѡ́ бѣ́штѡѣ́нны́мъ за́повѣ́демъ, о́у́крѣ́плѡ́уци ны́ мѣ́тѡами твої́ми вѡ́ вѣ́рѣѣ ѿ́ бѣ́гоудѣ́ланїи.

На хва́лїтѣхъ: стї́хїры, на Ѣ́, гла́сѡ ѣ́:

Свѣ́тлѣ́йше сї́нца возсї́а всепрѣ́зднѡ́стѡеннаѡ па́мѡть твоѡ́, сѣ́и́телю пѣ́тре, ѡ́бѡ́ами блиста́ютѡ твоѡ́ до́бродѣ́тельнаѡ дѣ́лнїѡ, ѿ́ ѡ́зѡра́ютѡ вѣ́рны́хъ чѡ́стѡа свѣ́тѡмъ чѡ́дѣ́сѡ твои́хъ: сї́ѡ о́убѡ прѣ́зднѡ́юще, рѣ́доу́тнѡ тѣ́а восхва́лѣ́емъ ѿ́ вѣ́рнѡ о́убѣ́жѣ́емъ.

^{29*} измењено према сличном седалену у савременим руским издањима, а у изворнику: о́убѡ.

Ра́дѡиѡ, главо ѡщѣннаѡ, жилище дѡа пресѣаго, соуде ѿзбра́нный
бѣѡа блѣти, настаѡи всѣхъ насъ, ходѣти пѡтѣмъ бѣоу́годныхъ
ѿсправлѣнѣи твоѣхъ, ѿ приклонѣѡ мѣтвиѡ ко гласѡмъ хвалѣбнымъ,
ѿмнже чествѣемъ сѣѡю пѡмѡть твою, сѣѣтелю пѣтре, занѣ ты ѣси
бола́щихъ цѣлѣтель ѿ печѡльныхъ оутѣшитель: помѡни всѡ ны въ
мѣтвахъ твоѣхъ ко гдѡ, ѿ ѿпросѣ намъ ѣгѡ вѣлю мѣть.

Стра́стѣи тѣлѣсныѡ ѿ врагѣ державы твоеѡ, прилѣжнымъ къ бѣѡ
моленѣемъ ѿ воздержѡнѣемъ оу́кротѣлѡ ѣси: ѡмѡа льстѣваго
слѣзными пѡдвиги^{*30} оу́мертвѣлѡ ѣси, бѣоно́не пѣтре: ѿ оу́гождаѡ бѣѡ
пѡче ѿны́хъ, досточѡдне, ѿже тѡ ѿ оу́красѣ ѿбными даровѡными, гдѡ ѿсѡ
сѣѡ дѡшъ насѣхъ.

Ра́дѡиѡ прѡвило вѣры, ра́дѡиѡ любѣтелю рѡда сѣрѣскаго, блѣженне
ѣерѡрше пѣтре: ѡако Ѡчество твое ѡемно́е ѡзарѡа чѡдесѡи,
прославѡлѣши ѿ по смѣрти своѣи оу́тверждаѣши люди твоѡ въ вѣрѣ
правослѡвѣѣ: ѿцѣлѡа недѡги ѿхъ, ѿ молаѣ хрѣтѡ бѣѡ, даровѡти всѣмъ
намъ вѣлю мѣть.

Глава, ѿ нынѣ, бѣорѡдиченъ, гласъ ѡ:*³¹

Дрѣвле бѣѡа гѡголавыѣ Ѡщѣмъ ко прѡроцѣхъ, въ послѣдокъ днѣи
возгѡгола намъ въ снѣ: ѣгѡже блѣтѣю ѿ до днѣѡ гѡголетъ намъ въ
настаѡникахъ насѣхъ, въ животоѣ своѣмъ побѡяющихъ насъ вѣрѣ ѿ
надѣждѣ, по ѿсѡдѣ же своѣмъ оу́вѣрѡющихъ насъ въ любѣи совершѣннѣѣ,
николіже ѡпадающей: ѿхъже мѣтвами хрѣтѣ, сохрани ѿ сѣѣи дѡшы насѡ.

Гласѡсло́вѣе вели́кое, трѡпарь сѣаго: ѣктѣнѣи ѿ ѡпѡтѣ.

^{30*} у сличной стихири у савременим руским издањима: потѡки.

^{31*} ова стихира у савременим руским „Минејума“, глас 8.

36* Пс. 36,31.

Ѣ́вѣѣ ѿ іѡа́нна, за́ча́ло ѿ [ѿ полѹ].*37

Рече́ гдѣ́ ко прише́дшымъ ко немѹ іѹдеѡмъ: [а] **А**́мѣнь, а́мѣнь
 гл҃голю́ вѣмъ: не вхо́дѣи двѣрьми во двѡръ Ѣвчѣй, но прелѣ́зѣ
 ѿнѣдѣ́, то́и тѣ́тъ ѣ́сть ѿ разбо́йникъ: [б] а́ вхо́дѣи двѣрьми,
 па́стырь ѣ́сть ѡвца́мъ: [в] се́мѹ двѣрникъ ѡверза́етъ, ѿ ѡвцы гла́съ ѣ́гѡ
 слы́шатъ, ѿ своѣ́х ѡвцы гла́шатъ по ѿмени, ѿ ѿзгѡ́нитъ ѿ́хъ: [г] ѿ ѣ́гда
 своѣ́х ѡвцы ѿжденѣ́тъ, предъ́ нѣми хѡ́дитъ: ѿ ѡвцы по нѣмъ ѿдѣ́тъ, ѣ́къ
 вѣ́датъ гла́съ ѣ́гѡ: [д] по чѹжде́мъ же не ѿдѣ́тъ, но бѣ́жатъ ѿ негѡ́,
 ѣ́къ не зная́тъ чѹжда́гѡ гла́са. [е] Сѣ́ю прѣ́тчѹ рече́ ѿмъ іѣ́съ: ѡ́ни же не
 разѹмѣ́ша, что́ бѣ́ше ѣ́же гл҃голаше ѿмъ. [з] Рече́ же па́ки ѿмъ іѣ́съ:
 а́мѣнь, а́мѣнь гл҃голю́ вѣмъ, ѣ́къ ѿ́зъ ѣ́смь двѣрь ѡвца́мъ. [и] Вѣ́и, ѣ́ли́къ
 [ѿхъ] прѣ́иде́ прѣ́жде мене́, тѣ́тѣ сѣ́тъ ѿ разбо́йницы: но не послѣ́шла ѿ́хъ
 ѡвцы. [ѿ] **А**́зъ ѣ́смь двѣрь: мно́ю ѡ́це кто́ вни́детъ, ѿпѣ́етъ, ѿ вни́детъ, ѿ
 ѿзы́детъ, ѿ па́житъ ѡбраще́тъ.

Прича́стїенъ:

Дѣ́венъ бѣ́а во сѣ́бѣхъ своѣ́хъ, бѣ́а іѣ́левъ.*38

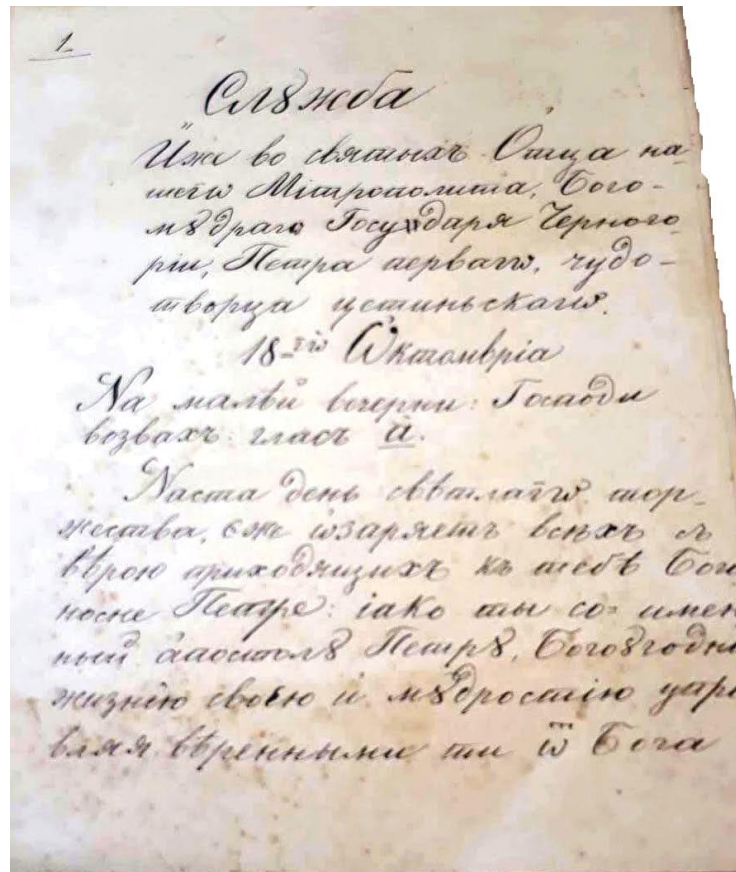

Тѣ́вѡт са мо́штїма свѣ́. Петра́ І Цѣ́тиѣ́ског (Цѣ́тиѣ́ски манасти́р).

37* Јн. 10,1-9 [зач. 35 од пола].

38* Пс. 67,36.

Рукопис службе, стр. 1 (Цетиньски манастир).

Приложѣніе:

Тропарь, гласъ ѿ: *³⁹

Прїидїте днѣсь, ѿ правосла́внїи, торжѣ́ственнѣ да возвесѣ́лимъ, ѿ да оу́бїднмъ всеѣ́тнѣи ѿ прехвѣ́льных до́бродѣ́телїи, трѣ́ды ѿ по́двиги черногѣ́рскїа странѣ́ свѣ́тилника пресвѣ́тла, вели́каго пѣтра, достохвѣ́льнаго пѣ́стыря ѿ оу́чїтѣла: [тѣ́мже въ черногѣ́рскѣю странѣ́ сошѣ́дшесѣ, днѣсь пѣ́сеннѣи да восхвѣ́лимъ,] ѿ́акъ бо днѣ́на сотворѣ́ гдѣ́ ѿго́ во стѣ́ихъ сво́ихъ, свѣ́та въ землѣ́ четверолѣ́тна показѣ́ намъ не́тлѣ́нна: тогѣ́ млѣ́твами, хрѣ́тѣ́ вѣ́же на́шѣ, спсѣ́ [ѿ помѣ́лѣнїи]*^{39а} дѣ́шѣ на́шѣ.

^{39*} дато према транскрипту рукописа јеромонаха Антонија (Марковића), игумана србског православног манастира Грабовац у Мађарској, протојереја-ставрофора д-ра Матеје Матејића у његовом издању „Допуна Србљаку Антонија Марковића“ (око 1810 – после 1886), Колумбус, Охајо 1995. А publication of the Research Center for Medieval Slavic Studies, The Ohio State University, Columbus, Ohio 43210-1286, стр. 27, 98-99. Како смо могли да утврдимо овај тропар у Грабовачком рукопису је по настанку нешто старији од оног у служби митрополита Михаила, па је могуће да га је он користио при састављању своје службе. Кондак је индентичан, па га зато овде не дајемо.

^{39а*} угластим заградама [...] су означене речи којих нема у тропару који се налази у „Србљаку“.

[мѣся ѠКТѠВРІА, ВЪ НѦ-Н ДЕНЬ.]

ИНАѦ СЛУЖБА: ВЪ ПАМЯТЬ ПРОЯВЛЕНІА СѢХЪ МОЩЕЙ
СѢТЕЛА ПЕТРА ПЕРВАГО, МИТРОПОЛІТА ЦЕТІНЬСКАГО.

НА ВЕЛИЦѢХЪ ВЕЧЕРНИ.

На ГДН, возѡвѡхъ: стѣхѣры, на Ѧ,
[повторѡюще кѡждо], гласъ 5. [зорѣствовы]:

СЪ БЖѢТВЕННЫМЪ АПЛОМЪ ПАВЛОМЪ КОПИЮЩЕ: * ТАКѠВЪ НАМЪ АРХІЕРЕЙ
ПОДОВАШЕ, * СО СТРАХОМЪ И ЛЮБѠВІЮ ПРИКАСАЮЩЕСА ЦѢЛѢБНЫМЪ
МОЩЕМЪ ТВОИМЪ, * СѢТЕЛЮ ѠЧЕ ПЕТРЕ, * КО ГДѢ ПРОСЛАВЫШЕМЪ ТѦ,
ОУСЕРДНУ МОЛИМСА: * Ѡ ИЩЕЛЕНІИ ДѢШЪ И ТѢЛЕСЪ НАШИХЪ, * Ѡ ВРАЧЕВАНІИ
Ѡ ѠБДЕРЖАЩИХЪ НАСЪ НЕДѢГОВЪ, * И Ѡ СВОБОЖДЕНІИ Ѡ ѠБРЕМЕНАЮЩИХЪ НАСЪ
НЕМОЩЕЙ. * СО ПСАМОПѢВЦЕМЪ ДѢДОМЪ ВЗЫВАЮЩЕ: * ВОЗНЕОХЪ ИЗБРАННАГО Ѡ
ЛЮДЕЙ МОИХЪ, * СО ОУДИВЛЕНІЕМЪ СЛАВЩЕ БОРСЕНІА И ПОБѢДЫ ТВОѦ, *
ПРИЛѢЖНУ МОЛИМСА: СОХРАНАЙ ДЕРЖАВЪ И ЛЮДИ ТВОѦ, * Ѡ ИХЪЖЕ ВЪ ЖИТІИ
ВРЕМЕННЕМЪ ПЕКАСА ЕСТЬ, * НЕВРЕДИМИ И НЕПРЕВОРИМИ Ѡ НАВѢТОВЪ И
ѠБСТОАНИИ ВРАЖИИХЪ, * И ВѢРЪ ПРАВОСЛАВНЮ НЕДВИЖИМУ СОБЛѠДШУ.

ЗАКОННУ ВОЕВАВЪ ЖИТЕЙСКЮ И ДѢХѠВНЮ БРАТЬ НА ЗЕМЛИ, * ЦРѢ
ЦРѢИ, ХРІТѢ ГДѢ, КО ВСѢМЪ БЛАГОУГОДНАСЪ ЕСТЬ: * МЕЧЕМЪ ЖЕЛѢЗНЫМЪ
ВРАГИ КРЕПЧАЙШУ РОДА СВОЕѠ ПРЕСЛАВНУ ПОРАЗНИСЪ ЕСТЬ, * МЕЧЕМЪ ЖЕ
СЛѠВА БЖІА ЛЮДИ СВОѦ ОУБЛАГОУТОРИСЪ ЕСТЬ, * И КО ИСПРАВЛЕНІЮ ЖИТІА И
ТВОРЕНІЮ ЗАПОВѢДЕЙ ГДНИХЪ НАСТАВНИСЪ ЕСТЬ. * И НЫНѢ, МЕЧЕМЪ
НЕУСЫПАЕМЫХЪ МЛТВЪ ТВОИХЪ * ВРАГИ РАЗНООБРАЗНУ Ѡ СЕЛЕНІИ ЛЮДЕЙ
СВОИХЪ ѠГОНАЙ, * СѢТЕЛЮ, ѠЧЕ ПЕТРЕ ВСЕОЩЕННЕ, * ОУВѢНЧАВЫИСА СВѢШЕ
НЕУВЛАДЕЕМЫМЪ ВѢНЦЕМЪ СЛАВЫ НБНЫА: * И КО ГДѢ, АРХІЕРЕЮ И ЦРѢ ВСѢХЪ,
МОЛИМСА: * Ѡ ИХЪЖЕ ВЪ ЖИТІИ ВРЕМЕННЕМЪ ПЕКАСА ЕСТЬ, * СОХРАНИТИСА ИМЪ
Ѡ ВРАГѠВЪ ВІДИМЫХЪ И НЕВІДИМЫХЪ * НЕВРЕДИМЫМЪ И НЕПРЕВОРИМЫМЪ.

[МЕСЕЦА ОКТОБРА, У 18. ДАН.]

**ДРУГА СЛУЖБА: У (С)ПОМЕН ПРОЈАВЉЕЊА СВЕТИХ МОШТИЈУ
СВЕТИТЕЉА ПЕТРА I, МИТРОПОЛИТА ЦЕТИЊСКОГ.*⁴⁰**

НА ВЕЛИКОМ ВЕЧЕРЊУ.

На „Господе, завапих ...“, стихире, на 8,*⁴¹

[понављајући сваку], глас 6. [Зорастове]:

Га божанственим апостолом Павлом кличућ(и): * Такав нам архијереј требаше,*⁴² * са страхом и љубављу дотичућ(и) се целебних моштију твојих, * светитељу оче Петре, * Господу који те прослави, усрдно се молимо: * за исцелење душа и тела наших, * за излечење од болести које нас држе, * и за ослобођење од немоћи које нас обременују. * Са псалмопојцем Давидом узвикујућ(и): * Узвисих из(а)бранога између народа мога,*⁴³ * са дивљењем славећ(и) битке и победе твоје, * приљежно се молимо: (са)чувај државу и народ твој, * за који си се у [при]временом животу старао, * неповређене и непобеђене од намера и насртаја непријатељских, * и да веру православну непоколебиво одржи.

Закон(ит)о војевав(ши) животни и духовни рат на земљи, * Цару над царевима, Христу Господу, у свему си добро угодио; * мачем железним непријатеље моћне [на]рода свога си преславно поразио, * а мачем Речи Божије народ си свој удобрио, * и на поправљање живота и творење заповести Господњих упитио. * И сада, мачем неуспав[љ]ивих молитава твојих * непријатеље разнолике од стаништā народа свога одгони, * светитељу, оче Петре свеосвећени, * који си се увенчао с више неувенјивим венцем славе небеске; * и пред Господом, Архијерејем и Царем свих, моли се: * за оне за које си се у [при]временом животу старао, * да се сачувају од непријатеља вид[љ]ивих и невид[љ]ивих, * неповређени и непобеђени.

---

^{40*} како су оба празника у исти дан (Лучин-дан), ова служба се може певати сваке друге године уместо прве, или у неки други дан када предстојатељ (митрополит и свештено-архимандрит Цетињске обитељи) одреди.

^{41*} уколико се не служи бдење: онда исто на 8: 3 Литијске стихире и њихов Славник на 4. глас, и 4 Возвателне на 6. глас.

^{42*} Јевр. 7,26.

^{43*} Пс. 78,20.

Пре́емникъ тво́й, пе́тръ вто́рый, * ѿгда́ съ клі́ромъ ѿ гла́вары ра́къ сѣ́ыхъ мо́ей тво́ихъ ѿверза́ше: * зрѧ́ твоегѡ́ не́тлѣннагѡ́ тѣ́лесѣ ꙗ́влѣнїе, * ѿ ѡ́бонѧ́ сегѡ́ бл҃гоу́хѧнїе: * дѣ́ски ѡ́ гдѣ́ ра́дѡша, * ѿ дѡ́хомъ возтрепѧ́ взыва́ше: * ѿ! пре́дѣннагѡ́ чѡ́десѣ, * мо́ей тво́ихъ не́тлѣнныхъ про́авлѣнїа, * ѿ́че ѿ стры́е сѣ́ыхъ: * ѿ! бога́тнагѡ́ дарова́нїа на́мъ недоу́тѡйнымъ * ѿ ни́щымъ ча́домъ тво́имъ, * ѿ! пре́славнагѡ́ бѣ́ѧ зна́менїа ско́рѣащымъ лю́демъ сво́имъ, * ѿ! крѣ́пкаго ѿ живѧ́го бѣ́а межа́дѡ́ на́ми. * дѣ́кенъ во́истиннѡ́ во сѣ́ыхъ сво́ихъ бѣ́а, * твора́й пре́славнаѧ ѿ пре́дѣннаѧ чѡ́деса.

Исполна́а двоеди́нное повелѣ́нїе хрѣ́тово ѡ́ бѣ́олю́бїи ѿ брата́лю́бїи, * во сѣ́ыхъ дѣ́кныѧ сѣ́ителю ѿ́че пе́тре, * пе́рвѣ́е себѣ́ са́магѡ́ всѣ́мъ сѣ́цемъ то́мѡ́ возда́а ѿ́си, * ѿ мѡ́лѣтвеннѧ ѿ по́стннѧ, ѿ начерта́нїе мо́нашествѡ́ущымъ бѣ́а ѿ́си: * ѿгда́ же скѡ́рѣи ѡ́верѣ́тоша лю́ди твоѧ́ * ѿ врагѧ́ сѣ́льныѧ нападо́ша ѧ́, * то́гда дѡ́шѡ ѿ́мѡ ѿ живѡ́тѡ́ мечѣ́мъ ко́ѡ ѿзбавля́а ѿ́си: * ѿ до́брѡю бра́нь ѡ́собо́дѡ́ воева́а, * вѣ́тазѡ́ дѡ́ха ѿ вѣ́тазѡ́ до́блести ꙗ́вля́а ѿ́си: * тѣ́мъ же хрѣ́тосъ ѡ́гѡ́бнымъ вѣ́нцемъ ѡ́уѣ́нча́ та, * ѿ трѡ́ды твоѧ́ ꙗ́кѡ́ чи́стоѣ прино́шенїе бл҃гопрїѧ́, * всѧ́ же ны́ таковы́мъ сѣ́ителемъ бл҃гѡ́и, * ѿда́ кї́ждѡ, ꙗ́коже подо́ба́етѡ, бѣ́а ѿ бли́жнагѡ́ возлю́бѣтѡ.

Гла́ва, гла́съ ѿ:

Дѣ́вна та́, въ рабо́тноѣ вре́мѧ, воздѣ́же гдѣ́ * лю́демъ тво́имъ, сѣ́ителю ѿ́че пе́тре: * всензрѧ́дна ѿ бо́дра а́рхїпа́стыря сло́вомъ ѿсти́ны пра́вопра́ваща, * цр҃ковныхъ догма́тѡвъ до́брохранѧ́ща, * ста́до своѣ́ неѡ́сыпнѡ́ назнѧ́юща, * со́противѡборѡ́ущымъ на́мъ дерзнове́ннѡ́ запреца́юща, * ѿ вражде́бнѡ́у бра́тїю крѣ́то́мъ чѣ́тны́мъ ѿ сѣ́ымъ ѡ́у́лїемъ примирѧ́юща: * кнѣ́зѧ́ держа́вою до́броспра́вляюща * ѿ лѣ́поподѡ́бнымъ зако́номъ ѡ́ бл҃гоу́строѧ́юща, * ѿ воево́ждѡ́ всехвѧ́льна ѿ до́бропѡвѣ́дна, * а́гѧ́рскаѧ ѿ гѧ́ллыскаѧ нахо́жда́енїа далѣ́че ѡ́ предѣ́ла своегѡ́ ѡ́гонѧ́юща, * ѿ крѣ́пость сѣ́льныхъ вѡ́и ѿхъ, * ва́щше бѣ́омъ да́нною ѿ́мѡ мѡ́дрѡстїю * ѿ до́блестїю лю́деѧ сво́ихъ въ ни́что́же ѡ́браца́юща, * не́жели сѣ́лою ѡ́рѡ́жїи

Прејемник твој, Петар други, * када са клиром и главарима гробницу светих моштију твојих отвараше; * гледајућ(и) твога нетрулежног тела призор, * и омирисавајућ(и) његов миомир; * давид(ов)ски у Господу радујућ(и) се, * и духом устрептав(ши) клицаше: * О! предивног чуда, * моштију твојих нетрулежних пројављења, * оче и стриче свети; * о! богатог даривања нама недостојним * и убогим чедима твојим, * о! преславног Божијег знамења невољном народу Своме, * о! крепког и живог Бога међу нама. * Диван [je] уистину у светима Својим Бог,^{*44} * који чини преславна и предивна чудеса.^{*45}

Испуњавајућ(и) двоједину заповест Христову о богољубљу и братољубљу, * међу светима дивни светитељу оче Петре, * прво си себе самог свим срцем Њему предао, * и молитвеник и испосник, и узор монахујућима постао; * а када невоље задесише народ твој * и непријатељи га силни нападоше, * тада си му душу и живот мачем војујућ(и) избављао; * и добар рат с обе стране ратовав(ши), * витез духа и витез јунаштва си се показао; * и зато те је Христос двоструким венцем увенчао, * и труд(ов)е твоје као чисти принос добро примио, * а све нас таквим светитељем благословио, * е да би свако, како ваља, Бога и ближњег љубио.^{*46} **Слава ... глас 8:**

Дивна те, у време робовања, подиже Господ * народу твоме, светитељу оче Петре; * свеизврсна и бодра архипастира који речју истине прав[илн]о управља, * црквене догмате добро чува, * стадо своје неуспав[љ]иво надгледа, * онима који се боре против нас смело запређује, * и завађену браћу крстом часним и светим Јеванђељем измирује; * кнеза који државом добро управља * и ваљаним је законима добро уређује, * и војсковођу свехвална и добропобедна, * који агарјанске и француске најезде од области своје далеко одгони, * и моћ силних војски њихових, * више Богом даном му мудрошћу * и храброшћу народа свога у ништа обраћа, * него ли силом оружја

^{44*} ср. Пс. 67,36.

^{45*} ср. Пс. 76,15.

^{46*} сатављена накнадно 23. маја 2020. г.

својих. * по кончинѣ тој тѣ показѣ нетлѣнна * и чюдесѣмъ силнымъ досѣлѣ оудивляюща, * цѣлѣбѣмъ многымъ болящѣмъ врачеваша, * черногорию и всѣмъ окрѣстнымъ странѣмъ сѣверскѣмъ крѣпкѣмъ хранѣща. * дивномъ во стѣхъ своихъ бгѣ, * стѣителю, ѿче пѣтре всеосѣенне, * ѿ ѿхже въ житїи временнѣмъ слѣзными мѣтвѣми * и колѣнопреклонными бѣдѣми пѣкаса сѣи, * и мечѣмъ владѣтельскимъ ѿхранѣла ѣ сѣи: * не престѣи моляса, * сохранишасѣ ѿ насъ и нынѣ ѿ врагѣмъ рода и вѣры некрѣдѣимымъ, * и вѣрѣ православною нерѣшимѣмъ соблюдымъ.

И нынѣ, вѣцы фѣлѣрмскѣмъ, гласъ ѿ:

Пѣрвѣе написавшейсѣ твоѣи икѣнѣ сѣвѣльскихъ тѣмъ бѣлговѣстникомъ, * и къ тебѣ, црѣицѣ, принесѣннѣи: * да оудѣиши тѣ и силѣмъ содѣлаешѣи сѣи стѣи чѣвѣщѣмъ тѣ, * и порадоваласѣ сѣи, ѣкѣмъ сѣи мѣтѣмъ сѣи нѣшегѣмъ содѣлѣтѣльница, * и на тѣ зрѣиши, глѣбѣла сѣи со влѣстїю: * сѣи сѣмъ ѿбразомъ бѣгѣмъ моѣмъ и силѣ. * и мѣи истиннѣмъ вѣрѣмъ, ѣкѣмъ сѣи рекѣла сѣи, глѣже. * сѣмъ ѿбразомъ сѣи нѣмъ прѣбѣди, * сѣмъже бѣлговѣстнѣмъ прѣдѣстоѣще, * покланѣмѣсѣ тебѣ, рабѣи твоѣи, * посѣтѣи ны мѣтѣрными твоѣими цѣдрѣтами.

Входъ. Прокіменъ дне. И чтѣніѣ ѿ стѣитѣльскаѣ.

На лѣтїи: стѣхѣры стѣитѣла, гласъ ѿ. [Зорѣстѣмъ]:

Ѿчѣрныѣ горы воздѣла сѣи, прѣбѣне, * ѣкоже свѣтѣло нѣкое многѣсѣтѣлоѣ, * на тѣвѣрѣи нѣнѣи водрѣженнѣе: * добродѣтельными прѣкрасными и доблѣстными мѣжѣстѣвенными сѣиющѣе, * сѣи сѣи же вѣрныхъ и оудѣи ѿхъ просѣвѣщѣющѣе: * ненавѣдѣнїе братѣобѣрѣтѣмъ ѿгонѣющѣе, * и тѣмъ ѿгѣрѣнскѣмъ порабоцѣнїѣмъ разгонѣющѣе. * и нѣмъ, прѣздѣнѣмъ всесѣтѣлѣмъ тѣи пѣмѣтѣ * ѿ свѣта твоѣгѣмъ нѣзпослѣи * и во вѣхъ сѣи оудѣи оудѣи ны.

својих. * По кончини Он те показа нетрулежна * и чуд(ес)има силним до сада задивљујућа, * исцелењима многим бол(ес)не излечујућа, * Црну гору и све околне земље Србске моћно чувајућа. * Дивном у светима Својим, Богу, * светитељу, оче Петре свеосвећени, * за оне за које си се у животу [при]временом сузним молитвама * и коленопреклоним бдењима старао, * и мачем владарским их бранио, * не престај да се молиш: * да се сачувају и сада од непријатеља родâ и вере неповређени, * и (да) православну веру неразорену одрже.

И сада ... Богородице Филермске, глас 8:^{*47}

Твојој икони која се прва ослика од благовестникâ Јеванђелских тајни, * и Теби, Царици, принесе * да је усвојиш и моћном учиниш да спасава оне који Те поштују, * зарадовала си се као Она која је милостива Сарадница нашега спасења, * и на њу погледав(ши), говорила си властно: * С овим образом је моја благодат и сила. * И ми заиста верујемо да си ово рекла, Госпођо. * С нама остани [са] овим образом, * пред којим побожно стојећ(и), * поклањамо се Теби, [ми] слуге Твоје, * [и] походи нас материнским Твојим милосрђем.

Вход. Прокимен дана. И три читања светитељска.

На Литији: стихире светитеља, глас 4. [Зорастове]:^{*48}

Га Црне Горе си засијао, преподобни, * као светило неко многосветло, * на своду небеском уздигнуто: * које врлинама прекрасним и јунаштвима мужевним сија, * а срца верних и умове им просвећује; * мржњу братоборства одгони, * и таму турског ропства разгони. * И нама, који празнујемо свесветли ти (с)помен * од светлости твоје низпошљи * и у свим невољама нас укрепи.

^{47*} Богородич(а)ни из руске службе Преносу Филермске иконе Пресв. Богородице ... 12. октобра, у мом преводу са цсл. на србски језик, из јула 2017. г.

^{48*} Литијске стихире састављене накнадно 6, 11. и 12. јула 2017. године. Ако се не служи бдење, певати их све на исти, 4. глас, као прве Возвателне.

[Глас 5:]

Лекарство многоцелебно и богатство непотрошиво, свети, *
ћивот нетрулежних ти моштију, * даде се народу твоме
убогом и осиротелом: * да као што некада убираше жито из
ризницѧ дарежљивости твојих, * тако сада из њега црпе здравље
тел(ес)има и исцелење душама: * и да славећ(и) достојни ти хвале
(с)помен, * прославља Онога који му те у великој невољи подиже –
Бога.

[Глас 6:]

Живота твога светошћу * и лепотом врлина си просијао, * и
чудотворац по престављењу своме си се показао; * лепотама
невештаственим се преукрасив(ши), Петре богославни, * роду своме
и свим околнима си заблистао; * добро на земљи војевав(ши), * и
плату у Господа свога стекав(ши); * с анђелима на небесима сада
ликујеш, * и пред Спас[итељ]ом Богом вазда се молиш * за оне који
празнују пројављење светих ти моштију, * оче Богу најближи и
свенајблаженији.

Слава ... глас 8:

На празник твој који данас приспе, радујућ(и) се; * и пред
многоценом ризницом, ћивотом твојим, који се отвара,
духовно ликујућ(и); * Цетињски град и манастир гостоприм[љ]иво
отварају врата и срца своја; * све притекле на торжество
примајућ(и), * и с њима заједно молитве узносећ(и) * и сложено
вапијућ(и) ка оцу и заштитнику своме, * светитељу Петру Првome,
чудотворцу, * у Богу своме дивном светцу.

И сада ... Богородице Филермске, глас 2:

Гтојећ(и) пред Твојим, Свечиста, образом, * цареви и кнежеви и
сво Христоименито мноштво народѧ, * достојно славе [као]
блажену Тебе, Матер Божију, * и прослављају слугама прилично, * и
поштују [Те] и моле се Теби по Богу: * да свет смириш у
православљу, * и скиптре царст[а]ва учврстиш, * и спасеш од свих
зала Твоје слуге, једина Благословена.

На стѣхóвнѣ: стѣхѣры, гласъ ѿ [Зорастовы].

Пѣ: Прѣбне ѿче:

Стѣхѣру, ѿче пѣтре, архіерее всеблженне, * свѣтомъ бѣоразуміа
чѣрнѣи горѣ возсіалъ єси, * и во бл҃гоутии людѣи своѣи воспиталъ
єси: * нѣкое свѣтило родѣ своемѣ явилася єси, * и забрало нерушимое
всѣмъ ѡбидимымъ былъ єси: * намъ же заступникъ и свободитель ѿ
многихъ и сильныхъ враговъ, * и мѣтвенникъ бл҃гоудѣрнѣишии ѡ душамъ
нашимъ.

Стѣхъ: Чтѣна предъ гдѣмъ * смѣрть прѣбныхъ єго.

Стѣхѣру, ѿче пѣтре, воеводѣ доброповѣдне, * на врагѣи видимыи и
невидимыи * великіи побѣды бѣопоспѣшии възалъ єси, * и ѿ
всѣхъ нападеній ихъ бл҃гоискушии избавилася єси: * неодолимый вѣнецъ
побѣды ѿ бѣа воспріалъ єси, * и чл҃веческии ѿ нечл҃веческихъ моцѣи твоихъ
* людѣи своѣи сѣлѣ ѡудивилъ єси: * всѣмъ бл҃гонадѣждѣи притекающимъ
къ кѣвѣтѣ твоемѣ * полѣзнаа прощеніа ѣко щедролюбный ѿцъ
исполнаа.

Стѣхъ: Сцѣенницы твоѣи, [гдѣ], ѡблекѣшиа въ правдѣ: * и прѣбнии твоѣи,
возрадуютсѣ.

Стѣхѣру, ѿче пѣтре, сцѣеннотайниче принопамѣне, *
неодолимаемъ како доустѣиши воспитуемъ тѣа, * сѣдѣнами чѣстѣи
и ѡумомъ бѣозарна: * пастыря за ѡвцы душѣи своѣи полагающа, * и бѣлки
хитныи ѿ двора своего далече ѡгоняюща: * моцѣи свои и по
преставленіи насъ ѡсвѣщающа, * и ѡ насъ нынѣ, ѣкоже въ тѣлесѣи
пробылаа, вынѣ пекѣшасѣ; * тѣмъ соглашиа всѣи тебѣи провѣщаемъ,
взывающе: * радѣиасѣ, пѣтре ѿче ѡтцѣвъ, * чѣрныи горы славо и всегѣ
рода єрвесагѣ похвало!

Гласъ, гласъ ѿ:

На стиховње: стихире, глас 5 [Зорастове].

Подобан: Преподобни оче ...^{*49}

Гветитељу, оче Петре, архијереју свеблажени, * светлошћу Бого[по]знања Црној Гори си засијао, * и у побожности си народ свој васпитавао; * ново светило роду своме си се показао, * и бедем си неразориви свим онеправдованима био; * а нама заштитник и ослободилац од многих и силних непријатеља, * и молитвеник најблагоусрднији за душе наше.

Стих: Часна је пред Господом * смрт преподобних Његових.^{*50}

Гветитељу, оче Петре, војсковођо добропобедни, * над непријатељима видљивим и невидљивим * велике си победе Божијом помоћју однео, * и од свих напада њихових веома вешто си се избавио; * неувењиви си венац победе од Бога примио, * и чуд(ес)има од нетрулежних моштију својих * народ си свој веома задивио; * свима који [с] добром надом притичу ћивоту твоме * корисне просбе као љубосажаливи отац испуњавајућ(и).

Стих: Свештеници Твоји, [Господе], обући ће се у правду; * и преподобни Твоји, обрадоваће се.^{*51}

Гветитељу, оче Петре, свештенотајниче незаборавни, * у недоумици смо како да достојно опевамо тебе, * сединама часна и умом богозарна; * пастира који за овце душу своју полаже, * и вукове грабљиве од тора свога далеко одгони;^{*52} * који нас моштима својим и по престављењу освећује, * и за нас се сада, као и у телу док је био, једнако стара? * Зато те сви сложено поздрављамо, узвикујућ(и): * Радуј се, Петре, оче над оцима, * Црне горе славо и свега [на]рода Србског похвало!

Слава ... глас 6:

^{49*} Стиховне стихире (без Славника, који је написан раније) састављене накнадно 5. и 6. јула 2017. године.

^{50*} Пс.115,6.

^{51*} Пс.131,9.

^{52*} ср. Јн. 10,11 и 15 и др. (из параболе о добром Пастиру).

Послушав(ши) глас Јеванђеља Господњег, * свеблажени светитељу, **П**оче Петре: * Блажени су миротворци, * јер ће се синови Божији назвати;*⁵⁴ * узревновао си да измириш завађену браћу * светим Јеванђељем и часним Крстом; * није ти досадило да их молиш и заклињеш, * и свезом љубави печатиш обећања њихова; * а оне који се не покораваху молбама * и одвраћаху (се) си проклињао, * и праведном суду Божијем предавао, * на обличење и поуку свима. * Слава Промислитељу Богу * који те у најпотребније време народу Своем подиже, * и умудри те и укрепи, * и нетрулежношћу моштију те прослави.

И сада ... **Богородице Филермске, глас 8:**

Моћно заступништво и бедем не[раз]рушиви стекав(ши), * свечасну и чудотворну икону Твоју, Богомајко, * молимо те да победу над непријатељима правоверном [на]роду нашем дарујеш, * и (да) спасеш наслеђе Своје.

На благосиљању хлебова: тропар, глас 4:

У биткама храброг и у молитвама неуморног, * војсковођу богомудрог који агарјанске и француске војске преславно порази, * и архијереја бодрога јуначке земље Црногорске; * по четворогодишњем пребивању у гробу, * прејемником његовим нам објављена моштима нетрулежног; * ходите данас, о! православни, * сабрав(ши) се усхвалимо као бедем чврсти * и усрдног молитвеника пред Господом за душе наше.

[Двапут.]

Тропар Богородице Филермске, глас 1. Подобен: Пустиножителъ ...

[Творење кир Кирила [Когеракиса], митрополита Родоског]:

Као зид не[раз]рушиви * и вишњи град не[по]колебиви, * Цетињски манастир преславни, * образ Твој стече божанствени; * који се на високом престолу уздиже, * точећ(и) тајанствено струје благодати онима који кличу: * Слава величанственим [делима] Твојим, Чиста; * слава дивотама Твојим, * слава, Мати Филермска, Твојој богатој доброти.

[Једном.]

пѣрѣла вѣсѣла, * водѣзѣла вѣтвенный ѡбразъ твоѣ, * источѣла блѣти таѣнственнѣ струѣ копѣщымъ: * слава величествѣмъ твоѣмъ, ѿгла: * слава дѣвнымъ твоѣмъ, * слава, мѣн пѣстыннолюбѣла [фѣлѣрмска], твоѣѣ богѣтѣѣ блѣгости. **[Као не[раз]рушиви зид * и вишњи град не[по]колебиви, * Родос, острво преславно, * храм Твој стече, * у коме, као на престолу високом, * уздиже се божанствени образ Твој, * точећ(и) тајанствено струје благодати онима који кличу: * Слава величанственим [делима] Твојим, Чиста; * слава дивотама Твојим, * слава, Мати Филермска, Твојој богатој доброти.]**

⁵⁴* Мт. 5,9.

Њн: њнз тропарь, гласъ ѧ.

По: Скорѡ предварѣ:

Бжтвенный Образъ твоѣ, * ѡакѡ сокровище драгоцѣнное богатства,
пустыннѡлюбнаѧ,⁵⁵ * мѣрскѡ твоѣѧ любвѣ, * почитаемъ, рабѣ
твоѣ: * твоѣши бо приносѧ бл҃гѣ * престоупающимъ желаніемъ ѡ вѣрнѡ
вопѣющимъ: * радѡиѧ, бл҃гѣнаѧ, гдѣ съ тобою.

НА УТРЕНИ.

На Бгъ гдѣ: тропарь сѣнителя петра, гласъ ѧ:

Во бранехъ храбрѣтвующа ѡ въ мѣтвехъ незыпающихъ: [Дважды.]

Глава, ѡ нынѣ, вѣры фѣлѣрмскѡ [ѡже хощеши].

По а-ѡ кадѣмѣ: сѣдаленъ, гласъ ѧ:

Сѣнноначальникъ ѡзрѣдѣншій вѣщѣ всѣхъ, * хрѣстѣ бгѣ, бѣлъ
сѣнѣ, сѣнителя петре: * люди своѧ бл҃гочѣтію властнѡ наставляѧ, * ѡ
заблудѣніѡ ѡхъ ревностнѡ исправляѧ: * живѡтъ ѡхъ ѡ тяжкосердѣѡ
къ бл҃годѣшнѡ ѡбращаѧ, * ѡ братолюбіѣ вѣстѣнѡ ненавидѣніѡ оустраѡѧ.
* тѣмже тѣ всѣ, ѡче всебл҃женне, * ѡменѣемъ сѣнителя ѡ оугѣдника
бжѣѧ. [Дважды.]

Глава, ѡ нынѣ, вѣры фѣлѣрмскѡ, гласъ тоѡже:

Тебѣ, всѣ роди чл҃вчестѣн, * хвалѣнѡ дѣры приносѣтъ, вѣщѣ, * ѡ
мѡлѣтѣѡ ѡакѡ црѣнѣ ѡ мѣри бжѣей: * покрѣѡ ѡ соблюди, гп҃же,
мѣтвѡми твоѡми, * ѡ сѣнѣ ѡ вѣдѣ дѣшы нашіѧ.

По в-ѡ кадѣмѣ: сѣдаленъ, гласъ ѡ:

Ѧдѣтска хрѣстѣ вседѣшнѡ послѣдовѡлъ сѣнѣ, * ѡ аггѣльскѣ Образъ
мѣроѡрицѣтельнѡ воспрѣѡлъ сѣнѣ: * плотскѡ възвнзѡніѡ
воздержаніемъ оудрѣнѣвъ, * ѡ срѣе бгѣдѣтельными възхожденіемъ
ѡчѣстнѣхъ: * тѣмже дрѣвнѡ архѣерѣйскѡ сѣдалѣнѣ зѣтскѡ оукрашѡлъ сѣнѣ,
* ѡ надѣ всѣмѣ бгѡ възвелѣнѡлъ сѣнѣ. * ѡ намъ, сѣе, оу тогѡ ѡци: *
ѡспѣтрѣтисѧ намъ премѣрными добрѡтами. [Дважды.]

⁵⁵* или: фѣлѣрмскѡ.

Или: други тропар, глас 4.
Подобан: Убрзо предухитри ...

Божанствени образ Твој Филермски, * као драгоцену ризницу богатства * матерње Твоје љубави, * поштујемо [ми] слуге Твоје; * јер увек точиш благодат * онима који приступају [с] жељом * и верно кличу: * Радуј се, Благодатна, Господ [је] с Тобом.

НА ЈУТРЕЊУ.

На Бог [је] Господ ... тропар светитељ Петра, глас 4:

У биткама храброг и у молитвама неуморног ... [Двапут.]

Слава ... и сада ... Богородице Филермске [који хоћеш].

По 1. катизми: сједален, глас 4:⁵⁶

Гвештеноначалник најизврснији Владике свих, * Христа Бога, био си, светитељу Петре: * који народ свој побожности с влашћу научава, * и заблуде његове ревностно исправља; * живот му од окорелости срца ка благудушности обраћа, * и братољубље уместо мржње устројава. * Стога те сви, оче свеблажени, * зовемо светитељем и угодником Божијим. [Двапут.]

Слава ... и сада ... Богородице Филермске, глас исти:

Теби, сви нараштаји људски, * [за]хвалне дар(ов)е приносе, Владичице, * и моле [Ти] се као Царици и Матери Божијој: * Заклони и подржи [нас], Госпођо, молитвама Твојим, * и спаси од беда душе наше.

По 2. катизми: сједален, глас 8:

Од детињства си Христу сведушно последовао, * и анђелски (си) образ светоодречно примио; * телесна подизања уздржањем укротив(ши), * и срце богоделатним усхођењем очистив(ши); * стога си древно архијерејско седиште Зетско украшавао, * и Бога над свима (си) узвеличао. * И нама, свети, (к)од Њега ишти: * да се окитимо надсветским лепотама. [Двапут.]

⁵⁶* Сједал(е)ни састављени накнадно 3. и 4. јула 2017. године.

ГЛАВА, И НЫНѢ, БЦЫ ФІЛЕРМСКІА, ГЛАСЪ ТОУЖЕ:

ПОКЛАНЯЮЩЕСА ОБРАЗУ ТВОЕМУ, БОМЪИ, * ВЪРНИ РАБѢ ТВОЕМУ,
МОЛИМЪ ТЯ: * ВЪ ДЕНЬ СЪДНЫЙ ИЗБАВИТИ НАСЪ, * И СПОДОБИТИ
ЦРКВІА НАША, * МРІЕ БЛГВЕННАА, ПРАВОСЛАВНЫХЪ ПОХВАЛО.

ПОЛЪЕЛЕН. ВЕЛЧАНІЕ [СЃІТЕЛСКОЕ]:

ВЕЛЧАЕМЪ ТЯ * СЃІТЕЛЮ ПЕТРЕ, * ЦЕТІНЬСКІЙ ЧДОТВОРЧЕ: * И ЧТЕМЪ
СЃІЮ ПАМАТЬ ТВОЮ, * ТЫ БО МОЛИШИ ЗА НАСЪ * ХРІТА, БГА НАШЕГО.

Псаломъ избранный: ОУСЛЫШИТЕ СЯ, ВСИ ЯЗЫЦЫ:

По полъелен: сѣдalenъ, гласъ ѿ:

ВРАГОМЪ СИЛЬНЫМЪ РОДА ТВОЕГО УДОЛѢВЪ, * ЯКЪ ВОЕВОЖДА⁵⁷
ДОБРОПОВѢДНЫЙ ВѢМЪ ПОКАЗАЛСЯ СЯ: * И ЯКЪ ПАСТЫРЬ ДОБРѢ
ПАСТВЫИ СТАДО СВОЕ, * АРХІЕРЕЙ КЪ БГУ БЛГОПРІАТНЫЙ БЫЛЪ СЯ: * ТѢМЖЕ И
СДѢВЪ ПРОСЛАВИЛСЯ СЯ, * И ЯКЪ ЧДОТВОРЕЦЪ ПО КОНЧИНѢ ПОЗНАЛСЯ СЯ:
* И [сѣ] ВЪРОЮ ПРИТЕКАЮЩЫМЪ КЪ КІВѢТУ ТВОЕМУ, * СЃІТЕЛЮ ПЕТРЕ,
МОЛЕНІА ИСПОЛНИЛЪ СЯ. [ДВАЖДЫ.]

ГЛАВА, И НЫНѢ, БЦЫ ФІЛЕРМСКІА, ГЛАСЪ ТОУЖЕ:

ПРИСТУПИТЕ СЪ ВЕСЕЛІЕМЪ, БОИЗБРАННИИ И ХРІТОЛЮБИВИИ ЛЮДІЕ, * И
ЧІТНИИ ОБРАЗЪ БОМЪИ ЛЮБЕЗНУ ПРИМНИТЕ: * СЕ БО ЦЕДРОТУ МОРЕ
НЕИЗЧЕРПАЕМОЕ, * ИСТОЧНИКЪ СЛАДКІИ ИЗЛИВАЕТЪ БЛГОДАТИ, * ѿ НЕГО ВСИ
СПСЕНІЕ ПОЧЕРПАЕМЪ.

ТАЖЕ СТЕПЕННА: А-И АНТИФОНЪ Д-ГО ГЛАСА.

ПРОКІМЕНЪ, ГЛАСЪ Д:

ОУСТА МОА ВОЗГЛГОЛЮТЪ ПРЕМРОСТЬ, * И ПОДЧЕНІЕ СРЦА МОЕГО РАЗУМЪ.

СТІХЪ: ОУСЛЫШИТЕ СЯ ВСИ ЯЗЫЦЫ, * ВНИШИТЕ ВСИ ЖИВУЩИИ ПО
ВСЕЛЕННѢИ.

ВСАКОЕ ДЫХАНІЕ:

СГОЕ СЛІЕ ѿ іоанна, ЗАЧАЛО АС [ГЛАВА І, Д-СИ].

⁵⁷* чини ми се да ова моја новокованица воевожда потпуније (а и буквалније) изражава србску реч „војсковођа“ него уобичајена воевода.

Слава ... и сада ... Богородице Филермске, глас исти:

Поклањајућ(и) се образу Твоме, Богомати, * [ми] верне слуге Твоје, молимо Те: * да нас у дан судњи избавиш, * и удостојиш Царства небеског, * Маријо благословена, православних похвало.

Полијелеј. Величање [светитељско]:

Величамо те * светитељу Петре, * Цетињски чудотворче; * и поштујемо свети (с)помен твој, * јер ти молиш за нас * Христа, Бога нашег.

Псал(а)м из(а)брани: Почујте ово, сви народи ...*⁵⁸

По Полијелеју: сједален, глас 8:

Непријатељима силним [на]рода свога одолев(ши), * као војсковођа добропобедни свима си се показао; * и као пастир који добро пасе стадо своје, * архијереј (к)од Бога добро примљен(и) си био; * стога си се и двоструко прославио, * и као чудотворац по кончини (си) се обзнанио; * и [с] вером притичућим ђивоту твоме, * светитељу Петре, молења (си) испунио. [Двапут.]

Слава ... и сада ... Богородице Филермске, глас исти:

Преступи с весељем, богоизабрани и христољубиви народе, * и часни образ Богоматере љубазно прими; * јер гле, неизцрпно Море милосрђа, * излива Слатки извор благодати, * из кога сви спасење црпимо.

Затим Степена: 1. антифон 4. гласа.

Прокимен, глас 4:

Уста ће моја говорити премудрост, * и поука срца мога разум.*⁵⁹

Стих: Почујте ово сви народи, * [по]слушајте сви који живите по васељени.*⁶⁰

Све што дише ...

Св. Јеванђеље од Јована, зач. 36 [гл. 10,9-16].

⁵⁸* Пс. 48,2.

⁵⁹* Пс. 48,4.

⁶⁰* Пс. 48,2.

По 50-том Псалму: стихира, глас 3:⁶¹

Ходите данас, о! благоверни и светољубиви, * стецимо се у храм Цетињске обитељи преславне; * [да] празникољубиво прославимо (с)помен Петра дивног светитеља, * новојављеног чудотворца и бол(ес)них (из)лечитеља, * Црне Горе предстојатеља * и свега [на]рода Србског бранитеља; * похваљујућ(и) подвиге његове многотрудне: * с непријатељима [на]рода и земље многа борења, * и за народ свој молитвена коленопреклоњења; * пред Господа њега истичућ(и), * [као] за свако добро усрдна молитеља, * и за душе наше доброљубива старатеља.

Канон Богородице [Филермске];

И канон светитељу Петру, глас 6,
чији је акростих [у тропарима и сједал(е)ну]:

Црногорскога св[ј]етилника по[ј]лем[о].

А у богородич(а)нима: [Творење:] Зорастово.

Песма 1. Ирмос:

[Пре]пешачив(ши) по дну [мора] као по копну стопама, Израил, * гледајућ(и) [про]гонитеља Фараона потопљена, клицаше: * Богу победн[иц]ку песму појмо.

Припев: Светитељу, оче Петре, моли Бога за нас!

Црногорску звезду сјајно сијајућу, * и архијерејима похвалу незаборавну, * народу своме моћни бедем у ратовима, * и молитвено заступање у невољама, * да похвалим, Христе мој, реч ми даруј.

Рат добри добро војевав(ши) * и животну трку добродобитно завршив(ши); * пред Христа који те увенча смело си стао, * за народ се свој молећ(и) * да се спасе сваке штете.

Новојављени чудотворче, светитељу, оче Петре, * изврсни међу народом својим јуначним, * украшавао си мудрошћу духа и чојством душе * Зетски престо кнежевски и архијерејски, * богоданог ти на окрмљење христовног [на]рода Црне Горе. **Богородичан:**

⁶¹* стихира састављена накнадно 9. и 11. јула 2017. године.

Зачалà сѣи́ безвѣ́меннѡ и́ родилà сѣи́ неизречѣ́ннѡ, * сѣ́гѡже чинноначѧ́лѧ
 ѧ́ггѧвѣхъ вѣ́дѣти не мо́гѣтѣ. * того́ моли́, бѣ́е неневѣ́стнаа, * ѡ́ сѣ́же
 сѣ́стїа лю́демѣ твои́мѣ, * правовѣ́рнѡ тѧ́ сла́вѧщымѣ.

Пѣ́снь ꙗ́. І́рмо́сѣ:

И́сѣсть сѣ́хъ, ꙗ́коже ты́, гдѣ́и, вѣ́е мо́и: * вознесѣ́и ро́гѣ вѣ́рнѣхъ
 твои́хъ, бѣ́же, * и́ о́утверди́вѣи на́сѣ на ка́меннѣ исповѣ́данїа твоегѡ́.

Ѡ́слобѣ́нїа многопечѧ́льнаа смиренномѣ́дреннѡ по́дѧвѣи, * и́
 болѣ́зненнаа слѣ́зѣи ѡ́ ро́дѣ́ своѣ́мѣ вѣ́и ко гдѣ́и и́злѧ́вѣи: * Ѡ́че
 прѣвѣ́енне, на гдѣ́и о́упова́нїе всегда́ и́мѣ́лѣ сѣ́и, * ꙗ́кѡ́ то́и сѣ́сть и́збавлѣ́и
 тѧ́ ѡ́ всѧ́кнѣхъ вѣ́дѣи и́ ѡ́бсто́анїи.

Го́рѣ́стїи житѣ́йсїа бѣ́годѣ́шнѡ и́скѣ́и́лѣ сѣ́и, * созерца́нїемѣ́ же
 бѣ́жтвеннаа́а сла́достїи та́инственнаа́а и́ пи́ци прино́живѡ́тнѣа *
 за́дѣ́шнааа и́ прѣ́ходїмаа́а прѣ́восхо́ди́лѣ сѣ́и.

Ре́кїи́ гдѣ́и: бо́лши сѣ́а лю́бвѣ́и ни́кто́же и́мать, * да ктѡ́ дѣ́шѣ́ своѡ́
 положи́тѣ за дрѣ́вїи своѧ́, * ра́достнѡ́и воспрї́а́ тѧ́ вѣ́ по́ко́и сво́и, *
 бо́дра дѣ́латѣла́а за́повѣ́дей бѣ́жїи́хъ, * неѣ́сыпа́ема па́стырѣ́и и́ мѣ́дра во́ждѣ́а
 хрї́тоно́снѣхъ лю́дѣи́и свои́хъ.

Бѣ́енѣ:

Ѡ́бра́дованнаа́а, бѣ́гонзѣ́раннаа́а Ѡ́троковї́це, * ро́жда́шаа́а плѡ́тїю́ хрї́та
 во́и сѣ́енїе́и вѣ́емѣ́: * моли́сѣ́а сѣ́мѣ́и ѡ́ ро́дѣ́́ на́шемѣ́ хрї́тїа́нствѣ́мѣ, *
 неврѣ́ди́мѣ́ прѣ́бы́ти ѡ́ кова́рствѣ́и вра́жїи́хъ.

Сѣ́дѧ́ленѣ, гла́сѣ́ ꙗ́:

Свѣ́тїи́льнїкѣ́и неѣ́клѡ́ннѣи́и во́истїи́ннѣ́и по́каза́лѣа́а сѣ́и, * на горѣ́́ чѣ́рнѣ́и
 сто́аи́и, пѣ́трѣ́и ка́меномѣ́енне, * до́блестїю́́ по́двїгѣ́и свои́хъ свѣ́таи́и, * и́
 во́ вре́мѣ́а тѧ́́жкагѡ́ ѧ́́гара́нскагѡ́ порабо́цїенїа́а * до́бродѣ́тельнымѣ́и житї́емѣ́и
 свои́мѣ́и вѣ́емѣ́и ѡ́крѣ́стнымѣ́и блїста́и́и.

[Два́жды.]

Гла́ва, и́ ны́нѣ́, бѣ́енѣ, гла́сѣ́ то́и́же:

Ра́дость ѡ́ ѧ́́ггѧ́а прїе́мшаа́а, * и́ печѧ́ль ми́ра вѣ́ ра́дость прѣ́ло́жшаа́а, *
 ро́жда́шемѣ́и ѡ́ тебе́́, хрї́стѣ́, бѣ́и на́шемѣ́, моли́сѣ́а: * ми́ръ на́мѣ́и
 дарова́ти и́ вѣ́лїю́́ мѧ́ти.

Зачела си безсемено и родила си неизрециво, * Оног кога
началници анђелских чинова видети не могу. * Њега моли,
Богородице неневестна, * за то да се спасу људи твоји, * који Те
правоверно славе.

Песма 3. Ирмос:

Нема светога, као [што си] Ти, Господе Боже мој; * који си узвисио
рог верних Твојих, Благ, * и утврдио нас на камену исповедања
Твога.

Оздобљен̄а многожал(ост)на смиреномудрено подносећ(и), * и
болне сузе за [на]род свој вазда пред Господом изливајућ(и); *
оче преосвећени, у Господа си свагда (по)уздање имао, * јер је Он тај
који те избавља од свак[акв]их беда и напасти.

Горчине животне добродушно си искусио, * а созерца(ва)њем
божанствене сладости тајанствене и хране вечноживотне *
овдашње и пролазно си превазилазио.

Радосно прими у покој свој, * Господ који рече: Нема веће од ове
љубави, * [до] да ко душу своју положи за пријатеље своје,⁶² *
тебе, бодрог делатника заповести Божијих, * неуспав[љ]ивог пастира
и мудрог вођу Христовног народа свога.

Богородичан:

Обрадована, богоизабрана Дјев[ојчи]ице, * која си телом родила
Христа на спасење свима; * моли Му се за род наш
хришћански, * да неповређен о(п)стане од покварености вражијих.

Седален, глас 4:

Гветилник неуклоњиви уистину си се показао, * на Гори Црној
стојећ(и), Петре каменоимени,⁶³ * јуначношћу подвига својих
светлећ(и), * и у време тешког агарјанског ропства * врлинским
живљењем својим свима околнима блистајућ(и).

[Двапут.]

Слава ... и сада ... Богородичан, глас исти:

Радост од анђела си примила, * и жалост света у радост (си)
претворила; * рођеноме од Тебе, Христу, Богу нашем, моли се:
* да нам мир дарује и велику милост.

⁶²* ср. Јн.15,13.

⁶³* новокованица заснована на познатој библијској етимологији имена Петар = камен, стена.

Пѣснь ѧ. Ърмосъ:

Хрѣтосъ моѧ сила, * бѣхъ и гдѣ, * ѿтнѧ црковь бѣгоушѣхъ поётъхъ
взывѧющи, * ѿ смысла чиста ѿ гдѣ празднующи.

Краеградѣ прибѣжица и цѣдрий ѿтецъ * жаждущимъ и алчущимъ
людемъ своимъ былъ еси, * раздаѧ имѣнїе своѧ ѿ ѣже препитати
ѧ хлѣба, * и животъ имъ сохранити ѿ глада: * ѿ душѧхъ же ихъ
млѣтвенникъ непрестанный ко гдѣ былъ еси, * ѿ ѣже сохранити ѧ имъ ѿ
мысленныхъ врагъ.

Агглоподобный и ѿгнедохновенный млѣтвенникъ былъ еси, *
всенощная стоѧиѧ со слезами оусердно приносѧ * давшемъ ти
крѣпость ѧко воеводу надъ видимымъ и ѡпостытѣмъ твоимъ родѧ, * ѿ
ѣже избѣжити ѧ емъ и ѿ врагъ невидимыхъ.

Горы черныѧ воухвѧлимъ свѣтильника пресвѣтла, * всѣмъ
ѡкрѣстнымъ странѧмъ хрѣтианскимъ и всей вселеннѣй воздѣвша: *
лѣчѧми бѣгодохновенныхъ исправленїй своихъ, * и подвигами доблественныхъ
боренїй своихъ.

Бченъ:

Аароновъ жезлъ прозѣвѣшїй просѣбразъ твоимъ безсѣмѣннагѧ
рожденїѧ, * древле показѣвша, * и ѿ камене неплодна иногда водѧ
источивша, * молѧ, еце дѣво, * да рѣками еѡльскихъ оученїй своихъ, *
напоитъ люди грѣхми доуховнѣ ѡбесплодствѣванныѧ.

Пѣснь ѧ. Ърмосъ:

Бжїимъ свѣтомъ твоимъ, бж҃е, * оутренюющихъ ти души любовїю
ѡзарѧ, молюсѧ, * тѧ вѣдѣти, слово бж҃їй, истиннаго бѣга, * ѿ мѣра
грѣховнагѧ взывѧюща.

Ѡбнищавшимъ людемъ своимъ * ааронѧ собразника, но новѧ
бл҃г҃ти цѣнноначальника: * и мѡѡсѣю сподобника, но новагѧ
закѡна начертатѣла, воспоѣмъ: * не черта бо на каменѧ, но на
скрижалѣхъ ср҃ца ихъ.

Споборника себѣ въ бранехъ всегда имѣѧ гдѧ, * сломысленныѧ врагѧ
рода своего поразиѧ еси: * и конъ ихъ многочисленныѧ ѿ предѣлѧ
своихъ доброповѣднѧ ѡгнаѧ еси.

Песма 4. Ирмос:

Христос је моја сила, * Бог и Господ, * часна Црква богољепно поје кличућ(и), * од (раз)ума чиста у Господу празнујућ(и).

Кула за прибежиште и сажаливи отац * жедном и гладном народу своме си био, * раздајућ(и) имање своје за то да га прехраниш хлебом, * и да му живот сачуваш од глади; * а за душе његове молитвеник непрестани пред Господом си био, * за то да се сачува од духовних непријатеља.

Огње(но)духи и ангелоподобни молитвеник си био, * свеноћна стајања са сузама усрдно приносећ(и) * Ономе који ти као војсковођи даде снагу над вид[љ]ивим противницима твога [на]рода, * за то да се избави и од непријатеља невид[љ]ивих.

Горе Црне усхвалимо светилника пресветлог, * који свим околним земљама хришћанским и свој васељени засија: * зрацима богонадахнутих управљања својих, * и подвизима јуначких битака својих.

Богородичан:

Аронов штап процвали [као] праслику Твога безсеменог рођења, * Онога који давно показа, * и Који из камена неплодна некада воду источи; * моли, Богородице Дјево, * да рекама Јеванђелских учења Својих, * напоји народ гресима духовно обезплоћен(и).

Песма 5. Ирмос:

Божијом светлошћу твојом, Благи, * озари душе оних који Ти јутрњују [с] љубављу, молим се, * да [у]познају Те[бе], Речи Божија, истинитог Бога, * који дозива из мрака греховнога.

Арону саобразника, но нове благодати свештеноначалника, * осиротелом народу своме; * и Мојсеју саподобника, но новог Закона бележника, опевамо; * јер не писа на камену, но на таблицама срца његова.

Геби [за] савезника с у ратовима свагда имајућ(и) Господа, * зломислене непријатеље [на]рода свога си поразио; * и војске (си) њихове многобројне од граница својих добропобедно одагнао.

Великіа ѿ разнобръзныа печали ѡбрътѡша тѣ, * но ѿмѣа гдѣа
оуѡкрѣпѣтелеа сѣ, * терпѣливодѣшнѡ всѣа подѣлаз сѣ, *
блѡгосердѣчною радостію ѡждиаа бѣдѣшнѡхъ блѡгѡхъ воздѣрѣтѣе. **Бѣенз:**

Сѣа бѣѣа безлѣтна, * сѣгоже во врѣмени ѣакѡ члѣвѣча безсѣменнѡ
родилѣа сѣ, * ѿ млекома ѣакѡ ѡтрочѣа доѣла сѣ: * того, бѣе,
молѣ ѡ сѣсѣніи дѣшнѡхъ нашіхъ.

Пѣснь Ѣ. Ірмѡсз:

Житѣйское море, воздвизѣемое * зрѣа напѣстей бѣрею, * кѡ тѣхомѡ
пристѣнищѡ твоемѡ * прѣтѣкѡ, копію ти: * возведѣ ѡ тѣа живѡтѡхъ моѣхъ,
* многомѣтѣе.

Сѣльски сѣце чѣсто ѿ плѡть несквѣрнѡ соблюдѣа, * дерзновѣніе ко гдѡ
ѿмѣлаз сѣ: * ѿ непоколѣблемою надѣждою на негѡ, * врагѣ
всѣдѣрзкѣа ѿ всѣдѣкѣвыа ѡ родаа своего ѡ далѣче ѡгналаз сѣ.

Трѣдѣа многѣа ѿ искѡрен подѣлаз сѣ, * бывѣаа въ бѣдѣахъ ѿ ѡ
срѣдѣникѡхъ ѿ ѡ ѿноплемѣнникѡхъ: * во страдѣніихъ ѿ подвизѣхъ, *
въ мѣкахъ ѿ нѣждѣахъ вѣнѡ, * но ѿ до трѣтѣагѡ нѣсѣ ѿ слѣшаніа
нензрѣченнѡхъ пѣуловски вперѣлаз сѣ.

Іисѣсѡ навѣнѡ подобенѡ бывѣа сѣ, * вмѣстѡ же сѣѣнѡхъ іерѣхѡвѣникѡхъ ѿ
лѣгеѡнѡхъ ѡмалѣковѣхъ, ѣакѡ боевѡждѣ побѣдонѡснѣй: * безвѡжныа ѡрѣдѣа
ѡгѣрѣнѣкѣа разгонѣа, * ѿ слѡславыа полкѣа гѣалѣкѣа сокрѣшаа. **Бѣенз:**

Твоеа людіа соблюдѣа въ цѣломѣдріи ѿ чѣтѡтѣ, мѣти дѣо: * ѣакѡ сѣдіна
въ женѣахъ безсѣменнѡ рѡждѣа, * ѿ принодѣствѣннаа пребѣвшѣа.

Конѣахъ, глѣсз ѿ:

Повѣрѣла днѣсѡ, ѡ! рѡде блѡгѡчѣтѣвѣнѣшѣй, * во сѣсѣннѡю ѡбѣтѣль
цѣтѣнѣскѡю: * ѿ воспрѣзднѣй, по четѣверѡлѣтѣнѣмѡхъ пребѣвѣніи во
гробѣѣ, * пѣамаѣ проавлѣніа всѣнарѡднагѡ неѣтлѣннѡхъ моцѣей *
блѡгѡгѡ ѡцѣа своего ѿ попечѣтелеа, * владѣки ѿ гѡсѣдѣара пѣтра: *
възыгрѣа ѿ возвесѣліа ѡ гдѣѣ, * дадѣла во тѣа великѣй сѣтѣтель ѿ
оуѣтѣль. * томѡхъ воскликѣни, сѣцѣвааа глѡбѡюще: * **Р**адѣсѣа, пѣтре
цѣтѣнѣскѣй, великѣй чѣдѡтѣвѡрѣе. **Ікосз:**^{*64}

^{64*} 10. икос из акатиста игумана Петра (Драгојловића), моја редакција [превода Д. Хлебникова са срб. на цсл.](#)

Релике и разнолике жалости снађоше те, * но имајућ(и) Господа [за] укрепитеља себи, * трпељиводушно си све подносио, * благосрдачном радошћу очекујућ(и) ударје будућих добара.

Богородичан:

Гина Божијег безвременог, * кога си у времену као Човечијег безсемено родила, * и млекоу као одојче дојила; * Њега, Богородице, моли за спасење душа наших.

Песма 6. Ирмос:

Животно море гледајућ(и) * узбуркано буром напасти, * [к] тихом пристаништу Твоме * притекох, и вапијем Ти: * Уздигни из трулеж(ност)и живот мој, * Многомилостиви.

Јеванђелски срце чисто и тело неоскврњено одржав(ши), * смелост си пред Господом имао; * и непоколебивом надом у Њега, * непријатеље сведрске и свелукаве си од [на]рода свога далеко одагнао.

Труд(ов)е си многе и невоље поднео, * бивајућ(и) у бедама и од с[уна]родникā и од иноплеменикā;^{*65} * у страдањима и подвизима, * у напорима и тескобама вазда; * но и до трећег неба и слушања неизрецивог као Павле си се виноу.^{*66}

Исусу Навину подобан си био, * а уместо зидова Јерихонских и легеона Амаликових, као војсковођа победоносни: * безбожне хорде агарјанске разгонећ(и), * и криворне пукове француске кршећ(и).

Богородичан:

Твој народ одржи у целомудрености и чистоти, Мати Дјево; * као једина која међу женама безсемено роди, * и увек девствена оста[де].

Кондак, глас 8:^{*67}

Вабери се данас, о! [на]роде најпобожнији, * у свештену обитељ Цетињску; * и испразнуј, по четворогодишњем пребивању у гробу, * (с)помен пројављења свему народу нетрулежних моштију * доброг оца свога и брижника, * владике и господара Петра; * заиграј и развесели се у Господу, * јер ти се даде велики светитељ и учитељ. * Њему усклики, ов(ак)о говорећ(и): * **Радуј се, Петре Цетињски, велики чудотворче!**

Икос:

^{65*} ср. 2. Кор. 11,23-27.

^{66*} ср. 2. Кор. 12,2.

^{67*} накнадно састављен 24. маја 2020. г., а 28. маја (на Вазнесење Г-дње) доредигован ради усклађивања са завршетком Икоса.

Вабра́ломъ смире́нныхъ мѣ́тва твои́хъ, пѣ́тре равноа́плъне, всѣ́
 черногѣ́рѣа блѣ́тїю ѡгражда́ется ѿ свѣ́тлости ѡукраша́ется, ѿмѣ́щи
 въ себѣ́ бл҃гоуха́нное тѣ́ло твоѣ́, ѣ́же по четве́ролѣ́тїи, ѣ́акѡ
 дѣ́внѣ́йшїи пло́дъ черногѣ́рскѣа земли, ѣ́ависѣа цѣ́ло ѿ негѣ́нно.
 просвѣ́щенїи блѣ́тїю бѣ́жею, ѿзана́вляюще́ся на всѣ́, досто́йно
 почита́ющыя тѣ́, мы́ ти съ любо́вію прино́симъ ѿ́бъ дѣ́ры, [вопи́юще
 сице́ваа]: **Р**а́дуйсѣа, бл҃гоуха́нный цвѣ́те дѣ́ховный, ѿ всѣ́хъ хрѣ́тіанскѣхъ
 стѣ́анъ ново́вленнаѣ похва́ло. Ра́дуйсѣа, нѣ́ный вождѣ́ черногѣ́рїи, ѿ бе́рды
 ѿзвѣ́стнаѣ мѣ́твеннаѣ ѡгра́до. Ра́дуйсѣа, пѣ́тынный лѣ́ве, ѿ ца́реѣ
 земны́хъ смиреномѣ́дренное предѣ́прежде́нїе. Ра́дуйсѣа, черногѣ́рскїи кнѣ́же,
 ѿ дѣ́ховныхъ а́рхїпа́стырей ѿсти́нное пѣ́тедказа́нїе. Ра́дуйсѣа,
 новопрѣ́иавшїи чѣ́дотворче, ѿ всѣ́хъ бола́щихъ ѿ ско́рѣищихъ
 ѿсцѣ́лїтелю. Ра́дуйсѣа, непѣ́дїмый бѣ́лоубче ѿ правосла́вныхъ наро́дѡвъ
 собира́телю. Ра́дуйсѣа, тѣ́лесныхъ стѣ́тѣѣ ѡ́мертвѣ́телю, ѿ бѣ́госцѣ́енныхъ
 мона́хѡвъ мо́щный покровѣ́телю. Ра́дуйсѣа, земны́и херѣ́ме, ѿ
 ревнѣ́телей бл҃гоу́чїа ѿсти́нное пра́вило. Ра́дуйсѣа, сокро́вище дѣ́а стѣ́агѡ, ѿ
 бѣ́гонска́тельныхъ серде́цъ премѣ́дрый ѡ́пра́внїтелю. Ра́дуйсѣа, многопло́днаѣ
 лозѣ́ вїногра́да хрѣ́това, ѿ тѣ́лоубныхъ хрѣ́тіанъ посто́янное поддержа́нїе.
 Ра́дуйсѣа, прѣ́ный ѡблїчѣ́телю лжеу́чѣнїи, ѿ словѣ́сныхъ ѡ́вѣцъ па́стырю
 до́брый. Ра́дуйсѣа, подви́жнїче неѣ́сыпа́емый, ѿ дѣ́шъ члѣ́ческихъ
 пѣ́теводѣ́телю ѿзвѣ́стный. **[А́вдїе:]**

Ра́дуйсѣа, пѣ́тре цѣ́тїньскїи, вели́кїи чѣ́дотворче.

Г҃наѣ́рь.

Пѣ́нь 3. І́рмосъ:

Росо́дательнѣ́ ѡ́бѡ пѣ́ць * содѣ́ла ѡ́ггѣа преподо́бнымъ ѡ́трокѡ́мъ, *
 халдѣ́и же ѡ́пала́ющее вели́нїе бѣ́же, * мѣ́чїтелеѣ ѡ́вѣща́ ко́пїти: *
 бл҃гѣ́енъ ѣ́си, бѣ́же ѡ́те́цъ на́шихъ.

Атѣ́посбра́знаѣ ѡ́ра́слъ ро́да своегѡ́ до́блественнагѡ́ бы́ла ѣ́си: * ѣ́акѡ
 а́рхїте́рей, въ мѣ́твахъ ѡ́спѣ́нїи ѣ́гѡ́ бо́дрствѣ́нъ, * ѣ́акоже во́ево́ждѣ,
 во бра́нѣхъ ѡ́пребыва́нїи ѣ́гѡ́ бл҃гово́дствѣ́нъ.

Редемом смјерних молитава твојих, Петре равноапостолни, сва се Црна Гора благодаћу ограђује и свјетлошћу украшава, имајући у себи благоухано тијело твоје, које се послјије четири године, као најдивнији плод Црногорске земље, јави цијело и нетљено. Просвијећени благодаћу Божијом, која се излива на све који те достојно почитују, ми ти са љубављу приносимо ове дарове, *[кличућ(и) ов(ак)о]:**⁶⁸ **Р**адуј се, миомирисни цвијете духовни, и свих хришћанских страна новојављена похвало! Радуј се, небески вођо Црне Горе, и Брда поуздана молитвена ограда! Радуј се, пустињски лаве, и царева земаљских смиренумудра опомено! Радуј се, Црногорски кнеже, и духовних архипастира истински путоказе! Радуј се, новопросијавши чудотворче, и свих болних и невољних исцјелитељу! Радуј се, непобједиви богољупче, и православних народа сабиратељу! Радуј се, тјелесних страсти умртвитељу, и богопосвећених монаха моћни покровитељу! Радуј се, земаљски Херувиме, и ревнитеља побожности истинско правило! Радуј се, ризнице Духа Светога, и боготражитељских срца премудри управитељу! Радуј се, многоплодна лозо винограда Христовог, и трудољубивих хришћана стамена потпоро! Радуј се, праведни разобличитељу наука лажних, и словесних оваца пастиру добри! Радуј се, неуспављиви подвижниче, и душа људских поуздани путеводитељу!

[Народ:]

Радуј се, Петре Цетињски, велики чудотворче!

Синаксар.^{*69}

Песма 7. Ирмос:

Анђео учини да *[у сијана]* пећ * ороси свете младиће, * а заповест Божија која *[с]*пали Хајдејце, * мучитеља убеди да *[с њима]* кличе: * Благословен *[је]*си, Боже отаца наших.

Деповидан изданак *[на]*рода свога јуначког си био: * као Архијереј, у молитвама за спасење његово бодарствен; * а као војсковођа, у биткама за опстанак његов доброводствен.^{*70}

^{68*} мој додатак, нема у изворнику.

^{69*} видети на крају ове службе.

^{70*} моја новокованица: онај који добро води ... битке.

Нокоподобенъ іѡсифѸ цѣломѸдрїемъ * ѡ раздѣленїемъ жїтїа іавїлса ѣсї: * вмѣстѣ въ єгѹптѣ, въ неплоднѣй ѡ каменїстѣй черногорїи, * невѣгодарномѸ ѡ сломысленномѸ родѸ своемѸ.

Избрѣненъ коевождь во бранехъ многыхъ * людемъ своимъ во вѣременнѣй жїзни на землїи былъ ѣсї: * мѣтвенникъ же ѡмъ непрестѧненъ * въ вѣчнѣй на нѣсѣхъ во вѣки пребылъ ѣсї. **Бѣенъ:**

Ѧплѣти твоеѧ бѣа слова рождши, принодѣо, * дѣствоврежденїа не претерпѣла ѣсї: * ѡ єдина рождшаа въ женѧхъ нескѣомѣжна пребылѧ ѣсї, * ѡ дѣство въ мѣр[їи]ствѣ цѣло сохранила ѣсї.

Пѣснь ѡ. Ірмѣс:

Изъ пламене преподѣбнымъ роѣмъ ѡсточїлъ ѣсї, * ѡ прѣнагѣмъ жертвѸ водою попалїлъ ѣсї: * всѧ бо творїши, хрїтѣ, * токомъ ѣже хотѣти, * тѧ превозносїмъ во всѧ вѣки.

Врѣпкїи застѸпникъ былъ ѣсї ѡслобѣбнымъ, * ѡ ѡтѣцъ мѣрденъ вѣстемъ потребѸющимъ: * братїи же междѸсѣбнѣмъ враждѸющей ѡ ѡмрѧженнѣй * братолюбївїи бѣгопримирїтель всєгда сїи.

Ѧггѣмъ хранїтель людемъ своимъ ѡ цркви своѣй, * ѡ кѣмъ бѣмъ бѣгопрїѧтенъ мѣтвенникъ іавїлса ѣсї, * сѣи́телю Ѧче пѣтре, * ѡутвержденїе ѡ привѣжнице въ бѣдѧхъ ѡ скорбехъ.

Проповѣданїемъ ѡ непрестѧннымъ ѡубѣщѧнїемъ, * іакѣмъ грѣмъ нѣобраздїрѧщїи превыше горы чѣрныѧ [воз]гремѣлъ ѣсї: * ѡ іакѣмъ нѣвїи ѡлїа, вмѣстѣмъ іезавѣлннхъ лжепрорѣмъ, * моамѣданскаа сломыслсннѧ послѧнїа мечѣмъ людемъ своимъ сѣклъ ѣсї. **Бѣенъ:**

Блѣще принодѣо, тобою дадѣа намъ: * клѣтвы прародїтельныѧ сѣвожденїе, * ѡ ѡѣмъ ѧдовхъ разрѣшенїе: * хрїта бо бѣа родилѧ ѣсї намъ, * ѡистинное сїи ѡ вѣчное сїсѣнїе.

Пѣснь Ѧ. Ірмѣс:

Бѣа члѣвѣкомъ невозмѣжнѣмъ вїдѣти, * ѡ на негѣже не смѣютъ чїни ѧггѣстїи взира́ти: * тобою бо, всѣчѣмъ, іавїлса члѣвѣкомъ слово воплощеннѣмъ, * єгѣже велїчѧюще, сѣ нѣными вѣи, тѧ ѡбѣжѧемъ.

Новоподобан Јосифу целомудреношћу * и раздавањем жита си се показао: * уместо у Египту, у неплодној и каменитој Црној Гори, * неблагодарном и зломисленом [на]роду своме.

Нз(а)бран војсковођа у биткама многим * народу своме у [при]временом животу на земљи си био; * а молитвеник му непрестан * у вечном на небесима у векове си остао. **Богородичан:**

Од тела свога Бога Реч родив(ши), Приснодјево, * повреду девства ниси претрпела; * и једина која роди међу женама неискусомужна си остала, * и девство (си) у материнству цело сачувала.

Песма 8. Ирмос:

Из пламена си светима росу источио, * и жртву (си) праведникову [с] водом спалио; * јер све што хоћеш, Христе, [Ти] чиниш; * Тебе преуносимо у све век(ов)е.

Врепки заштитник си био ојађенима, * и отац милосрдан свим потребитима; * а браћи међусобно завађеној и омраженој * братољубиви измиритељ свагда на добро.

Анђео чувар народу своме и цркви својој, * и код Бога добро примљен молитвеник показао си се, * светитељу оче Петре, * утврђење и прибежиште у бедама и невољама.

Проповедањем и непрестаним опомињањем, * као гром небопарни изнад Горе Црне си [за]грмео; * и као нови Илија, уместо Језављиних лажних пророка̄, * Мухамеданска зломислена посланства̄ си мачем народа свога сасекао. **Богородичан:**

Бладичице Приснодјево, Тобом нам се даде: * [од] клетве прародитељске ослобођење, * и [од] (с)веза адових разрешење; * јер си нам Христа Бога родила, * који је истинито и вечно Спасење.

Песма 9. Ирмос:

Бога је људима немогуће видети, * и нањ не смеју [ни] чиновни анђелски (по)гледати; * а Тобом, Свечиста, јави се људима Логос оваплоћени; * Њега величајућ(и), [ми] Те с небеским војскама, славимо [као] блажену.

Ѡвстоащымъ тѣмъ мыслѣннымъ врагѣмъ никакоже порабѣтивѣа, *
вѣднимъ же мѣжественноу сопротивляѣа: * слава рѣда своего
вѣнъ возвѣщала ѣи * вѣмъ ѡкрѣстнымъ и всѣмъ вселеннѣмъ.

Ѧвльскѣю нищетѣ вѣмъ ѣремъ возлюбивѣа, * во ѡубожество
ѣноческѣа рѣзы всерадостноу ѡблѣкла ѣи: * аще же и кѣзъ рѣда
своего бѣла ѣи, * жителствовала ѣи въ прѣстѣи кѣлѣи и вѣщѣмъ
бѣговѣльнѣмъ лишѣни.

Млѣтвенноу безмѣлствѣа и бѣдренноу добродѣтельствѣа, * и
вѣакихъ нѣжнихъ пристрѣстѣи подвижательнѣмъ ѡвѣщаа, * мѣра
градѣа бѣгѣхъ ѣще заѣ бываа предвѣщала ѣи: * тѣмъ же и вѣакаа
лишѣнѣа радѣаа бѣгоуменѣа подѣла ѣи. **Бѣенъ:**

Ѡграждаѣши насъ всегда млѣтвами своѣми, бѣгородѣтельнице ѣтаа, * и
къ сѣ твоемѣ и бѣ насѣмѣ непрестанноу за ны ходѣтайствѣеши: *
тѣмъ же тѣа, всѣ роди члѣвчестѣи, * непрестанноу ѡбѣжаѣмъ.

Свѣтѣленъ:

Ѡраки твоѣа моцѣми предѣвными * и чѣдѣми прѣславными
возвѣлиствала ѣи, * сѣителю Ѡѣе пѣтре, * рѣдѣ твоемѣ и вѣмъ
Ѡкрѣстнымъ: * нынѣ же прѣтола тѣрѣцы прѣсѣноу предѣстоѣши, * и ѡ чѣдѣхъ
своѣхъ вѣнъ молишѣа: * въ млѣтвахъ своѣхъ просѣа нѣмъ *
прѣчастникѣмъ бѣти бѣоблѣзѣти твоѣа. **Слава:**

По четверѣстнѣмъ пребывѣни въ грѣбѣ, * моцѣми своѣми
ѣтѣными прожвѣннагоу, * и ѡ гѣа нечлѣнѣмъ тѣлесѣ
прослѣвленнагоу: * прѣидѣте, вѣрѣи, свѣтлаѣу пѣмѣть сѣителеа пѣтра
прослѣвимъ, * и прѣзника ѣгоу свѣтоу просвѣтѣмѣа.

И нынѣ, вѣцы [фѣлѣрмскѣа], глѣа ѣ:

Скѣраа въ бѣдѣхъ помѣщнице, * гѣтѣвое ѡбѣрѣаѣмыхъ прѣстѣнице,
* неискѣобѣрачѣа нечѣсто, * рѣждааа плѣтѣю сѣителеа мѣрѣ, *
сохранѣа насъ, поклонѣющѣа Ѡбразѣ твоемѣ ѣтномѣ, * и сѣце тѣбѣ
възывѣющѣхъ: * радѣшѣа, прѣдѣтѣльнице твоеѣхъ рабѣвъ.

Опседајућим те духовним непријатељима никако се не покорив(ши), * а видљивима се мужаствено супротставив(ши); * славу [на]рода свога си једнако разглашавао * свим околнима и свој васељени.

Јеванђелско сиромаштво^{*71} свим срцем заволев(ши), * у убогост монашке ризе си се сверадосно обукао; * па иако си био кнез [на]рода свога, * живео си у простој келији и сваком драговољном лишавању.

Молитвено тихујућ(и) и бодрено врлинујућ(и), * и свак[акв]е нижње привезаности подвизатељно одсецајућ(и); * долазећег света добра си још овде бивајућ(и) предокусио, * зато си и свак[акв]а лишавања радујућ(и) се благоумно подносио. **Богородичан:**

Ограђујеш нас свагда молитвама својим, Богородитељко Чиста, * и пред Сином Твојим и Богом нашим непрестано за нас посред(ств)ујеш; * стога Те, сви нараштаји људски, * непрестано славимо [као] блажену.

Светилан:^{*72}

Из гробнице своје моштима предивним * и чуд(ес)има преславним заблистао си, * светитељу оче Петре, * [на]роду своме и свим околнима; * а сада пред престолом Тројице стално стојиш, * и за чеда се своја једнако молиш; * у молитвама својим просећ(и) им * да буду заједничари богоблискости твоје.^{*73} **Слава ...**

По четворогодишњем пребивању у гробу, * моштима својим часним пројављеног, * и од Господа нетрулежношћу тела прослављеног; * ходите, верни, светли (с)помен светитеља Петра прославимо, * и празника се његова светлошћу просветлимо.^{*74}

И сада ... **Богородице [Филермске], глас 1:**

Брза помоћнице у опасностима, * спрем(ље)но пристаниште буром витланих, * неискусобрачна Невесто, * [Ти] која роди телом Спас(итељ)а свету, * сачувај нас који се поклањамо образу Твоме часном, * и овако Т(еб)и узвикујемо: * Радуј се, заступнице Твојих слугу.

^{71*} ср. Мт. 5,3; Лк. 6,20.

^{72*} на глас светитељевог Канона, [или Богородич(а)на].

^{73*} састављен накнадно 30. јуна 2017. г.

^{74*} састављен накнадно 29. маја 2020. г.

На хвалѣтѣхъ: стѣхѣры, на ѧ, глѣсѣ ѿ.

Пѣ: Радѣмъ, пострѣннѣмъ:

Ръ всепрѣзидѣнственнѣ дѣнь пѣматѣ проавлѣніа стѣхъ моцѣй твоѣхъ, * свѣтлѣ торжѣствѣюще веселѣмъ, * ѡ ѡсѣвѣмъ възывѣмъ: * ѿ! ѿче пѣтрѣ, первоверхѣвномѣ тезомѣнне, * ѣкѣ ѡстѣннѣ храниѣтель ѡплѣскѣхъ ѡ ѡчѣскѣхъ прѣдѣнѣй, * ѡ ѡнекѣжнѣмѣ стѣлѣ цѣркѣ, * ѡ стѣдѣ твоѣмъ хрѣтѣ бѣмъ непрѣстѣннѣ молѣмъ: * ѡ ѣже прѣвѣти ѣмъ въ правѣвѣрѣн непрѣколебѣмъ, * ѡ ѣрѣтѣскѣмѣ коварѣтѣмъ неслѣщенѣмъ. [Дѣждѣ.]

Ръ всезнаменѣтѣннѣ дѣнь пѣматѣ проавлѣніа ѣтѣхъ моцѣй твоѣхъ, * бѣлѣгѣннѣмъ прѣзидѣюще радѣмъ, * ѡ ѡсѣвѣмъ копѣмъ: * ѿ! ѿче пѣтрѣ, ѣерѣрѣше всеѣсѣѣнне, * ѣкѣ ѡскрѣннѣ тайннѣмъ бѣжѣмъ бѣгѣти, * ѡ рѣдѣ твоѣмъ хрѣтѣ, всѣхъ вѣцѣ, недрѣмѣннѣ молѣмъ: * ѡ ѣже бѣгонѣсправлѣтѣмъ ѣмъ къ правѣвѣрѣн, * ѡ ѡзвѣстѣмъ ѡкормлѣтѣмъ къ неѣвѣрѣвѣемѣмъ прѣстѣннѣмъ сѣсѣнѣмъ.

Ръ всеслѣвнѣ дѣнь пѣматѣ проавлѣніа неплѣннѣхъ моцѣй твоѣхъ, * плѣсненнѣмъ лѣкѣюще възыгрѣмъ, * ѡ ѡсѣвѣмъ восклицѣмъ: * ѿ! ѿче пѣтрѣ, стѣнѣтелю прѣбѣжѣнне, * побѣрѣннѣ бѣлѣгѣтѣмъ бѣлоплѣмне, * ѣкѣ ѡчѣстѣвѣлѣбѣцѣ ѡ ѡчѣстѣнѣ твоѣмъ хрѣтѣ сѣмъ, вѣнѣмъ молѣмъ: * ѡ ѣже сохраниѣтѣмъ ѣмъ неѣрѣжѣнѣмъ ѡ слѣтѣворѣнѣмъ вѣрѣжѣнѣмъ, * ѡ ѡзвѣстѣмъ ѡ многоѣбѣрѣзѣнѣмъ нападѣнѣмъ сопрѣтѣвнѣхъ.

Глѣва, глѣсѣ ѡ.

Пѣ: ѿ! прѣслѣвнѣмъ чѣдѣсѣ:

Днѣсѣ прѣѣмннѣмъ твоѣмъ, пѣтрѣмъ вѣторѣмъ, * всеѣтѣнѣмъ радѣмъ моцѣй твоѣхъ сѣмъ бѣжѣтѣвнѣмъ трѣпѣтомъ ѡверѣзѣтѣмъ, * ѡ цѣлѣбѣотѣчнѣмъ мѣцѣнѣ твоѣмъ всѣмъ чернѣгѣмъ ѡбѣвлѣтѣмъ, * ѡ къ цѣлѣбѣнѣ ѡмъ прѣдлагѣтѣмъ, * дѣхомъ възыгрѣмъ ѣкоже ѡногѣмъ царѣмъ дѣдѣмъ прѣдѣмъ коѣчѣгомъ сѣннѣмъ: * радѣмъ, послѣнѣмъ всѣмъ лѣдѣмъ сѣннѣмъ * ѡ всѣмъ ѡкрѣстѣннѣмъ послѣмъ ѡ сѣвѣшнѣмъ: * лѣдѣе же сѣ радѣстѣю ѡ тѣцѣнѣмъ [по]дѣнѣжѣтѣмъ ко стѣлѣнѣмъ цѣтѣнѣмъ * ѡ ѣже [сѣ] лѣбѣкѣю поклѣнѣтѣмъ новѣпроавлѣннѣмъ моцѣмъ * дѣбѣмъ ѡхъ ѡцѣмъ ѡ архѣпѣстѣмъ пѣтрѣмъ: * ѣгѣмъ же мѣтѣмъ, гѣмъ всѣхъ нѣсѣмъ да помѣнѣтѣмъ ѡ сѣсѣтѣмъ.

На „Хвалите ...“: стихире, на 4, глас 5.

Подобан: Радуј се, испосникѧ ...

У свепразнични дан (с)помена пројављења светих моштију твојих, * светло торжествујућ(и) веселимо се, * и ов(ак)о узвикујемо: * О! оче Петре, првоврховном истоимени, * као истински чувар апостолских и отачких предања, * и непоколебиви стуб Цркве, * за стадо се своје Христу Богу, непрестано моли: * за то да о[n]стане у правој вери непоколебиво, * и јеретичким подлостима несмућено. [Двапут.]

У свезнаменити дан (с)помена пројављења часних моштију твојих, * благочино празнујућ(и) радујемо се, * и ов(ак)о вапи(је)мо: * О! оче Петре, јерарше свеосвећени, * као присни тајник Божије благодати, * за [на]род се свој Христу, Владики свих, недрем(љ)иво моли: * за то да се добро управља ка правој вери, * и да се поуздано окрмљава ка небурном пристаништу спасења.

У свеславни дан (с)помена пројављења нетрулежних моштију твојих, * песмено ликујућ(и) узигравамо, * и ов(ак)о кликћемо: * О! оче Петре, светитељу преблажени, * бранитељу побожности богопламени, * као родољуб за отаџбину се своју Христу Спас[итељ]у, једнако моли: * за то да се сачува неоштећена од злотворстава непријатељских, * и да се избави од многовидних напада противни(чки)х.

Слава ... глас 8.

Подобан: О! преславног чуда ...

Данас прејемник твој, Петар други, * свечасну гробницу моштију твојих с божанственим трепетом отвара, * и цјелботочне мошти твоје свим Црногорцима објављује, * и на целивање им излаже, * духом узигравајућ(и) као некада цар Давид пред ковчегом Завета; * радујућ(и) се, посланице свем народу своме * и свим околним шаље о ономе што се догодило; * а народ се с радошћу и хитањем (по)креће ка сто(л)ном Цетињу * за то да се (с) љубављу поклони новопроявљеним моштима * доброг му оца и архипастира Петра; * чијим молитвама, да Господ све нас помилује и спасе.

И нынѣ, вѣцы [Філёрмскіа], гласъ тѡйже:

Всѣхъ, совокупльшесѧ єдинодѣшнѡ, во сѣѣмъ храмѣ сїса нашегѡ, *
и зрѣще въ нѣмъ свѣтлый вѣгомѣре Ѧбразъ, * живонѡсное дрѣво
крѣта, * и твоѡ, прѣтече, прѣчѣнѣю рѣкѣ, * рѣцѣ и рѣца горѣ воздѣнѣемъ
къ трїѡпостѣснѡмѣ бжѣтѣ, * радѣющесѧ ѡ велїкнхъ єгѡ дарованїихъ, * и
молѣщесѧ прилѣжнѡ: * да предстѣтельствомъ всенепорѡчныа, * єілоу
чїтнѣгѡ и животворѣщагѡ крѣта, * и твоѡми, всеблѣженне, мѣтѡами, *
посѣтитѣ насъ мѣтїю и щедрѡтами всеблгїи бгѣ, * подающїи мїрѣ велїю
мѣтѣ.

Гласѡсловїе велїкое, єктѣсїи и ѡпѣтѣ.

НА ЛІТУРГІИ.

Блжєнны ѡ канѡна сѣнѣла, пѣснь г-а и б-а.

Прокїменъ, гласъ ѡ:

Прїидїте, чѣда, послѣшайте мене, * стѣрахѣ гдню наѣчѣ насъ.

Стїхъ: Оуклонїсѧ ѡ слѣ и сотворї благо: * взыщї мїра и поженї и.

Ѧплъ къ корїндамѡмъ, зачѣло рѣг [главѣ ѡ,кѣ-л].

Ѧлнѣдїа, гласъ б:

Стїхъ: Ѧчї гднї на прѣвѣдныа, * и ѡшн єгѡ въ мѣтѣ ѡхъ.

Стїхъ: Хранїтѣ гдѣ всѣ кѡсѣи ѡхъ, * нн єдїна ѡ нїхъ сокѣшнѣтѣ.

Стѡе євѣлїе ѡ матѣѣа, зачѣло ѡ [главѣ є,ѡ-д].

Прнчѣстенъ:

Въ пѣмѣтъ вѣчнѣю вѣдетѣ прѣвнїкѣ, * ѡ слѣха слѣ не ѡубѡнѣтѣ.

Вѡнѣцъ дѣлѣ, слава и хвала бгѣ!

И сада ... Богородице [Филермске], глас исти:

Гви, сабрав(ши) се једнодушно, у светом храму Спас[итељ]а нашег, * и гледајућ(и) у њем(у) светли образ Богоматере, * живоносно дрво Крста, * и твоју, Претечо, пречасну руку, * руке и срца горе уздигнимо ка Триипостасном Божанству, * радујућ(и) се због великих његових дарова, * и молећ(и) се приљежно: * да заступништвом Свенепорочне, * силом часног и животворног Крста, * и твојим, свеблажени, молитвама, * посети нас милошћу и милосрђем сведобри Бог, * који даје свету велику милост.

Велико славословље, јектеније и отпуст.

НА ЛИТУРГИЈИ.

Блажен(ств)а от канона светитеља: Песма 3. и 6.

Прокимен, глас 1:

Ходите, чеда, послушајте ме(не), * страху Господњем научићу вас.*⁷⁵

Стих: Уклони се од зла и чини добро, * тражи мир и стреми му.*⁷⁶

Апостол 2. Коринћанима, зач. 193 [гл. 11,22-30].

Алилуја, глас 2:

Стих: Очи су Господње на праведни[ци]ма, * и уши Његове у молитви њиховој.*⁷⁷

Стих: Чува(ће) Господ све кости њихове, * [и] ни једна од њих се неће поломити.*⁷⁸

Св. Јеванђеље од Матеја, зач. 11 [гл. 5,14-19].

Причастен:

У спомену вечном биће праведник, * од зла гласа неће се уплашити.*⁷⁹

Крај делу, слава и хвала Богу!*⁸⁰

⁷⁵* Пс. 33,12.

⁷⁶* Пс. 33,15; 1. Пт. 3,11.

⁷⁷* Пс. 33,16.

⁷⁸* Пс. 33,21.

⁷⁹* Пс. 111,6 и 7.

⁸⁰* финална редакција урађена од 22. маја до 12. јуна 2020. г.

СИНАКСАР.*81

Када је четири године после његовог упокојења, исто на дан светог еванђелиста Луке (1834.), његов гроб био отворен, мошти владике светог бише нађене целе и нетљене. Ту сверадосну вест, да је Бог прославио свога угодника, објави Петар II истог дана прогласом свему народу, са жељом да сви буду учесници „радости и весеља општега нашега Православија“. У својој радосној посланици овај умни наследник светог стрица писаше овако: „На знање ви дајемо, благочестиви народе, како смо 18. овога мјесеца, на Лучин-дан, отворили гроб блажено и светопочившега претка мојега и архипастира вашег Петра, и пошто смо отворили гроб, нашли смо цјелокупно и свето тијело доброга и светог архипастира нашега. Зато, благочестиви народе, ми вама радосно и објављујемо о томе срећноме догађају, јербо знамо да ћете благодарити свемогућег Творца, који ви вашег доброга оца, крепкога пастира Цркве и стада Христова, вашег обранитеља и избавитеља, посла међу вама у светоме тијелу, да како је био у смртном животу готов за вас дати душу и тијело, тако да му се молимо да он и сада, како (= као) светитељ и угодник Божји, буде молитвеник свемогућему Богу за нас како за своје синове. Ја мислим, благочестиви хришћани, да памтите ви ријечи светог Петра које је вама говорио „да живите у слоги, миру и јединству“. Ове свете и божанствене ријечи ја мислим да је сваки од вас држао на срцу и доклен се није ови угодник Божји био међу вама јавио. А сада надам се да ће те их добро држати, јербо видите онога који ви (= вама) их је говорио међу вама света и цјелокупна. И ви сте увјерени, ја мислим, да који Црногорац неће држати слогу, мир и јединство, биће му свети Петар саперник и на томе и на овоме свијету, него, који што има међу собом немира, сложите се и мирите, и тада ће те бити Богу повољни и вашем светитељу Петру. За друго вас Богу препоручујући и његовом угоднику новообјављеному светитељу, остајем сваком доброжелатељ.“

Народ, који је свога архипастира још за живота сматрао за свеца и увек га називао „владика свети“, чувши ову радосну вест, похита са свих страна на Цетиње да целива његове свете мошти. Стигао је народ из Црне Горе, Брда и Боке Которске, славећи Бога на дару Његовом. Долазили су преко гудура и беспућа чак и старци од 90 година на поклоњење новојављеном угоднику Божјем и стубу православне вере свога отечества. По процени Вука Караџића, који се тада беше нашао на Цетињу, сабрало се око његовог светог тела до 15.000 душа. Иако је било злонамерника и завидљиваца, лажним разумом помрачених, који не остављаху на миру ни свете мошти овог истинског пастира, као што га и за живота нису на миру остављали од својих злобних клевета, и који покушаваху да спрече да му народ долази на поклоњење, особито из Боке, ипак ништа није могло зауставити реку народне љубави и поштовања према њему. Никоме од смртних, каже Љуба Ненадовић, што се сада рађају неће више ни један хришћански народ такво поштовање указивати: да се његовим именом заклињу, да га у помоћ призивају, да у тузи и болести његовом мртвом телу долазе ради утехе и исцељења!

^{81*} текст за Синаксар преузет из светитељевог житија у [„Житијима светих за месец октобар“](#) преп. Јустина (Поповића), стр. [371-372](#).

**АКАТИСТ СВЕТОМ ПЕТРУ, ЦЕТИЊСКОМ ЧУДОТВОРЦУ,
МИТРОПОЛИТУ ЦРНОГОРСКОМ, СКЕНДЕРИЈСКОМ И ПРИМОРСКОМ.*82**

Тропар, глас 8:

Хајте, браћо православна, да се радујемо свехвалним врлинама, подвизима и дјелима, Црне Горе пресвјетлог свјетилника, миротворца и праведника, Петра великог архијереја, Цетињског чудотворца, пастира Цркве и учитеља; цјеливајмо мошти његове нетрулежне, и прославимо Христа Бога нашега, који њега прослави, и нама дарова живот вјечни.

Кондак, глас 3:

Реселимо се, браћо, небескоме дару, предивном чувару душа наших, миломе светитељу и тајни Божјих стројитељу, крстоносном помирителељу, Петру Цетињском равноапостолном, Црногорској звијезди пресјајној која сјаји свему свијету. Сви му кликнимо и умилно запојмо: Боговидче Петре, нови премудри, Цркве Србске дико и похвало, моли се за све људе Господу, да свима подари мир, спасење и живот вјечни.

Тропарь, гласъ ѱ:*83

Прїидїте, брѣтїе православноѧ, да радѡмся всѧхвалнымъ добродѣтелѧмъ, подвїгѡмъ ѡ дѣлѡмъ, чернымъ горы пресвѣтла свѣтїльнїка, мирѡтвѡрца ѡ прѣнїка, петра великаго архїерѣѧ, цетїньскаго чѡдѡтвѡрца, пѧстыря цркви ѡ оучїтеля, цѣлѡмъ мѡщи ѣго негнѣнныѧ, ѡ прослабѧмъ хрїста вѣѧ нашего ѣго прославлѧша, ѡ намъ прїсножнѡчїе дарѡвѧвша.

Кондакъ, гласъ 3:

Реселїмѧ, брѣтїе, нѣномѸ дарѡвѧнїю, предївномѸ хранїтелю дѡшъ нашнхъ, любїмомѸ стїнїтелю ѡ тѧннъ бжїїхъ строїтелю, крѣтонѡсомѸ прїмїрїтелю, петрѸ цетїньскомѸ равноапѣтольномѸ, черногѡрстѣѧ свѣздѣ пресвѣтлѣѧ сїѧющей всемѸ мїрѸ. всѧ воскнїкнемъ ѣмѸ ѡ оумнїльнѡ воспѡемъ: вѣѡвїдче пѣтре, нѡвѧѧ премѡдрѧѧ, цркви сѣрбскѧ славо ѡ похвалѡ, молїмѧ ѡ всѣхъ людехъ ко гдѸ, ѧкѡ да всѣмъ дарѡвѣтѧ мїръ, спїсѣнїе ѡ прїсножнѡчїе.

^{82*} приређено према издању: „АКАТИСТ СВ. ПЕТРУ ЦЕТИЊСКОМ ЧУДОТВОРЦУ, митрополиту Црногорском, Скендеријском и Приморском (1830 - 2010)“, поводом 180 година од упокојења свт. Петра Цетињског, с благословом њ. вл. митрополита Црногорско-приморског д-ра Амфилохија (Радовића). Акатист саставио: игуман Петар (Драгојловић), настојатељ манастира Врађина. Издавач: *Светигора*, издавачко-информативна установа митрополије Црногорско-приморске, Цетиње 2010.

^{83*} мој превод од 5. јуна 2020. г.

КОНДАК 1.

И забрани и у чудесима дивни светитељу, Цркве Свете небојављени украсе, и усрдни молитвениче за род православни, оче наш Петре, у пјесмама, са љубављу хвалимо Тебе, светога заступника нашега; а ти, који имаш смјелост пред Богом, посредништвом твојим небесним, од сваких нас биједа ослободи, како би ти топлим срцем непрекидно клицали: **Радуј се, Петре Цетињски, велики чудотворче!**

ИКОС 1.

Ангелоподобно поживјевши од рођења свога, свеблажени Петре, са десет си љета смирено ступио на уска врата обитељи Цетињске, примивши благослов од рођака свога митрополита Саве. Загледани у твоју огњену љубав према Господу Христу ми ти заједно, са хоровима анђела и светитеља, громко узвикујемо: **Радуј се, јер си од малих ногу на своја дјечија плећа, велики Крст монашког живота прихватио! Радуј се, јер си избором својим и Небо и земљу удивио! Радуј се, јер си слично пророку Самуилу, од младости своје себе Богу на дар принио! Радуј се, јер си родитељски благослов, као велику светињу, од дјетињства пригрлио! Радуј се, јер си још тада, узданица Црне Горе и читавог народа Српског постао! Радуј се, јер си пролазна земаљска уживања одлучно презрио и под ноге бацио! Радуј се, јер си своје христочежњиве жеље у огњу монаштва још више распламсао! Радуј се, јер си само Царству Небескоме од колијевке стремио! Радуј се, јер си и Херувиме и Серафиме својим богољубљем сустигао! Радуј се, јер си Христа Бога и Његову Пречисту Мајку, веома обрадовао! Радуј се, јер си још као дијете, бројаницу за оружје побједе изабрао! Радуј се, јер си једино на пост и молитву, као на гозбу хрлио! **Радуј се, Петре Цетињски, велики чудотворче!****

КОНДАК 2.

Видећи преобилни благослов Господњи који почиваше на теби, богознаменити оче Петре, сва се Црна Гора задиви твојој христоводбној жртви за Бога и ближње. Показавши се сличан Спаситељу своме, мудраце и старце си премудрошћу својом превазишао, јер си са дванаест љета узео на себе анђеоски образ инокскога чина, побуђујући све да свесрдно славе Господа: **Алилуја!**

ИКОГ 2.

Разум небески врлинама стекавши, још од малена зидао си на Камену Живом дом душе своје. Стога ти је и име Промисао Вишњи подарио, да се Петром – Стијеном у монаштву назовеш, а ми загледани у дубине Божијег Промисла о теби, приносимо ти ове благодарне усклике: **Р**адуј се, духовна тврђаво вјере, о које се разбијају сви демонски напади! Радуј се, висока горо, која висинама својих подвига грлиш небеса! Радуј се, огњена стијено, из које теку ријеке благодати Божије које спаљују све нечисте помисли! Радуј се, стубе непоколебљиви вјере православне, од кога сви јеретици дрхте! Радуј се, земаљски анђеле и небески човјече, који живећи на земљи мислима хођаше Небом! Радуј се, смирени крстоношче, који си од младости узишао на Христову Голготу! Радуј се, блиставо огледало Цркве од Истока, у коме се јасно огледа лик Пречистог Христа! Радуј се, воштанице најчистија, која неугасиво пламтиш љубављу према читавој творевини Божјој! Радуј се, златни сасуде Премудрости Вишње, коме нико не могаше противстати ријечима! Радуј се, благодатни светиониче, који нам обасјаваш пут живота вјечнога! Радуј се, миомирисни тамјане новозавјетне скиније, који нам душе кадиш молитвама својим! Радуј се, кротки црноришче и неустрашиви богољупче, који на све гледаш очима боје неба! **Р**адуј се, Петре Цетињски, велики чудотворче!

КОНДАК 3.

Гилом љубави Божанске, свемилостиви Петре, сваку си земљељубиву радост од себе одгурнуо, и свима си као свештеник Господњи на помоћи био. Уцвијељене си тјешио, гладне хранио, очајне храбрио, болесне чудесно исцјељивао, и свакога позивао да једним устима и једним срцем, заједно славе Бога, кличући му: **А**лилуја!

ИКОГ 3.

Имајући љубав ка молитвеном тиховању и самоћи, свети оче Петре, ипак си из послушности према Богу и љубави ка роду, себе на распеће двојакога Крста, духовног и свјетовног служења, смјерно приковао. Но, немајући прилике да у Патријаршији Пећској владичански иго на себе прихватиш, отишао

си у Сремску земљу, да руком Српског митрополита Мојсија, у граду Карловцу, у ред архијереја будеш уврштен. Задивљени твојим врлинољубљем ми ти смирено узвикујемо: **Радуј** се, нови светитељу Саво, који си разне крајеве отачаства твога чудесима проходио! Радуј се, нови Јоване Владимире, који си Крст Христов високо уздигао! Радуј се, нови Симеоне Мироточиви, који си Српске земље у јединство призивао! Радуј се, нови Милутине, који си храмовима Господњим Црну Гору и Брда украсио! Радуј се, нови Лазаре, који си на Мартинићима и Крусима Косово осветио! Радуј се, нови Василије, који си Херцеговину као Петровићку колијевку у срцу носио! Радуј се, нови Константине, који си агарјанске војске у бјекство нагонио! Радуј се, нови Мојсије, који си на мисаоном Хориву са Богом лицем у лице разговарао и законом земљу своју оградао! Радуј се, нови Исусе Навине, пред чијим се молитвама зидине Јерихонске руше! Радуј се, нови Давиде, који си гуслама својим молитвене пјесме Богу узносио! Радуј се, нови Соломоне, који си и исток и запад мудрошћу својом задивио! Радуј се, нови Илијо, који грмљавином својих анатема дубине сатанске злобе потресаш! **Радуј** се, Петре Цетињски, велики чудотворче!

КОНДАК 4.

Буром валова безбожја са свих страна често запљускиван, непоколебљиви свјетилник новог Израиља остао јеси, процвјетавши добродјетељима својим као крин у пустињи Црногорској, христољупче Петре. Славећи Бога који те постави на златни свијећњак Цркве своје и благодаћу смирења избави од свих демонских замки, ми ти оснажени твојим молитвама радосно појемо: **Алилуја!**

ИКОС 4.

Чувши да зловни Махмут-паша крену са сиљном војском против државе твоје, ти си, свечасни оче Петре, бранећи Отачаство Крстом часним и мачем, неустрашиво стао на чело своје малене и витешке војске. Задивљени твојом храброшћу и незлобивошћу ми ти приносимо ове хвалоспјеве: **Радуј** се, јер си везира Скадарскога на мир позивао, не желећи крвљу људском земљу натапати! Радуј се, јер се његове баснотворне пријетње, ни

најмање нијеси устрашио! Радуј се, јер си јездећи на бијелом коњу, витезове своје, у рат за Крст часни и слободу златну предводио! Радуј се, јер си молитвама својим, гордог Голијата срушио и војску му у бјегство обратио! Радуј се, непобједиви орле голубијег срца, који си из љубави према Отачаству и крв своју пролио! Радуј се, јер си потоцима својих молитвених суза, новог фараона на дно Црвенога мора потопио! Радуј се, јер се никога осим Живог Бога нијеси бојао! Радуј се, јер си удружене безбожнике са истока и запада у прах развијао! Радуј се, јер си подвизима својим, у народу Српском, Обилићку храброст утврдио! Радуј се, јер си побједама славним, Црну Гору и Брда ујединио! Радуј се, бранитељу Правде и Истине, који си цркве и манастире од зависти демонске заштитио! Радуј се, јер си између Сциле и Харибде, народ свој премудро провео! **Радуј се, Петре Цетињски, велики чудотворче!**

КОНДАК 5.

Боговођена звијезда на небу Балкана јавио се јеси, светозарни
оче Петре, желећи да повјерено ти словесно стадо сабереш
у вјери Христовој, и поново обновиш стару славу
светородне лозе Немањића. Подстакнути примјером живота твога,
многи се вратише са пута злога на пут истине, смирења и праштања,
те сви једнодушно запојаше Богу: **Алилуја!**

ИКОГ 5.

Видећи да ниједан народ не може бити срећан на земљи ако
нема тврду Божју вјеру, хришћанску љубав и међусобну
слогу, ти си, богопросвећени Петре, све из рода свога на
послушност Богу и Цркви Његовој призивао, а за Црну Гору и Брда
законик написао. Посматрајући такву твоју ревност за врлину и
срећу народну, ми ти велегласно узвикујемо: **Радуј се, свенародни**
судијо, јер си истински суд и правду једино у имену Исусовом
налазио! Радуј се, измиритељу завађене браће, који си се тиме сином
Божијим назвао! Радуј се, неодступни сљедбениче светоотачких
предања, јер их се никада нијеси постидио! Радуј се, Црногорски
ујединитељу, који си племена несложна ријечима мудрим
збратимио! Радуј се, учитељу не само ријечју него и дјелом, јер си
животом својим сва зла уста затворио! Радуј се, правдољупче

Христов, који си по духу закона Божијег судио! Радуј се, будни чувару канонског устројства, јер си из Цркве Христове лажне пастире изгонио! Радуј се, збратимитељу разбраћених, који си крвну освету ревносно искорјењивао! Радуј се, милосрдни архипастору, јер си опраштао свакоме који се на пут покајања вратио! Радуј се, богогласна трубо Нојеве Лађе, што си од потопа гријеха многе спасавао! Радуј се, трпељиви крстоношче, који си словесно стадо у луку спасења мукотрпно приводио! Радуј се, истрајни бранитељу православне вјере, јер си сваки духовни кукољ ријечима Јеванђеља сажегао! **Радуј се, Петре Цетињски, велики чудотворче!**

КОНДАК 6.

Пригрлила те је као свога, богоблажени Петре, и сва царска Русија, заштитница православнога рода Словенскога. Љубећи своју моћну покровитељку и заштитницу несебичном љубављу, ти си народ свој Српски и Црну Гору на вјерност Сверуском императору завјетовао, подстичући све православне народе да сложено Господу поју: **Алилуја!**

ИКОС 6.

Просијавши благодаћу Духа и озаривши зрацима поука својих све околне стране, духовно си обједињавао разједињена чеда православних Словена, свештени оче Петре. Стога, дивећи се твојој љубави према покровитељки Русији и јединству правовјерних хришћана, и ми са свима светима кличемо теби: **Радуј се, јер си љубав ка Русији царској још као богослов у Александро-невској лаври умножавао! Радуј се, јер си према народу Руском увијек најтоплију љубав показивао! Радуј се, јер си и повремене клевете појединих дворјана царских, хитро забораву предавао! Радуј се, јер си и власт своју и државу Словено-србску, цару Александру, на управу понудио! Радуј се, јер си на позив цара Словенскога, у рат против свих непријатеља хришћанских ишао! Радуј се, јер си уз помоћ флотиле Руске, земљи Приморској слободу донио! Радуј се, јер си се радошћу дјетета, свакој Руској побједи радовао! Радуј се, јер си пад престоног града Москве, морем суза оплакао! Радуј се, јер си до посљедњег даха, вјерност хришћанском цару одржао! Радуј се, јер си страшном анатемом све издајнике**

царске, на покајање побуђивао! **Радуј** се, Петре Цетињски, велики чудотворче!

КОНДАК 7.

Хотећи да помути спокојство душе твоје, благочестиви Петре, древна змија подиже на тебе самозванца и клеветника дрског, архимандрита Стефана, који те безаконно оптуживаше двору и Синоду Рускоме. Но, када је правда твоја, као јарко сунце, заблистала на Збору Црногорском, отпадник злобни остаде посрамљен, и углед твој у Мајци Русији још више учвршћен, а ти са читавом Црном Гором још силније запјева Господу: **Алилуја!**

ИКОС 7.

Новога тајновидца божанских откровења показа те свемоћна десница Божија, богоносни оче наш Петре. Непрестаним молитвеним уздасима, срце своје испунивши именом сладчајшега Исуса, очистио си себе од страсних покрета и саблажњивих хтјења, а нас научио да ти кличемо: **Радуј** се, јер си непрекидном молитвом сваку горду помисао смиравао и обарао! **Радуј** се, јер си на оваплоћеном Логосу Божијем, дом душе своје саградио! **Радуј** се, јер си на струнама свога срца, најљепше пјесме Господу приносио! **Радуј** се, јер си Божанственом Литургијом и подвизима врлинским, биће своје преображавао! **Радуј** се, јер си душу и тијело, нествореном свјетлошћу Господњом светотајински просвјећивао! **Радуј** се, јер си смирењем својим, дугу небесних врлина у срце своје зацарио! **Радуј** се, јер си се слично Јакову, често са Богом молитвено рвао! **Радуј** се, јер од молитве нијеси одступао, док од Творца добро за народ нијеси испросио! **Радуј** се, јер си Тијелом и Крвљу Богочовјека Христа, ране пастве твоје видао! **Радуј** се, јер си на исповиједању апостола Петра, Цркву Божију зидао! **Радуј** се, јер си подобно апостолу Павлу, посланицама својим Црну Гору поучавао! **Радуј** се, јер си небопарне богословске висине, на крилима поста и молитве достигао! **Радуј** се, Петре Цетињски, велики чудотворче!

КОНДАК 8.

Чудесно живљење твоје, Петре богославни, привлачило је Црногорским врлетима људе из разних Европских земаља. Примајући сваког са хришћанском ширином и мирноћом духа, и непријатеље си твоје подстицао, да макар и невољно прославе Бога, коме си смирено служио и коме заједно са тобом славопој узносимо: **А**лилуја!

ИКОС 8.

Гав погружен у богомислије, духоносни оче Петре Цетињски, нијеси допуштао да ти било какво искушење овога свијета помути спокојство срца. Но, промишљајући о читавом народу своме, ти си снисходећи немоћима људским, бринуо бриге народне, побуђујући нас да ти из захвалности приносимо ове похвалне химне: **Р**адуј се, будни стражару отаџбине своје, који си у право вријеме, на разнолике опасности упозоравао! **Р**адуј се, свеправославни молитвениче, који си се са радоснима радовао а са уплаканима сузе ронио! **Р**адуј се, човјекољубиви владаоче, јер си и патње мрзитеља својих као сопствене осјећао! **Р**адуј се, сујевјерја истребитељу, јер си свако неправилно вјеровање хитро одсијецао! **Р**адуј се, саможртвени сиремахољупче, који си другима давао а сам данима гладовао! **Р**адуј се, правило вјере и обрасцу кротости, што си смирењем својим вукове у јагањце претварао! **Р**адуј се, помиритељу закрвљених, који си несложна племена у јединство сабирао! **Р**адуј се, испосника̄ человођо, што си монашки лик чудесима својим прославио! **Р**адуј се, Цетињски пустињаче, који си Духом Божијим даноноћно над паством твојом бдио! **Р**адуј се, љубвеобилни пјесниче, што си стиховима искуство живљења твога преносио! **Р**адуј се, неуморни трудбениче, који си у зноју лица свога хљеб свој стицао! **Р**адуј се, непоколебљива котво вјере, што си удовичином молитвом, непрекидно на врата срца Исусовог куцао! **Р**адуј се, Петре Цетињски, велики чудотворче!

КОНДАК 9.

Гве земље Српске, благословени Петре, у теби видјеше оца и поучитеља свога, који као пријатељ Господњи имаш смјелости да за њих пред Богом молитвено посредујеш. Помажући свакоме, по мјери моћи своје, ти си на хришћанску слогу

позивао, приводећи све да једним умом и једним срцем кличу Господу: **А**лилуја!

ИКОГ 9.

Краснорјечивост људска није у стању описати старање твоје, свемудри оче Петре, јер си народ свој православни од противника са истока и запада Крстом часним и оружјем освештаним штитио. Хитајући свуда гдје се за слободу војевало ти си свима био слуга у свему добром и честитом. Загледани у твоју саможртвеност за Бога и ближње ми ти са умиљењем појемо: **Р**адуј се, Карађорђево сатрудниче, кога си на устанак против Турака пуним срцем благословио! Радуј се, истински доброжелатељу миле ти Србије, коју си у пјесмама твојим мајком називао! Радуј се, Христов Црногорче, што си сваку побједу оружја Српског, са великом благодарношћу Богу дочекао! Радуј се, пламени ревнитељу, који си Божанском помоћу, многоструко бројније непријатеље на бјекство приморао! Радуј се, свих крајева Српских милогласни утјешитељу, јер си успјесима својим посустале ободрио! Радуј се, громогласна трубо Христове побједи, који си обнову слободе Словенске најавио! Радуј се, славо и похвало Цетињске митрополије, који си Патријаршију Пећску у срцу чувао! Радуј се, најтврђи дијаманте, што си се са Спартанском одважношћу од безбожника бранио! Радуј се, у врлинама прекрасни, јер си приморје Српско од Наполеона ослобађао! Радуј се, добропобједни Господњи ратниче, који си с витезовима својим на капије Дубровника закуцао! Радуј се, свјетилниче Јадрански, што си од вукова грабљивих древни Котор истргао! Радуј се, неуспављиви молитвениче, који си Босну и Херцеговину у молитвама својим увијек спомињао! **Р**адуј се, Петре Цетињски, велики чудотворче!

КОНДАК 10.

Гпаситеља Христа, ни на самртноме одру нијеси престао молити за паству своју, угодниче Божији, богоизабрани оче наш Петре. И док главари Црногорски, заједно са синовцем твојим, будућим владиком Радивојем, у тузи бијаху, ти их ни онда неутјешне нијеси оставио, већ си их именом Божијим храбрио и на вјерност православној Русији упућивао, заклињући их на међусобно

помирење и братску слогу. Удивљени твојом хришћанском кончином ми пунога срца кличемо Христу Богу: **А**лилуја!

ИКОГ 10.

Бедемом смјерних молитава твојих, Петре равноапостолни, сва се Црна Гора благодаћу ограђује и свјетлошћу украшава, имајући у себи благоухано тијело твоје, које се послјије четири године као најдивнији плод Црногорске земље јави цијело и нетљено. Просвијећени благодаћу Божијом, која се излива на све који те достојно почитују, ми ти са љубављу приносимо ове дарове: **Р**адуј се, миомирисни цвијете духовни и свих хришћанских страна новојављена похвало! Радуј се, небески вођо Црне Горе и Брда поуздана молитвена ограда! Радуј се, пустињски лаве и царева земаљских смиренумудра опомено! Радуј се, Црногорски кнеже и духовних архипастира истински путоказе! Радуј се, новопросијавши чудотворче и свих болних и невољних исцјелитељу! Радуј се, непобједиви богољупче и православних народа сабиратељу! Радуј се, тјелесних страсти умртвитељу и богопосвећених монаха моћни покровитељу! Радуј се, земаљски Херувиме и ревнитеља побожности истинско правило! Радуј се, ризнице Духа Светога и боготражитељских срца премудри управитељу! Радуј се, многоплодна лозо винограда Христовог и трудољубивих хришћана стамена потпоро! Радуј се, праведни разобличитељу наука лажних и словесних оваца пастиру добри! Радуј се, неуспављиви подвижниче и душа људских поуздани путеводитељу! **Р**адуј се, Петре Цетињски, велики чудотворче!

КОНДАК 11.

Појање је наше немоћно пред величином чудеса твојих, преподобни оче Петре, јер када бисмо ти примијели онолико пјесама, колико је звијезда небеских, ни онда не бисмо учинили ништа достојно према ономе што дарујеш нама, који из захвалности што нам тебе подари, смиреним духом Господу појемо: **А**лилуја!

ИКОГ 11.

Гвјетило постао јеси, свече Божји Петре, свима који залуташе у тами грјеховних навика својих. Заблудјеле на прави пут враћајући, и све отпале од благочестиве вјере прађедовске, чудесима твојим на покајање позивајући, свакога си на похвалу Богу приклонио. Стога ти ове пјесме благодарности приносимо: **Р**адуј се, јер молитвама твојим, Небо на земљу спушташ, а земљу на Небеса узводиш! Радуј се, јер кога си ти благословио, све му благословено бијаше, а кога си проклетству предавао, свака га мука стизаше! Радуј се, јер рајским мирисима нетрулежно тијело твоје мирише и свакога радошћу великом испуњава! Радуј се, јер поклоници са свих крајева свијета, ћивоту моштију твојих на поклоњење свакодневно долазе! Радуј се, јер силом благодати Божије, од свих болести душе и тијела лијечиш! Радуј се, јер си слично Господу Христу, рибу из језера, у чамац рибарски чудесно привукао! Радуј се, јер си судбину лозе Петровића до танчина предсказао! Радуј се, јер и много година по блаженом уснућу твоме, аманетима својим, Црну Гору и Русију зближаваш! Радуј се, јер си због обиља љубави Божије и сабору Петроградских светитеља присаједињен! Радуј се, јер висином врлина хришћанских, на савременика твога, Серафима из Сарова, подсећаш! Радуј се, јер си пророчким даром испуњен, будућност као из књиге често читао! Радуј се, јер си видећи невоље које за гријехе народне долазе, жестину гњева Господњег, сузном молитвом ублажавао! **Р**адуј се, Петре Цетињски, велики чудотворче!

КОНДАК 12.

Благодат Господњу стекавши и дарове многе од благочестивих родитеља твојих изобилно наслиједивши, ти си их, богоосвећени Петре, смирењем и трудољубљем вишеструко умножио, и нијеси их закопао у земљу сујетних задовољстава тјелесних. Благовремену благодатну помоћ испроси и нама, свети заступниче наш, јер теби усрдно са вјером притичемо, и окрилаћени твојим заступништвом, Богу хвалу узносимо: **А**лилуја!

ИКОС 12.

 пјевавајући преславно житије твоје, чудесни светитељу Петре, неодступно просимо твоје многомоћно ка Господу посредништво. Буди нам у свему светом и честитом крепки помоћник, а у невољама и биједама брзи избавитељ, и услиши нас који ти од све душе свакога дана сверадосно кличемо: **Радуј** се, Живога Бога вјерни поклониче и догмата правих чврсти сљедбениче! Радуј се, Оца и Сина и Светога Духа миловучна лиро и Божанских сила освећено миро! Радуј се, Цара Истинскога племенити војине и имања његовог добри домаћине! Радуј се, по Богу и Богородици сва наша надеждо и рода Српскога небесна наградо! Радуј се, Пресвете Богородице мили служитељу и хорове анђела блиски пријатељу! Радуј се, горњих насеља плодородна палмо и Тијела Христовог процвјетала грано! Радуј се, Бестјелесних Сила сабесједниче и Светаца Божијих сапричасниче! Радуј се, Јерусалима Горњег камену чисти и земаљских душа потоку бистри! Радуј се, торжествујуће Цркве појче премирни и војујуће Цркве заклоне сигурни! Радуј се, Едемскога врта смјерни градинаре и камене пустиње мудри кормиларе! Радуј се, Сунца Правде свијетлећа буктињо и срдаца људских пламтећа утјехо! Радуј се, Небескога Царства кротки служитељу и народа свога тихи учитељу! **Радуј** се, Петре Цетињски, велики чудотворче!

КОНДАК 13.

 велики светитељу и чудотворче преславни, архијереју наш Петре Цетињски, милостиво прими ово мало мољење, које приносимо у похвалу Теби, богољубивом и човјекољубивом заступнику нашем, пред пријестолом Пресвете Тројице. Умоли Господа Бога, да нама недостојнима и у врлинама сиромашнима, подари здравље душа и тијела, како би се и ми удостојили да у Царству Небеском, са свима светима, Њему вјечно појемо: **Алилуја!**

[Овај кондак се чита три пута, затим поново:

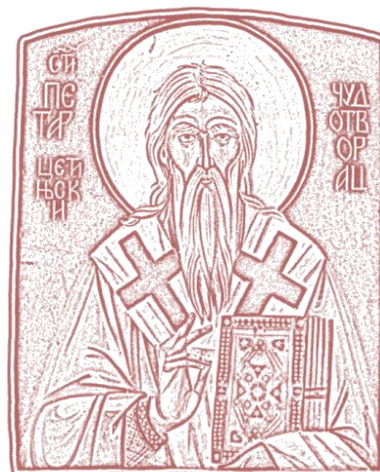
Икос 1: Ангелоподобно поживјевши од рођења свога ...

па Кондак 1: Изабрани и у чудесима дивни светитељу ...

И онда молитва.]

МОЛИТВА СВЕТОМ ПЕТРУ ЦЕТИЊСКОМ.*⁸⁴

О велики светитељу и чудотворче Божји Петре, равноапостолни проповједниче Јеванђеља Христова, пастиру разумног стада Његовог и стубе Цркве Православне, нелажни народни вођо, учитељу и просвјетитељу, велики Божји угодниче, прими са својственим ти милосрђем нас грешне који ти се молимо и твојој моћној заштити и покровитељству прибјегавамо.

Молимо ти се измоли нам у свемилосрдног Човјекољупца Христа, јединог Бога и Спаса нашег, да не помене безакоње и гријехе наше, него да се смиљује на нас по великој милости својој; да нам дарује душевно и тјелесно здравље, љубав мир и слогу, и свако добро за вјечни живот и спасење; нека у срцима нашим обнови бесмртну свјетлост истинског богопознања, да све творимо и чинимо на славу Творца, Спаситеља и Бога нашега.

О, велики светитељу и угодниче Христов, Цетињски чудотворче, пастиру и молитвениче свега рода Српскога и православнога, молитвама твојим и небеском благодаћу Светога Духа сачувај Богом даровано ти стадо твоје и све градове, села и земље хришћанске, од глади, помора, земљотреса, поплаве, пожара, покоља, најезде туђинаца, братоубилачког рата, мржње и злобе; избави нас од сваке неправде, неистине и лажи, од безбожја, незнабожја, јереси и раскола; измоли нам у Христа Бога покајање лично и свенародно, јер смо сви род твој по тијелу и по духу.

О, велики и небески Боже, Алфо и Омега свега постојећега, Изворе и Уворе вјере наше и живота и бића нашег, прими молитве светог угодника Твог, владике светог, који Ти се моли за нас грешне и недостојне слуге Твоје. Јер и ако Ти много сагријешисмо, ипак не одступамо од Тебе, јединог живог и истинитог Бога и Спаситеља нашег, коме нека је и од нас као и од све твари свака слава, част и поклоњење: Оцу и Сину и Светоме Духу, сада и увијек и у све вјекове. **Амин.**

^{84*} молитва преузета из Синодског молитвеника.

Вемогући Бог, Отац и Син и Дух Свети, даје сваком народу пророке и апостоле и свете људе, да га воде и руководе путевима спасења, и изводе из таме неверја и зла на светлост вере и богопознања, да му дарују разумну наду бесмртног живљења у љубави Божјој и заједници Духа Светога. Запаливши тако у она древна времена и свећњак Српске Цркве и засадивши блаженим оцима нашим Симеоном и Савом, као дрво маслиново, и Српски народ у духовни рај Христов, слао му је анђеле чуваре душе његове и благовеснике, да га уче покајању и пазе да се не би дигао свећњак његов са места његова (ср. Откр. 2,5). И да не би поново постао дивља маслина и бесплодна смоква. Тако и у ова последња времена, када поче да се хлади љубав и богољубље многих, и када походи праведни Господ народ свој због грехова његових човекољубивом казном својом, предавши тело његово као Јова у руке непријатељске, посла милостиви Бог народу том још једног чудесног апостола и пророка, мученика и пустињака, званог Петра Првог, Цетињског чудотворца, тог уистини духовног камена и тврђаве и просветитеља новог.

Не зна се тачна година рођења овог крстоносног светитеља Цетињског, овог новог Мојсија, законодавца и миротворца. Највероватније је да се родио септембра месеца 1748. лета Господњег.^{*86} Родио се у месту званом Његуши, од побожних родитеља Марка Дамјанова (Петровића) и Марије (рођене Мартиновић). Његов деда Дамјан беше рођени брат чувеног митрополита Црногорског Данила.^{*87} Прозревши у десетогодишњем дечаку богомудрог пастира стада Христава и народног вођу, тадашњи митрополит Скендеријски и Црногорски Сава, изабра га између четири сина свога синовца Марка, за свога наследника. Призвавши га к себи рече му: „Дођи, чедо, код мене, благодат Свевишњега нека почине на теби, како би могао бити народу своме на корист. Заједно са мном отсада и народ наш полаже наду на тебе. Преблаг и Бог нека ти помогне да будеш крин украшени Црне Горе и светило народа твога“. Тако овај млади изабраник и будући чудотворац, дође у Цетињски манастир да се учи књизи. Будући обдарен особитим даровима Божјим и трудољубивошћу, Петар је веома брзо напредовао у науци, уз помоћ тихог владике Саве и монаха Данила, кога му

^{85*} преузето из [„Житија светих за октобар“](#) преп. Јустина (Поповића), стр. [342-392](#).

^{86*} Неки кажу да се свети Петар родио априла 1747. г., други опет да је то било годину или две касније.

^{87*} Са владиком Данилом трон Црногорске и Скендеријске митрополије постаје наследан у кући Петровића, прелазећи углавном са стрица на синовца: Данила је наследио Сава и Василије, а њих Петар I и Петар II, који су теократски управљали Црном Гором.

овај одреди за учитеља. У 12. години он би обучен у анђелски лик монашког чина, добивши име Петар (његово световно име није нам остало записано), а у седамнаестој години би рукоположен за јерођакона.

У то време владика Сава имађаше за помоћника митрополита Василија, веома даровитог и способног мужа, који кренувши по трећи пут (1765. г.) ради народних и црквених послова у једноверну и једноплемену Русију, поведе са собом и младог јерођакона Петра ради даљег образовања његовог. Но његово школовање у Русији не потраја дуго: 10. марта 1766. године упокоји се у Петрограду речени митрополит Василије, што примора јерођакона Петра да се врати у Црну Гору. Отада он борављаше са митрополитом Савом, који га рукоположи за јеромонаха, давши му ускоро и чин архимандрита. Живећи тако у манастиру Стањевићима и Цетињском манастиру уз тихога владика Саву, млади архимандрит узрасташе духовно, трудећи се непрестано на свом свестраном образовању. Док га је снажна и енергична личност митрополита Василија надахнула смелошћу и одлучношћу, неискусни за световне ствари и повучени митрополит Сава, и манастирски живот, наводњавали су његову младу душу небеском росом молитвености, смирења и поста. Његов ум од детињства беше упућен и утврђен у целомудрености, која беше корен његове потоње свете смелости пред Богом и људима и његовог богоносног здравоумља. Једном пробуђена жеђ за Богом и за познањем тајни Њиме створене природе, у крилу које је растао, све се више разбуктавала у души младог монаха. Све је занимало ову девствену душу, од младих ногу принесену на дар небоземном Девственику Христу Богочовеку. Интересовало га је богословље и природне науке, историја и географија, учио је језике и сакупљао медоносне књиге. Суочен од младићства са суровом стварношћу времена у коме је живео, врло рано постаде свестан демонске силе зла, које и споља и изнутра прети човеку и које је разарало организам његова народа, схвативши, Богом научен, да се оно може победити само огњеном ревношћу пророка и безазленошћу голуба. Видео је како над главом православног народа ових гора виси оштри агарјански мач, као некад фараонов над главом изабраног народа Јеврејског; његовом богомудром оку није могао измаћи ни онај још опаснији непријатељ, унутрашњи: племенска закрвљеност, крвна освета, разни пороци који су харали народну душу, сиромаштво, отимачине, помори, убиства. Народ је тужио у својој невољи, као некад пророк Јеремија: „Постасмо сироте, без оца, матере наше као удовице ... На врату нам је јарам, и гоне нас; уморени немамо одмора ... Оци наши згријешеше, и нема их, а ми носимо безакоња њихова“ (Плач. 5,2-5). Савети смернога Саве, с којим је Петар живео, и миротворни судови главара били су немоћни да победе злу крв и неслогу браће, која се још више умножила после смрти одлучног митрополита Василија, потпомагана уз то и агарјанским подмићивањима.

У то смутно време појави се у Црној Гори неки чудни самозванац, лажни цар Шћепан Мали, који се представи намученом и разбратимљеном народу као Божји посланик, умиритељ, и као Руски цар Петар III. Простодушни народ, уморан од зла и неслоге, истински прими ову и до данас загонетну личност, као избавитеља. Он стално истицаше да га је Божје надахнуће довело у Црну Гору. „Чујте Црногорци, говораше он, глас Господа Бога и славу светог Јерусалима, ја нисам овде дошао, но сам послан од Бога чији глас чух: устани, пођи, труди се, и ја ћу ти помоћи“. Турци, видећи да његова појава уноси немир у балканску рају и бојећи се буне, тражаху на све начине да га убију. На Европским дворовима се расправљаше о њему, а он, задобивши поверење народа, тражаше од њега да живи у миру са свима, мирећи завађене и протерујући лопове и убице. Овај лажни цар љубљаше Православље, па и поред свога самозванства би од користи народу. Но да би могао да има за себе световну власт, он постави за заменика повученог митрополита Саве његовог сујетног сестрића Арсенија Пламенца, кога народ не љубљаше. Када пак овај чудни владар би убијен од стране његовог слуге, потплаћеног од Турака (1773. г.), поново се разбукташе у народу суровост и страсти, а семе раздора доношаше страшне плодове.

У то тешко време млади архимандрит Петар беше још непознат и непризнат, а другога никога није било да заведе мир и слогу у земљи, међу главарима и народом. Шћепан Мали беше ојачао световну власт гувернера из куће Радоњића а умањио углед владичанског дома Петровића око кога су се дуго времена окупљала Црногорска племена. Видећи те тешке невоље и опасности, којима беше изложен народ, овај благородни Петар, пун љубави према браћи својој, одлучи се да помоћу Божјом угаси разбуктале спољашње и унутрашње зле стихије, које су претиле да униште словесно стадо Христово. Узевши тако благослов од седог митрополита Саве, крену са још неколико пратилаца по други пут у Русију (1777. г.), да тражи помоћ од једноверне браће Руса и да нађе у њиховом самодршцу моћног заштитника за његов мали и сироти народ. Но његово дуго путовање би узалудно. Царица Руска Екатерина II не хтеде да га прими, а он и његови пратиоци бише приморани да напусте Петроград и да се врате дома без икаквог успеха у делу. Тако исто и моћна Бечка царевина, у коју на повратку свратише тражећи заштиту и помоћ, остаде глува за њихове молбе.

Када се године 1781. упокоји стогодишњи митрополит Сава, постави се питање избора његовог наследника. Иако је већина народа била за младог архимандрита Петра, ипак би изабран дотадашњи Савин помоћник и сестрић Арсеније Пламенац, кога народ није волео. Требало је да се по Божјем промислу душа младога Петра још испроба, као злато у огњу, како би, кад за то дође повољан час, што лепше засијала свима жељнима правде и мира Божјега.

На крају, и против своје воље, приморан народним поверењем и љубављу, снабдевен препорукама главара и губернатора Радоњића, крену се овај будући светитељ у Беч да од Аустријског цара измоли дозволу да га рукоположи за архијереја неки од православних епископа, који су живели у Аустријској држави. У међувремену умре и митрополит Арсеније (1784. г.), тако да очи целог народа бише окренуте архимандриту Петру. Препоручен од главара и гувернадуре и целог народа као богољубив и благонараван, он доби дозволу од Аустријског двора да га рукоположи Карловачки митрополит Мојсије Путник. Но на путу од Беча за Сремске Карловце догоди се светоме још једно искушење, или „Божја посета“, како то сам он називаше. Догоди му се, наиме, да испадне из кола и сломи десну руку.^{*88} Као да је лукави тиме хтео да спречи да његова десница буде десница која носи мир, слогу и благослов; али то би ипак узалуд. После шестомесечног боловања, Бог светоме поврати здравље и он би свечано рукоположен тројицом епископа у саборном храму у Сремским Карловцима, за архијереја Црногорског, Скендеријског и Приморског (13. октобра 1784. године).

У својој првој архипастирској поуци, нови архијереј називаше себе „недостојним слугом и робом Исуса Христа“; изражаваше своју радост због чина, а преко њега и његова паства, која је саизволела, како говораше пун смирења, да и против његове воље буде изабран за њеног духовног архипастира. Изражавао је даље уверење да неће изневерити наде своје пастве већ да ће оне бити испуњене. Он који је дошао доста тужан и жалостан, говорио је, сада се враћа пун радости, примивши рукоположење и видевши устројство тамошњих Цркава Божјих. Обећавао је враћајући се „у дане му пределе судбине његове“, да све то у његовом уму дубоко записано проповеда и да подстиче свој народ, „заједно са самим собом“, на вршење свих Богом задатих изузетних врлина. Молио је на крају митрополита Мојсија и архијереје да његову паству држе у милости, љубави и незаборавном молитвеном сећању, дајући и сам ово обећање: „А ја заједно са мојом паством, која иако се далеко налази притискана од свуда различитим биједама, у истинском савезу вјере, љубави и наде с вама до краја живота потрудићу се пребити и бићу“.

Нови пак митрополит Црногорски беше, како нам саопштава један од присутних на његовом рукоположењу, човек високог стаса, финих црта лица, плавих очију. Сјајна коса и дугачка брада, повећавали су достојанство његовог звања, „а начином опхођења са људима личио је на правог племића“.

---

^{88*} Б. Михаиловић (у књизи „Митрополит Петар I – Свети“, Цетиње 1973, стр. 5) каже да је светитељ сломио ногу, док у најновијој „Историји Црне Горе“ (књ. III, том I, 1975., стр. 415-416) говори се о ломљењу руке.

Добивши грамату о рукоположењу од митрополита Мојсија Путника, у којој се каже да је посвећен по жељи Црногорског народа и његових представника, нови архијереј Христов крену поново, „због народнијех потреба“, преко Беча у Русију. Прво оде, одазивајући се позиву, код свога пријатеља Српскога рода генерала Зорића у место звано Шклов. Но, будући да овога не нађе, продужи у Петроград. Он беше још из Беча писао моћnome кнезу Потемкину да му изради пријем код царице Екатерине II, изражавајући спремност да пролије последњу кап крви у служби једноверне браће. То беше онај исти кнез који га већ једном отпусти празних руку и без помоћи. Тако и сада, по осиноности својој или зависти и на клевету злих људи, Потемкин нареди да блажени буде протеран насилно из Петрограда, три дана после његова приспећа. Овај кнез, писаше касније са тугом свети Петар, као да се трудио да у поштеним људима угаси пламен љубави према православном народу земље своје. И заиста, и поред његових протеста, полиција га насилно стрпа у кола, и гоњаху га дан и ноћ без починка, преко Полоцка и Полочина, докле га не протераше преко границе, тобож зато што је варалица а не архијереј, – јер, како може бити архијереј без допуштења Руског Синода? говорили су његови гонитељи. „Заиста“, писао је о том немилom поступку митрополит Петар, „мени се чини чудноватим и незаконим казнити човјека па послије испитивати његово дјело“. И питао се светитељ, чудећи се: зар они не знају да власт Руског Синода не излази изван граница Руске државе? – остављајући да праведност његову пресуди Бог и савест сваког човека, који није помрачен неправдама. „Као Христа од Ирода до Пилата, тако је и мене звијер звијеру предавала на трзање к већему моме оскорбљењу и поругању“, жалио се овај незлобиви архијереј, растужен неправдом учињеном њему и његовој ни од кога сем Бога заштићеној пастви. Чувши царица Руска за ово, позиваше га да се врати, али он не хтеде више никад отићи у Русију. Колико пак беше незлобив и незлопамтљив показује љубав коју је гајио код своје пастве према једноверној браћи, називајући непрестано Руског цара за свога и свога народа заштитника. Чак у свом тестаменту прокле свакога онога који би се „нашао да помисли одступити од покровитељства и наде на јединородну и јединовјерну нашу Русију“; који би то покушао „да Бог Јаки да те од њега живого месо отпадало и свако добро временито и вјечно одступило“.

Док је владика још био на путу и подносио понижења, куцајући на врата глувих, да би помогао своме народу, дотле је Скадарски везир Махмуд-паша Бушатлија, то оличење злога духа, пустошио земљу његову а паству му на крст голготског страдања прикивао. Безбожни паша беше почео још од раније да окива народ у гвожђа и да га сече, пунећи Скадарску тамницу сужњима, а све ради тога да би га застрашио. Научен уз то сатанском силом, неке од њих завађаше између себе, неке опет поткупљиваше, да би их лакше

покорио, будући да се спремаше да огњем и мачем прегазу Црну Гору. На крају удари са 18.000 војника, већином латинских хришћана Арбанаса, да покори или побије оне који се беху заклели на Цетињу, да ће бранити „огњишта, вјеру и нејач“. Но, авај, сили његовој они не могоше одољети. Он неке од њих посече, неке зароби, земљу и светињу Цетињског манастира попали. На вратима силник обеси једног монаха, који се ту беше задесио, да би застрашио остале, а сиротињу и нејач растера по горама. Оскрнавивши Цетињску светињу, паша се спусти преко Његуша па на веру превари, разори и опустоши и Паштровиће. Ко тада не погибе од љутога мача и не би заробљен, тај је умирао од глади, раздора и болести, а кад дође зима многи помреше и од хладноће. Тада умре од глади око 700 људи, жена и деце. Многи живљаху по колибама на брзу руку направљеним и по пећинама, јеђаху кору од дрвета и куваху траву жућеницу и корење.

То је била утеха и добродошлица младоме владици, који је долазио на згаришта и пустош и доносио својој пастви на место помоћи љуто понижење моћника овога света. Дошавши и видевши невољу народа свога, Свети горке сузе проливаше и уздисаше као пророк Јеремија на развалинама Јерусалима. Стотине очајника сађоше из пећина да га дочекају на згаришту разореног Цетињског манастира. Сви су упирали очи у њега и тражили спас; а он гледаше у Бога, једино уточиште и њихово и његово. Пољубивши нагорели праг манастирски, митрополит благослови народ, извади из торбе само оно што је имао: неколико двопека и даде деци, па позва главаре на договор. Једино што беше донео своме напаћеном народу из Европе, била је врећа кромпира, коју доби у Трсту да засади у Црној Гори. Та благословена биљка беше до тада непозната у овим крајевима, а по тада, по запису Вука Караџића, многе спасе да не умру од глади.

Најтеже рана на души пастве његове која чекаше исцелитеља беше крвна освета. Разлози за међусобно убијање и крвопролића били су често безазлени. Ситне увреде, похаре стоке, оштра реч, били су довољни да распире злу крв и да пусте у дејство Ламехов закон: „Убићу човјека за рану своју и младића за масницу своју“ (1. Мојс. 4,23). То је било довољно да се покрене крваво коло освете, узимање главе за главу међу братствима, селима, породицама, племенима. Иза сваког грма чекала је пушка осветница да наплати ненаплаћену рану и неосвећену главу. Мајке су криле тек проходалу децу, јер је мета освете била свака мушка глава дотичне породице или братства, а орач је орао њиву с пушком на рамену. Било их је који су од освете бежали у Турску земљу, неки се чак и турчили, губећи душу своју.

Новодошавши светитељ, знајући да је то корен и многих других зала, поче свој пастирски рад са призивом на узајамно праштање, слогу и послушност. Пошто обнови спаљени Цетињски манастир, кренуо је од

нахије до нахије, од племена до племена, улазио у сваку кућу и молио, преклињао, саветовао, претио проклетством, да би измирио старе мржње и збратимио, силом Христове љубави, разбратимљени народ, и исцелио демонском неслогом затроване душе. Посећивао је сад једно сад друго закрвављено братство и племе, утврђујући дан заједничког састанка и измирења. Кад не би успео први пут, поново се враћао и остајао међу завађенима све док се не помире. Особито је за то користио пресвети и предрагоцени дар милости Божје: тајну кумства именом Божјим и светим Јованом. Некима је сам одлазио, некима слао свој крст по другоме, као знак Божјег и свога присуства, некима опет писао писма и посланице. Није био редак случај да стане међу закрвављена братства и племена, са крстом у руци и раширених руку, да би спречио проливање крви које је сваког момента могло да почне или је већ било у току. Заклињао би тада завађену браћу страшним именом Бога Сведржитеља и светим Јованом, сузама и преклињањима, а кад то не би помагало онда и проклетствима.

Ко би био у стању да наброји чудна дела и распећа овога новог пророка и апостола, мученика и подвижника! Он је уистину душу своју положио за ближњег свога, по речи Господњој (ср. Јн. 15,13). Заједно са апостолом је говорио сваки дан: „Ко ослаби, и ја да не ослабим? Ко се саблазни, и ја да се не распалим?“ (2. Кор. 11,29). А и оно друго: „Слабима био сам као слаб, да слабе придобијем; свима сам био све, да какогод спасем кога“ (1. Кор. 9,22). Особито се свети бринуо о сиротињи. Тако читамо из његових посланица како брани неког сиромаша Петра Попадића да га Ускоци не „разуре“, јер је он хранио не само своју породицу него и сирочад свога брата. И сам још пише да је свагда бранио сиротињу, старе и нејаке, и то ништа мање оне ван Црне Горе од оних у Црној Гори. А кад је требало да некога измири, није жалио труда ни времена. Ево само једног примера за то: ишао је 14. пута у току једне године у Ријечку нахију да измири Цеклињане и Добрњане. Ходио је на обадве стране, саопштава нам сам Свети, и молио толико, да би се досадило већ и на највиша весеља ходити. Али опет, додаје он, „кад помислим, на ону љубав коју сам из моје младости с Ријечком нахијом имао, све бих прве труде заборавио, а наново започео труд и муку постављати, само кад бих знао да ће мојом труди колико гођ зла уставити, које би било да не буде. И ништа више не жалим, него што је Ријечка нахија себе под заклетвом поставила и зло почетак учинила и што ће Богу одговорати за своје клетвопреступленије и за худу изглед (= пример) који је осталом народу дала“. Као што је подсећао Цеклињане и Љуботињане: „Спомените се, о Цеклињани, да су Љуботињани вама браћа, а ви Љуботињанима, и да њихово зло не може вама никаквога добра ни поштења донијети, ни ваше Љуботињанима“, – то исто је говорио и томе учио сва друга братства и племена и све људе, тражећи чак да се ни Турцима зло не ради, јер су нам

свима заједнички прародитељи Адам и Ева, и сви смо деца једнога Оца. Свима је говорио да живе у миру и слози међу собом, колико до њих стоји. Лажну светост је изобличавао а клевету прогонио као богопротивно зло. Тако, кад је неко оклеветао девојку Обрадовића из места Каменог, да би јој изгубио срећу и поштење, Свети пише у то место да су то богомрске ствари, јер осуђују ближњег свога и убијају поштење, па их заклиње: свака таква богопротивна зборења да престану. Трудио се још да искорени крађу и пљачку у народу и свако самовољство, не штедећи, како говораше сам светитељ Цетињски, ни живота ни имања свога, непрестане и неописане труде и трошкове подносећи, радећи за општенородну слогу и за опште народно добро. Једина утеха му је била и награда за то, не благодарност оних којима је чинио добро, него што је испуњавао дуг „истинога сина и љубитеља отечества“.

Кад би свети Петар чуо да је негде завладала слога и мир, где је раније харала мржња и проливала се братска крв, срдечно је благодарио и захваљивао, као да је њему лично неко неизмерно добро учињено, молећи се Богу да таквима „и у напријед дарује братску слогу и мир и послушање за њихово и свега народа вјечно добро и благополучије“. Ове случајеве је истицао вазда за пример другима. Тако је свуда истицао пример Бура Томова из Доњег Дола и благосиљао његове земне остатке. Њега беше ранио у свађи други Црногорац. Рана је била тешка, и ако умре од ње, то ће бити повод за крваво коло освете. Кад су пак дошли умирници у кућу Бурову и запитали га: „Умиреш ли од ране?“ – Буро је одговорио: „Не умирем од ране но од болести, тако ми пута на који идем“. Тако је, мирно издахнувши, овај великодушни човек прекинуо коло освете и заслужио благослов Бога и његова светитеља. Ако би се опет нашао неко непослушан и остао упоран у злу и непослушању, таквога је свети Петар остављао под најстрашнијим проклетством: „да га сила Божја немилостиво порази и да му погане свака срећа и напредак и дом његов да остане пуст“. Или још страшнијим речима: „Ко ме не послуша, Бог велики нека сколи на његову кућу тешку болест и проклетство и нека му вазда снијева и у свако јело нека му капље крв коју је пролио“. Он није имао друге силе и другог оружја да принуди на послушање, изван Бога и своје речи, молитве, савета, клетве и заклетве. Зато писаше Аустријским властима у Котору и Задру, поводом њихових жалби на Црногорце, овако: „Ваше господство има градове, тамнице, синцире и силу војну и пандуре и сваку потребну јачину и снагу и са свијем тим не можете зле и непослушне људе устрашит и привести у послушност, премда они не живе два дана хода распршани по горама као Црногорци, него близу по градовима ... А у мене ништа од такове силе и јакости не има и мене ништа народ не даје ... Ја, не имајући изван пера и језика јакости никакве, не могу принудити силом на послушање никога“. И не само што није имао

тамнице и синцире, него, чувајући еванђелску слободу поверених му људи и знајући да је добро дело само онда добро кад је добровољно учињено, не хоћаше никоме ни да заповеда, него је свакога молио да, ако хоће, извршава закон Божји и има њега за свога доброжелатеља.

Као што се трудио да народ изведе на пут слоге и љубави, тако се првенствено бринуо за свештенике и монахе, учећи их и саветујући да живе по закону Божјем и буду пример другима. Богобојажљиве и послушне међу њима благосиљао је, а оне ко ји су газили заповести еванђелске изобличавао, понекад и одсецао од здравог тела Цркве, као болесни уд. Тако изобличи, као други Јован Крститељ, неког богохулног попа Гаврила, који за мито венча за другога кћер Мата Маркова при живу мужу, а неког Бијелића са његовом рођеном снахом; Гаврила светитељ лиши чина а хришћанима забрани под претњом проклетства, да га нико не сме звати ни за какав црквени обред. Јер, писаше он о том безаконном свештенику Цеклињанима, венчати снаху са девером, исто је као да се венча с његовом родном сестром, будући да је снаха, за роднијем братом венчана, свакоме као рођена сестра. Зашто је свети Јован Крститељ од проклета цара Ирода посечен био, ако не зато што му не даваше да узме жену брата својега Филипа? И три пута је глава Јованова у земљу закопавана била и сва три пута из земље излазила и сваки пут исто говорила: Не ваља ти, безакони Ироде, узети жену брата твојега Филипа! Сад промислите, напомињаше им на крају свети Петар, какво је то безаконје и каква је страшна и нигда непроштена грехота узети снаху за жену!

Тако је светитељ изобличио и самозваног калуђера и лажног свеца Авакума, који је мутио у народу и бунио га, па је због тог Авакума опомињао хришћане да се чувају од лажи и обећања његових и да не буду безумни и лаковерни. Стефана пак Вучетића, кога је сам светитељ подигао на чин архимандрита, па овај, на крилима високоумља ношен, постао неблагодарни смутљивац народни и клетвопреступник, лишава свештеничког чина, обавештавајући сав народ да се од вишепоменутог растриженика Вучетића уклањају као од злонаравног смутљивца, који не мисли друго него како да са лажима утврди своју срећу, врх несреће и срамоте свега народа. Када би се опет догодило да се сукобе људи свештенога чина и монашкога, саветовао им је као добри пастир да се клоне тога јер, говорио им је богомудри пастир: „Калуђер против попа, поп против калуђера, стидно је чут“. Од калуђера је тражио да се не скитају него да живе у манастирима својим, јер је знао да је често премештање из места у место извор свакога зла за монаха.

Трудио се благоразумни овај муж и да искорени свако сујеверје у народу и да насади здраву веру у њему, васпитавајући га у правој побожности и свакој врлини хришћанској. Против сујеверја се борио као против „чудне

слепоте и чудна безумља и злих схватања“. Желео је светитељ да изагна светлошћу Христовом из народне душе страх од вештица, вампира и вједогоња, који народну душу помрачаваше и убијаше у њој право благочешће и страх Божји, као једини извор спасења и мудрости. Тражио је да се у овој ревности, а и у сваком труду, и сви остали пастири угледају на њега, као он на Христа, како би се и преко њих усељавала светлост еванђелска и мир Божји у људска срца. „Ја, писао је преподобни Отац попу Марку Лековићу а преко њега и свему свештенству, радио сам и радим да се не просипље крв християнска, а и ви свештеници дужни сте исто чинит и сваки чојек који зна за Бога и за душу“. Ако би опет неки хришћанин вршио недела и био упоран у своме непослушању, свети је тражио од свештеника под претњом лишења чина, да таквима не врше црквене обреде, старајући се као древни Оци да и строгошћу исцели духовне недуге повереног му народа.

Беше ушао у та времена још један рђав обичај у народ. Наиме, кад би славили крсно име, многи би га славили и по недељу дана, као да се слављење крсног имена састоји у претераном јелу и пићу и раскалашности, а не у молитвеном слављењу и чествовању Бога и Његових угодника. Тако се дешавало да гости поједу све и онако сиромашној сиротињи и оставе иза себе гладну децу и празне домове. Видећи ту недобру ствар, свети Петар изађе једном пред Црногорце са крстом у рукама, па подигавши после беседе обе руке к небу, гласно рече: Чујте ме, Црногорци, и нека ме чује Бог и ове планине: Ко од сада буде славио своје крсно име као до сада, дабогда га с крвљу својом славио! Ова свечана и страшна молитва светог Петра тако подејствова на све Црногорце, да отада као неким чудом нестане овај рђави обичај међу њима.

Овај дивни миротворац Цетињски, желео је да са свима људима живи у миру, па је и све Црногорце и Брђане, тј. сав од Бога поверени му народ, молио и Богом Сведржитељем заклињао да се чувају рата и свађе и да са свима у миру стоје. Само онда кад је требало душу своју полагати за ближње своје у одбрани огњишта, вере православне и народа од насиља агарјанског и њему сличног, тада је и сам ишао пред народом својим као некад Мојсије боговидац и Исус Навин, поражавајући непријатеље своје десницом Вишњега. Тако, када су Агарјани објавили рат Русији (1787. г.), која беше у савезу са Аустријом, хришћански савезници полагаху наду и на помоћ хришћана који су стењали под турским игом, особито на Црногорце, велике љубитеље слободе. Владика Петар, пун састрадалне љубави према свима пониженим и поробљеним хришћанима, помагаше ову борбу хришћанских савезника. Но кад дође до мира између великих царевина (1791. г.), њега и његов народ нико не спомену, остављајући их на милост и немилост Агарјана. А безбожни онај и вероломни Скадарски везир, Махмуд-паша

Бушатлија, који беше у сукобу и са султаном као бунтован, стално је тражио згодну прилику да поново покори и понизи народ Црне Горе и Брда, који свети владика окупљаше и закриљаваше својим благословеним skutом. Митрополит Петар, мрзитељ сваког крвопролића, мољаше и преклињаше надменог силника и писаше му да остави сиротињу на миру, да се права крв не пролијева. „А ако ли нећеш“, писао је Свети папи, „хвала да је Богу, а ми ћемо се од твоје силе и напасти с помоћу Божјом бранити докле један тече“. Видећи пак да насилник нема намеру да одустане од свог пакленог плана, труђаше се дању и ноћу, како би ујединио све Црногорце против заједничког непријатеља. Тај његов труд не остаде бесплодан. На збору главара на Цетињу (1. јула 1796. г.) би донесена одлука свих, звана „Стега“, у којој се народни прваци обавезују да ће бранити своја огњишта до последње капи крви „и пролити крв своју за хришћанску праву вјеру“. Они ту зададоше један другоме веру тврду да ће се узајамно помагати, да ће свакога издајника проклетити, да „он и род његов остане у вјечну срамоту и безчест као издајник вјере и закона и хулитељ имена Божјега, као крвник свега народа“. Пред саму борбу владика Петар издаде проглас народу у коме га позива „да сваки вјерни син отечества на одбрану праве вјере и предраге наше слободе и на освету сину Мухамедову за учињено вјероломство с напрегнутим оружјем у рукама, буде хитно спреман“.

И док је крволочни Бушатлија хитао са неупоредиво већом војском против владике Петра и његовог христоименог народа, светитељ Цетињски, сабравши такође своје јунаке, стиже са њима почетком јула 1796. године у село звано Слатине у Бјелопавлиће. Отслуживши ту литургију у светом храму, он причести своју војску као некад великомученик Лазар у цркви Самодрежи на Косову, па храбрећи их својом крепком беседом, рече им: „Ја молих непријатеља да одустане од проливања крви невине и не хтеде. Велика је његова војска али је јадна и чемерна, јер није победа у мноштву него у Господу. Ви браните вјеру своју, своја огњишта, свој образ пред свијетом; ви сте, драги синови, слободан народ, ви немате друге награде за вашу свету борбу до своје вољности (слободе), али знате да је награда слободног јунака: одбрана слободе и милог отечества, јер ко се за другу награду бори, оно није племенити јунак, већ најмљени роб, чије витештво нема цијене, који јуначкога поноса и своје слободе нема“. Потом Свети благослови војнике и покропи их светом водицом, па препоручи и себе и њих милостивоме Богу „који све види и праведно руководи“, тврдо уверен да ће погледати и на правду његову. И заиста, Господ не изневери његова надања. Иако је агарјанска сила била више него троструко већа, Бог даде победу Црногорцима, као некад Израиљу против Амалика, на месту званом Мартинићи (11. јула 1796. г.). Сам Бушатлија би рањен у боју, а оно мало његове војске што преостаде од љутога мача, побеже у великоме страху у

Подгорицу. Бојиште крваво бејаше испуњено мртвих телеса агарјанских, и мноштвом плена и оружја. Причали су потом неки хришћани из Црмнице, који се беху намерили у турској војсци, а то и сам Цетињски светитељ посведочава у свом писму Которском провидуру, да „то је можемо рећи чудо од самога Господа Бога учињено, којему славу и хвалу приносимо“.

Сујетном и осионом Махмуд-паши не би довољан овај знак од Бога да га смири и уразуми. Он припремаше у безумљу свом брзу освету и поново нападе на Црну Гору у септембру исте године. Владика Петар му и овом приликом изиђе у сусрет са својим јунацима, сад са још већом храброшћу, после прве Богом им дароване победе. И овом приликом сокољаше он своје војнике речима: „Устремите се на непријатеље наше вјере, нашег предрагог имена Српског и наше дражајше вољности (слободе) .. Будите сложни сад више него игда и учините оно што вам достојно вашем имену одговара ...“. Па призвавши Бога за помоћника и благословивши војску, ступи у љути бој на месту званом Круси у Љешанској нахији, који бој потраја од осам сати ујутру до мркле ноћи (22. септембра 1796. г.). Ту агарјанска војска би до ногу потучена а њен вођа Махмуд-паша убијен и посечен, добивши тако награду према делима својим. Махмуда посече дотада непознати јунак Богдан Вуков из Залаза, поразивши охолост овога силника као некад Давид Голијатову.^{*89}

Овом Богом дарованом победом, мала Црна Гора уђе у ново доба своје историје, добивши Бјелопавлиће и Пипере и учврстивши своје јединство, молитвама и подвизима светог Петра. Народ пак увери се на делу да уистину десница Вишњег чува Цетињског светитеља, зато га још више поштоваху и прибегаваху његовој помоћи и савету. Сав хришћански свет се и наслађиваше а и чуђаше толикој слави, мудрости и храбрости овог владике и јунаштву његовог народа, а они који беху и даље под агарјанским игом, гледаху на светог Петра као на једино уточиште.

Старајући се за православне људе и ван његове области, митрополит Петар сиђе, после пада Млетачке републике (1797. год.), у приморска места Брајиће, Поборе, Мајине и град Будву, у жељи да узме под своје окриље вековима угњетавани од латинске јереси православни народ овога краја, а у нади да ће изаћи на море и тиме помоћи свој сиромашни народ, који често ни соли није имао. Но по одлуци силних овога света, за које сиротињске сузе и страдања не значе много, ти крајеви припадоше моћној Аустријској царевини, а свети Петар имађаше и даље само духовну власт над овим приморским крајевима као и његови претходници. Али када, после првог аустријског гувернера, званог Рукавина, дође за војног начелника у Боку Которску генерал Бради, овај тражаше да се митрополиту и та власт одузме,

---

^{89*} Главу Махмудову Црногорци су однели на Цетиње, где се и данас чува у манастирској ризници.

да се над православнима у Боки постави други владика. Тражио је он да му се преда и православни манастир Мајине, како би га претворио у војну касарну. Не желећи да православна светиња буде поругана, владика се одупираше томе безбожном насиљу, па пошто сазва народни Збор, сви написаше да „неће допустити поругу да се од њихових богомоља граде војнички станovi, него ће прије сви изгинути“. Тако ова светиња и би спашена, али тиме не престадоше многе невоље православних и светогa у овим крајевима.

Док је владика био у љубави са Руским царем Павлом I, добивши од њега помоћ и орден св. Александра Невског, дотле је Европом владао страх од нове силе Француске на челу са Наполеоном. Наполеонова војска је стигла и у Далмацију, спремна за нова освајања. Будући да је после убиства цара Павла I његов наследник на Руском престолу Александар занемарио Црну Гору, која беше у сталном сукобу са Аустријом, Црногорци су морали да дођу у додир са Французима, остајући увек верни једноверној Русији. Но то даде повода некимa да поново оклеветају светогa Петра на Руском двору и да скују заверу против њега. Цар Александар пошаље тада у Црну Гору грофа Ивелића и некадашњег посланика владичиног при Руском двору архимандрита Стефана Вучетића, који беше устао против свога добротвора у намери да му узме владичански престо, да би ова двојица открила Црногорцима њихове тобожње „домаће непријатеље“, мислећи при том на самог светитеља Цетињског и његовог секретара Долчија. И Свети Синод Руске Цркве оптуживао је у своме писму светог Петра као немарног и лењивог. Тврдили су тадашњи архијереји Руски у Синоду да је владика учинио смртни грех када је, да би спасао народ од глади, био заложиио неке црквене ствари код трговаца у Боки. Оптуживали су га још да је свој народ оставио без закона, да ретко кад одлази у цркву, да су му манастири опустели, деца се на крштењу не помазују светим Миром, а црквене књиге, послане из Русије, уопште се не читају. Додавали су да такве жалосне појаве доносе велику опасност хришћанској вери у Црној Гори и Брдима, и називали светогa учитељем зла и разврата. Зато је Синод тражио од њега да се оправда пред судом или покаје. У случају пак да не изиђе на његов суд у Русију, Синод му прети да ће га одлучити од Цркве и позвати православни Црногорски и Брдски народ да себи изабере достојнијег пастира.

Чувши за ове оптужбе, Црногорски главари и сав народ узеше у заштиту свога архијереја, не примајући царске изасланике, који су стигавши у Боку роварили против светог Петра у народу, у намери да га на превару лађом пребаце до Петрограда, како би био стрпан у затвор и протеран у Сибир на вечно заточење. Бранећи свога архипастира, главари упутише са Скупштине, која се сабра на Цетиње 1. маја 1804. године, писмо Руском цару

где му говораху овако: „Наш архијереј није заслужио да би у његовој кући и сопственој независности могао ико с њим тако тирански поступати, јер док смо ми живи никаква сила људска није у стању њему сличну неприлику учинити. Наш митрополит никада није био под заповиједи Руског Синода, него само под покровитељством Вашег императорског величанства, а и то под моралним, и тако досад нијесмо били ни од кога брањени; мјесто силне одбране почињемо трпјети силно гоњење“. Тражили су главари још од цара да пошаље савеснијег посланика, и то рођеног Руса, који ће се уверити у неоснованост свих наведених оптужби. Нешто доцније Скупштина шаље и отпоздрав на писмо Руском Синоду, изјављујући у њему да су срећни што њиховом земљом влада такав човек као што је владика Петар I Петровић, који је оптужен на основу лажних достава, а који је међутим ослободио народ од његових непријатеља, што је познато целоме свету. У свом писму главари кажу још и ово: „Свети оци оптужују нашега владiku због лењости и мисле да он има ону величину као они у Русији, који се возају на позлаћеним кочијама и имају времена да се у светом служењу упражњавају. Тоба нема код нас: наш владика обилази своју паству пјешнице по беспутним крајевима и с крвавим знојем“. Тако је народ одбранио верношћу својом и љубављу свога пастира. После тога дошло је до бољих односа са једноверном и једноплеменом Русијом захваљујући доласку новог Руског посланика у Боку Маузерског. Но ова нечиста игра ипак није остала без жртве: владичин секретар опат Долчи, старином Херцеговац, који иако римског закона беше веома одан и веран владици, би затим, и поред свег настојања владике да га спасе као невиног, осуђен на смрт вешањем а потом осуда би промењена на вечно тамновање, те он ускоро умре у тамници. Њега, наиме, беху оптужили да је француски човек и издајник.

У то време завлада Наполеонова војска Далмацијом, па сходно миру у Тилзиту њему требаше да преда Аустрија и Боку. Свети Петар се јуначки борио са Французима, некад заједно са Русима од Боке до Дубровника, а некад опет сам са својим Црногорцима, и побеђиваше силног Наполеона. Ово је трајало тако све док Наполеон не би поражен од савезника и протеран на острво свете Јелене. Владика се и састајао неколико пута са француским командантима маршалом Мармоном, Готјеом и Бертраном, и они се дивљаху владичином достојанству и разборитости, чврстини карактера и јачини духа. У то време православни у Боки претрпеше многа страдања, чак на предлог реченог маршала Мармона (1808. г.) владици би одузета и духовна власт у Боки и на његово место Французи поставише Бенедикта Краљевића. Но народ му се и даље тајно обраћаше и „готово сви православни“, по признању самог Краљевића, „а особито свештеници пристају уза њ“. Кад су на крају Енглези и Црногорци одузели Боку од Француза, и Енглези је оставили владици Петру, дође до краткотрајног

јединства Боке и Црне Горе, изгласаног на Скупштини у Доброти (1813), али по одлуци великих сила Бока би поново поседнута Аустријом, на велику жалост владичину.

Владика Петар који је узалуд маштао о стварању „славеносербске државе“, радовао се устанку Српског православног робља под вођством Кара-георгија и имао сталне везе са њим, а када је чуо за његову смрт са сузама је писао о стиду и поругању које пада због његовог убиства на целу нацију, „а сувише гњев Божји, који се излива за таково страшно злодјејство и крвопролитије“, оплакујући ту „неисцијељену рану, не само садашњим, него и будућим од рода нашега честитим и добромисленим људем ...“ Надајући се ослобођењу од агарјанског ига свих поробљених православних народа, обавештавао је са одушевљењем свој народ о устанку једноверне браће Грка, благодарећи Бога што хришћанска војска „иде срећно напријед и сваки дан све више расте и умножава се“. У то време, уз његову помоћ, ослободише се од турског ига Морача и Ровци са дивном задужбином Немањића манастиром Морачким, и бише припојени Црној Гори (1820. г.).

Трудећи се тако да заштити душу и тело народа свог од непријатеља који га беху одасвуда опколили, много се стараше свети истовремено и о унутрашњем поретку Богом му повереног народа. У ту сврху је основао Народну канцеларију са секретаром који је обављао писарске и судске послове. Владика није имао никакав принудни орган своје управе, и не зна се да је извршио ни једну смртну пресуду. „Ја немам“, писао је он у једном писму, „ни коца ни конопца да икога принудим него само ово језика и пера па ако ме ко послуша“. Знајући, међутим, да анархија и безвлашће, из којих су се рађала многа зла у народу и толика братска крв проливала, не могу бити отклоњени без закона и општег поретка, настојао је да народу свом да писани закон по коме би се сви управљали. До тада се народ управљао по обичајима својим обраћајући се у тежим случајевима владици за помоћ. Он им је сам ишао или слао своје посланике, најчешће свештенике или секретаре, позивао се на одлуке њихових племенских зборов, саветовао их и заклињао да живе у миру и слози.

Први законик који је примила Скупштина главара била је звана „Стега“ од шест чланова, донета „у име Пресвете, јединосущне и јединославне вечнопоклањајеме и нераздељиве у три ипостаси животворне Тројице, Оца и Сина и Светога Духа“. У њој главари и старешине и сав збор Црногорски, призивајући пресвето име Господа Бога Сведржитеља у помоћ себи, – „друг другу, племе племену, нахија нахији тврду и чисту вјеру и ријеч од чести и поштења дадоше да се издати и преварити међу собом неће“, него да ће цркве свете и манастире и домове своје, жене и децу своју с помоћу Свесилнаго у Тројици славимаго Бога оружјем својим бранити, предајући

свакога издајника вечном проклетству. Но, ово је била само припрема за прави законик, звани „Законик светог Петра I“, донет и примљен у два маха: први његов део до члана шеснаестог донет је 18. октобра 1798. године на Скупштини у манастиру Стањевићима, а друга на Цетињској Скупштини одржаној 17. августа 1803. године. Почињући Законик „Во Имја Господа Спаса Нашега Исуса Христа“ и разделивши га на 33 члана, на онолико чланова, дакле, колико Господ наш Исус Христос поживе година међу нама на земљи, ради нашег спасења, сви га јединогласно и саборно примише, заклевши се на крају да ће све што је у њему написано чувати и држати, и потврдивши заклетву целивом часног и животворног Крста и светог Евангелија, а уз то и светих моштију великомученика Пантелејмона. Призивајући великога Бога у помоћ и одбрану, Збор најпре потврђује „једним гласом“ Стегу, а потом одређује како треба поступати са убицама невиних људи и како их треба кажњавати, будући да без казне злога и самовољнога човека „јединство, мир, тишину и сваки добри поредак није могуће уздржати“. Законик одређује даље како треба поступати са онима који наносе повреде другима, који отимају туђу жену или девојку и са свештеником који такве венчава; одређује казне за крадљивце и крађе, пошто је највише зла и крвопролића у земљи бивало због лупежа, а зато су по Законику „највише родитељи криви, који испочетка не хоћаху своју дјецу с добрим дјелом васпитати и ни у страху Божијему содржавати“; говори о дуговима, купопродаји имања, миру са Приморцима и свађама на пазарима и око цркава, „от чега не само пазари остају у смутњи и народ жалостно враћа се натраг без својега удовољствија, него црква Божија наводи се поругана и обесчашћена“; даље се одређује порез да би могао од њега да се одржава суд законити и добра власт, и наводи пример митрополита Петра, који први даје за то цео приход од свих земаља Цетињског манастира у Синачком читлуку. Закон даље забрањује мегдане и опомиње судије: кад седу да суде, да се „спомену, што они гласом народа по вољи Божијеј за судце постављени јесу, а не како најамници, но како отци прави и љубитељи отечества“; да се моле Богу да им даде просвећење разума, силу мудрости да познају шта је праведно, свето и богоугодно; да пазе на своје обећање и заклетву да не преступе и да не суде пристрасно, него по правди маломе и великоме, јербо суд Божи јест“; да слушају стрпљиво разлоге и једне и друге стране и да не примају мито; а народ да поштује, воли и слуша судце поштене и добре, добровољно изабране и постављене. Забрањујући на крају свако насиље и призивајући на верност отечеству Законик, боље речено свети Петар преко овога, јер је закон његово дело, – обавезује свештенике за време празника у црквама, а исто тако и кнезове и племенске старешине, да свакога домаћина од куће поуче и свакоме да говоре „да мирно у љубави са сваким живе, да се Бога боје и да зло говорити и чинити престану“; и да се

сећају и запамте казне одређене за свакога злочинца, „и то нека сваки домаћин од куће запамти и својој дјеци и чељади каже“.

Доневши тако саборно овај богомудри закон, свети Петар се целог живота трудио да увери и научи народ да га се придржава, за његово добро, претрпевши многа страдања због тога, јер су га често газили чак и они који су га потписали, претпостављајући слози и миру своју самовољу и разуданост. Знајући пак светитељ од колике је користи школа за васпитање младежи, и усађивање благих обичаја и закона у народну душу, желео је да оснује школу па и штампарију, али се та жеља светоме није испунила, због сиромаштине и немирног стања у земљи, а и због тога што му нико није хтео дати тражену помоћ. Зато је он сам постао учитељ њихов: окупљао је децу око себе, учио их писмености и православној вери, а способније слао да се уче у Русију и Аустрију. У жељи да што боље просвети народ светлошћу Еванђеља, водио је разговоре са неким Руским архијерејима и о преводу Светог и божанственог Писма на народни језик. Учио је народ и како да се чува и од болести, особито од куге и колере, које су неколико пута оставиле пустош иза себе у Црној Гори за време његовог архијерејства.

А што се болести тиче и глади, они су били чести гости овом народу стешњеном „међу змијама и скорпијама“ у брда камена и потпуно одвојеном од осталог света, чему су особито доприносиле међусобне заваде и стално ратовање са својим суседима. Изузетно тешке године наступиле после ратова са Французима. Суседни Аустријанци у Боки Которској често су затварали пазаре Црногорцима а од Русије није стизала обећавана помоћ, и поред свих молби светогла владике. Уз то попусти Бог неродне године и наступи глад какву људи не запамтише. Народ је цвилио што од глади што од Агарјана. Сви се обраћаху у невољи беспомоћном владици и тражаху од њега помоћи. Сиротиња Луковачка му писаше тражећи хлеба и утехе и додаваше: „љубимо ти руку и скут и стопу ће чепљеш ...“ Из Дробњака му „плачну књигу писаху“ очекујући напад Агарјана и од њега спаса иштући, главари пак обадве Мораче, на челу са Мином војводом, поручиваху му у писму: „Доносимо велики плач обје Мораче и ускоках, да никако није већ могуће овамо живовати ни у наша ова мјеста стајати ...“ због гладне године и нападања јачег на нејачега. Сам свети владика записа у те дане да „народ у мјесец дана није једанпут јео хљеба, нако само коријен и траве свакојаког рода“. Те гладне 1817. године ни сам владика није имао зашто соли купити и бојао се: „одржат никога жива нећемо, него себе изгубит а народу не помоћи“. „Но, ево моје велике жалости“, писао је он у једном писму, „што ја, видећи да овај народ нема о чему живјети, не видим никакве душевне ни тјелесне ползе да се умножава, нако да од глади умире или по причини велике тјескоте и несташице да један другог бије и ћера, сљедствено по

мојем плачевном расужденију боље је да дјеца од крастах по полученији свјатаго крешћенија умиру, него ли кад нарасту да буду глађу и несташницом принуђени туђе имуће (= имање) грабити и своју браћу бити и ћерати“.

Глад је изнова разбуктавала дугим напорима смирене страсти крвне освете и пљачке, уз то из Херцеговине пребегоше многи ускоци са породицама тражећи спаса од турске освете у Црној Гори, која се и сама давила у немаштини. Да зло и невоља буде већа, у пограничним крајевима се појави куга, а Аустријанци затворише пазаре да би спречили епидемију. А светитељ Цетињски крстоносни? – Он је плакао са онима који су плакали, сиротовао са сиротима, са свима делио све што је имао, храбрио, вером надахњивао, тешио, молио да се чувају од болести, залагао своје и манастирске ствари, да би у гладне године жита набавио за сиротињу, а у ратним приликама оружје, прах и олово, „Кад Црногорска кућа прокисује“, говорио је овај нови милостиви Самарјанин, „чини ми се да мени капље за врат“. Какво је и колико његово богатство било, види се из писма овог милостивог владике Цетињског од 22. децембра 1820. године, у коме се тужи једном пријатељу: „Моји трошкови, превасходе моје дохотке, јербо за народне после трошим, а од народа ништа не получавам (= добијам) нако свакодневно беспокојствије и главобољу. Ја сам и моје најдраже вешчи заложиио и у дуг пануо“.

Владика није волео да се његов народ расељава у туђе земље и да иде да другима служи. Зато је спречавао одлазак Црногораца у војну службу бечкога двора, кад су их за то у своје време врбовали аустријски посланици. Устављао је и Требјесане код Никшића, којима су Турци после њихове буне разорили и спалили домове, па они лутали двадесет година по морачким планинама и на крају се одлучили да нађу спаса у Русији. Тада се ипак отселило у Русију 98 становника из племена Требјеса (1804. године). Доцније му је Карађорђе обећавао да ће примити код себе у Србију оне који због немаштине желе да се преселе, а сад је и сам владика увидео да је сеоба за многе спас од пропасти. Прво је 80 становника села Хумци кренуло по његовој препоруци у Русију, што је подстакло многе да се одлуче на сеобу. Владика се поводом тога обраћао цару и лично и преко других, али није добијао никаквог одговора. Слушајући свакодневне молбе гладних и очајних, он одлучи да и без претходне дозволе пошаље 800 Црногораца бродовима у Русију. Истовремено је писао Руском цару: „Погледајте, најмилостивији Господару, на седамдесетљетњу сједину моју, дајте помоћ мојејем трудовима!“ Па је додавао хвалећи крв народа овога: „Крв је народа Црногорскога тако чиста као што му је и душа ведрa, и туђи лекар за њега и од његовог живљења далек је и његово је повјерење отлучено од туђијех врата“.

Народ овај, продавши све што је имао, стиже на три изнајмљене лађе до Цариграда. Руски посланик у Цариграду Строганов сажали се на њих, даде им јело и лекове, али одложи за две недеље њихов одлазак у Одесу будући да од Руске владе није добијао никаквог одговора. Турска влада чувши за њих, захтевала је да јој се они предају, сматрајући их за своје поданике. На крају посланик их укрца у три Руска брода и нареди да се врате у Боку. Путујући четрдесет дана, неки се од њих разболеше, неки умреше од глади и бише бачени у море, а они који стигоше на Росе болни и невољни, писаху руком „на ови свијет“ несрећног попа Тоша Шоровића, препоручујући се Богу и владици да за остатак мисли. Владика им написа у карантин, у коме су били због болести, утешно писмо, заливајући га сузама састрадања, али им ништа помоћи не могаше јер беху продали другима своја имања. А они кад изађоше из карантина, многог опљачкаше и убише тражећи хране да одрже голи живот. Један од њих остави следећи тужни запис о том жалосном повратку из Цариграда стотина гладних породица: „Ми отолен бони и гладни те у Црну Гору, па од нас би и мртвијех од глади и потурчениках, и опросисмо сву земљу и много зла и невоље би од тога народа ... И дођосмо опет на Цетиње, љуто бони и без никад ништа – без хаљина, без кућа, без покућства, без права, без свачега што треба за живот човјеку ...“ Изгладнеле чете ових патника су лутале и претиле чак и манастиру, додајући нове ране на многобројне старе овог Цетињског мученика.

Старост му је долазила, ноге побољевале од великог труда и подвига а невоље и бриге се умножавале и смењивале једна другу. Када је кута прошла, молио је ћесареве власти да отворе градове да народ не умре од глади, и чекао нову глад која се догодила 1822. године и за коју сам светитељ пише: „Ја сам много гладнијех година запазио, но оваких није било нигда у моје вријеме“. И последња година његовог многострадалног земаљског живота била је гладна година. „Данас трећи дан народ не има хљеба“, пише он жалопојку Јеремији Гагаћу. А њему пишу Граховљани, исте те 1830. године: „Обавештавамо вас, да се налазимо још који дан у животу с помоћу Божјом и вашом“, а у нашој великој и мучној мисли од Турака и Црне Горе и гладни ...“

Најтеже је било светом владици што су због свега овога крвна освета и други пороци поново хватала маха, што Правитељство нико није хтео поштовати, а он више није имао снаге да свуда стигне као некад. Ипак и даље се трудио да очува јединство и поврати ред и мир који је некад владао. Знао је добро да само сталним бдењем, својим ауторитетом и речју може спасти земљу од пропасти. Горке су му биле последње године његовог земнога живота и мученичке, али и љубав његова и самопожртвовање огромни и вера у свемогућег Бога неизмерна. Иако више није могао због старости и

болести да сам иде по земљи да би мирио и тешио народ, слао је друге уместо себе, свој крст и многобројна писма, пратећи их тајним молитвама свудаприсутном Богу, да не би труд остао празан. Свима се обраћао као брат и учитељ, сапатник али и као строги отац. Кад је требало молио је и благосиљао, други пут опет опомињао, заклињао и клетве слао. Желећи добросуседске односе са Аустријанцима, ради несметане трговине са Бокељима, трудио се да уразуми Црногорце да не упадају у Боку ради крађе и пљачке, па је писао Његушима да је добар сусед најбољи пријатељ и земља најбоља она која је кући најближа, и молио их да не наносе срамоту целоме народу. У Бјелопавлиће је послао свога брата, бојећи се да због самовоље не изгубе слободу, па видевши да не желе да га послушају строго им писао: „За то, дакле, кад мене не љубите и науке моје не слушате, ја већ немам с вама посла никаква, него ми пошљите брата и те остале Црногорце нека иду дома, а ви пошто не можете без турскога јарма, ето ви га ...“ У Катунску нахију, у којој се водио мали рат међу завађеним племенима, по калуђеру Стефану Лазаревићу свети владика овако поручиваше: „Ја с великом жалошћу и са сузама видим, да сви ваши непријатељи и сви ђаволи од свијета не би вам могли, толико зла, толико штете ни срамоте учинити, колико ви сами себи чините. А шта је фајда жалит и плакат, кад више љубите зло, него ли добро, и срамоту него ли поштење и кад не слушате, што ве ја учим и савјетујем и што ве молим и заклињам.“ Тужио се на њих и изобличавао их да су „од Бога одступили и страха Божија изгубили, грехоту и срамоту заборавили“, и да чине оно што знају али не знају шта чине, јер, писао им је: „Ви никога не слушате ко за добро ваше ради и говори, а нека дође који лажац међу вама, сви ће те му вјеровати ...“

Сараспињао се тако Цетињски страдалник Господу своме и Његовој безграничној љубави према свима, све дајући, и душу своју, а ништа не тражећи и не добијајући. Жртвујући се, до краја се жртвовао. „Остара сам“, писао је последњих година живота на земљи, „више од зла и непослуха Црногорскога, него ли од мојијех данах“, немоћан више због старости и оболелих ногу да свуд стигне и свима лично помогне, као што је вазда ходио и о миру радио. Оне које Бог повери његовој љубави, до краја љубљаше, као Господ његов ученике своје: волео их је и кад их је благосиљао, и кад их је прекоревао и кад их је клео и заклињао „силнијем Богом Сведржитељем и честнијем Крстом и светом Госпођом и свијем архангелима и ангелима и светитељима, који су од вијека Богу угодили“, и њиховим здрављем и срећом и напретком, и то „у три пута и у три хиљаде пута!“ Волео их је и онда кад им је писао, препун гетсиманске туге и жалости: „Ја сам одавно видио да овдје живјети не могу и ево дође вријеме, да од силе Цетињске под старост бјежим из Цетиња“. Па и кад им је прекорно напомињао како је његово „сердце од вашег злочинства увехло и

старост моја оскорбљена, да почивала и радости нигда нема.“ Знао је ипак владика да га је народ дубоко поштовао и речи се његове и сузе бојао као грома, па је отуда и имао смелости у Богу да им тако строго пише, користећи и седине своје и страдања своја за њих претрпена, само да би их навео на мир и братску слогу, постидевши их старошћу својом и несебичном љубављу својом према њима.

Осећајући свети да се примиче крај његовом земаљском странтовању, и многим трудовима и бригама за поверене му Богом душе, нађе за богоугодно да у лицу Ђорђија, сина његовог млађег брата Сава, припреми себе наследника. Зато га посла у Русију у Петроградску духовну академију да се достојно припреми за узвишену службу. Но овај, имајући више склоности за војни него за духовни позив, затражи од њега да му дозволи да ступи у војну службу. Владика га разреши обавезе ступања у духовни чин, па позва к себи другога синовца Радивоја – Рада, сина свога најмлађег брата Тома, провидевши у њему достојног наследника, многоструко обдареног. Кад је Раде стигао на Цетиње, пред манастиром га је сачекао, наслоњен на своју сребрну штаку, један висок скроман старац у црним дугачким хаљинама. Његова дуга брада и коса, по опису који је према казивању савременика забележио љуба Ненадовић, нису се разликовали од повесма беле свиле; кожа на лицу и рукама била је жута као воском помазана. Око њега су стајали гологлави Црногорци: стајали су око свеца који још по земљи ходи. То је био владика свети, који је утицао на будућег великог песника више него ико други, својим ликом, речју, делом и примером. Јер и сам беше даровит писац и песник, а уз то мудар народни вођа и сасуд Духа Светога.

Свети Петар I престабио се у Цетињском манастиру на дан св. еванђелиста Луке 18. октобра 1830. године, пун труда, брига и година, у четрдесет и шестој години овога архипастирског служења. Уочи самог Лучиндана, предосетивши свети владика да му се ближи крај, позва свог секретара Симу Милутиновића у своју ћелију и саопшти му у перо своје последње завештање и вољу. Истичући у завештању да је чувао народ и сиротињу као своју душу, свети митрополит моли свакога Црногорца и Брђанина малог и великог, коме је што сагрешио или какву жалост учинио, да му свак опрости, од свег срца и душе, опраштајући и сам свакоме, ко му је ма шта сагрешио: да је свакоме вавек просто и на Страшном Божјем суду за време другог Христовог доласка. Затим моли сав народ и заклиње самосилним Богом свега света Творцем и свом силом небесном, да га с миром у тишини и љубави општеној кротко упојају и ожале, и да се закону на његове мртве прси да до Ђурђевог дана нико никога не дира и да се крв не пролива. Поред тога свакога моли и заклиње

истинскијем Богом Сведржитељем и оставља им у аманет да не дирају у црквена имања, да све свештенослужитеље поштују и пазе, одређујући за свога наследника Рада Томова, за којег се нада „да ће бити човјек од посла и разума“. На крају, благосиљајући све добре, верне и послушне, оставља им за општенородне потребе новац који је добио као помоћ од Руског цара и због кога су га неки клеветали, и заклиње их да се држе јединоверне и јединородне Русије.*⁹⁰

Тога дана када ће се упокојити, седео је овај смирени Божји угодник, као обично, у пространој манастирској кујни покрај ватре. Наоколо су седели неки од главара Црногорских, који су били к њему дошли. Он их је саветовао и давао им последња упутства, рекавши им да му се ближи крај. О свему им је говорио и за свашта наручивао, као брижљиви домаћин када полази на далеки пут. Усред тога говора његова наступи велика слабост, он изнемогне и целом снагом. Главари га придигну и одведу у његову малу једнопрозорну ћелију, у којој је као прави испосник и пустињак свој живот проводио, где га спусте на постељу. И ту, молећи се Богу и благосиљајући Црну Гору и сав народ и „разговарајући с околним стојећима“, тихо предаде дух свој Богу, без икаквих болова и самртних мука.

Чувши о његовом упокојењу, цела Црна Гора је плакала за њим; сви хришћани у Приморју и под агарјанским игом, уздахнули су тешко, изгубивши свога утешатеља и прибежиште и молитвеника пред Богом. Један ревносни апостол Христове вере, проповедник братске љубави, слоге и слободе, оставио је земљу сиротом. Погребен је у манастирској цркви. А пре погреб, на Вељем гумну испред манастира, укрстивши пушке изнад мртвог и светог тела владичиног, расплакани главари су се заклели и ухватили веру: да ће живети у љубави, да ће држати слогу и мир и слушати Рада Томова. Постојала је бојазан, како нам саопштава наследник му Петар II, оплакујући овога „вјесника воље Свевишњег“ и нашега заједничког оца и кроткога учитеља, да дође до покоља на гробу, „али слава всевишњему Творцу и всех благ Оцу, внушио је у њихово срце мирнога ангела“, па „како се Тестамент прочита, свак се заплаче и његови највиши душмани не уздрже се од суза, сви плачући се заједно слушају његов Тестамент.“ Исти овај Рада Томов, пун жалости за изгубљеним стрицем и учитељем, примајући његово тешко бремене на своја нејака плећа, писао је овако 22. октобра 1830. године: „У сву нашу државу није чојека који не плаче за њим и сами су се злотвори његови до тога чувства горести (= жалости) узнијели, па можете мислити како је нама његовијем домаћијема“.

---

^{90*} По некима владика је диктирао тестамент на Лучин-дан пре подне, а по Љуби Ненадовићу – после уласка у ћелију, пред само упокојење, што је мање вероватно.

Када је четири године после његовог упокојења, исто на дан светог еванђелиста Луке (1834.), његов гроб био отворен, мошти владике светог бише нађене целе и нетљене. Ту сверадосну вест, да је Бог прославио свога угодника, објави Петар II истог дана прогласом свему народу, са жељом да сви буду учесници „радости и весеља општега нашега Православија“. У својој радосној посланици овај умни наследник светог стрица писао овако: „На знање ви дајемо, благочестиви народе, како смо 18. овога мјесеца, на Лучиндан, отворили гроб блажено и светопочившега претка мојега и архипастира вашег Петра, и пошто смо отворили гроб, нашли смо цјелокупно и свето тијело доброга и светог архипастира нашега. Зато, благочестиви народе, ми вама радосно и објављујемо о томе срећноме догађају, јербо знамо да ћете благодарити свемогућег Творца, који ви вашег доброга оца, крепкога пастира Цркве и стада Христова, вашег обранитеља и избавитеља, посла међу вама у светоме тијелу, да како је био у смртном животу готов за вас дати душу и тијело, тако да му се молимо да он и сада, како (= као) светитељ и угодник Божји, буде молитвеник свемогућем Богу за нас како за своје синове. Ја мислим, благочестиви хришћани, да памтите ви ријечи светог Петра које је вама говорио „да живите у слоги, миру и јединству“. Ове свете и божанствене ријечи ја мислим да је сваки од вас држао на срцу и доклен се није ови угодник Божји био међу вама јавио. А сада надам се да ће те их добро држати, јербо видите онога који ви (= вама) их је говорио међу вама света и цјелокупна. И ви сте увјерени, ја мислим, да који Црногорац неће држати слогу, мир и јединство, биће му свети Петар саперник и на томе и на овоме свијету, него, који што има међу собом немира, сложите се и мирите, и тада ће те бити Богу повољни и вашем светитељу Петру. За друго вас Богу препоручујући и његовом угоднику новообјављеном светитељу, остајем сваком доброжелатељ.“

Народ, који је свога архипастира још за живота сматрао за свеца и увек га називао „владика свети“, чувши ову радосну вест, похита са свих страна на Цетиње да целива његове свете мошти. Стизао је народ из Црне Горе, Брда и Боке Которске, славећи Бога на дару Његовом. Долазили су преко гудура и беспућа чак и старци од 90 година на поклоњење новојављеном угоднику Божјем и стубу православне вере свога отечества. По процени Вука Караџића, који се тада беше нашао на Цетињу, сабрало се око његовог светог тела до 15.000 душа. Иако је било злонамерника и завидљиваца, лажним разумом помрачених, који не остављаху на миру ни свете мошти овог истинског пастира, као што га и за живота нису на миру остављали од својих зловних клевета, и који покушаваху да спрече да му народ долази на поклоњење, особито из Боке, ипак ништа није могло зауставити реку народне љубави и поштовања према њему. Никоме од смртних, каже Љуба Ненадовић, што се сада рађају неће више ни један хришћански народ такво поштовање

указивати: да се његовим именом заклињу, да га у помоћ призивају, да у тузи и болести његовом мртвом телу долазе ради утехе и исцељења!

Колико су се Црногорци бојали његових чудотворних речи и његове клетве док је био у животу, толико више сада су се чували да штогод не учине што њему није мило и што је он проклео, јер, знали су: он је сада ближе Богу. Он гледа и зна и вазда ће гледати да ли народ његов живи у вери и љубави, у слози и поштењу, и да ће добрима као и за живота помоћник бити, а злима наказатељ и противник. Памтило се дуго и данас се памти свако његово проклетство и сваки његов благослов: што је благословио остало је благословено, што је проклео, никад није имало напретка. Народ за њега вели: „Онај свети Петар што је у Риму, три пута се одрекао Христа; а наш свети Петар што је на Цетињу, није ни једанпут“! Зато често кажу: „Помози свети Петре!“ – јер је кост од њихове кости, заступник сигурни пред Богом и похвала целе Цркве Божје. Народу није остало непознато да је он читавог свог живота, и поред разноврсних световних обавеза, био велики испосник и молитвеник, да је до смрти живео у једној полумрачној ћелији уз цркву Цетињског манастира, која је по свему личила на ћелију пустиножитеља. Мало га је ко видео да се смејао или да је много говорио; обично је ћутао, удубен у богоумље и молитву или у бриге о својој пастви. Ко ме год би болеснику над главом молитву читао, ретко би остајао неко да није преболио и оздравио.

После прибројења владике богоносног лику светих и прослављења његовог тела силом Духа Светога и чудесима, у његову част бише подигнути многи храмови, од којих први подиже богоразумни Петар II на Ловћенском врху, њему у част а и за починак свога праха (1844. г.).^{*91} Но у ова последња времена, кад несташа страха Божјега и охладње вера многих и љубав према светоме и његовим распињањима за народ до смрти и после смрти, несташа и свете црквице са Ловћена. Али вечнострадајући владика, који је и у својој старости писао: „да међу Турцима живим, не бих толики зулум трпио, колико трпим од Црногораца“, – поново нађе уточишта у Боки коју толико љубљаше. У Прчању код Котора побожни народ му зида нови храм, подобан ономе Ловћенском, који се вазнесе тамо где и његова света душа. Тако и у граду Дортмунду у далекој Немачкој расејана чеда његова, посветише му недавно скромну капелицу, њему и Богу његовом у част, а себи на спас. Њему припадамо и ми свегрешни са молитвеним вапајем: Светитељу оче Петре, Цетињски чудотворче, моли Пресвету Тројицу, Тросунчаног Бога нашег, да просвети таму нашу. **Амин!**

---

^{91*} Његове свете мошти се налазе од самог почетка у цркви Цетињског манастира. Тропар и кондак бише му написани одмах по прослављењу. Службу и кратко житије написао му је Београдски митрополит Михаило (штампана посебно у Москви, 1895. године).

ЗАВЕШТАЊЕ И ПОУКЕ СВЕТОГ ПЕТРА

Богомудри светитељ Цетињски био је даровит писац. Али све што је писао, никад није писао ради разоноде или ради похвале људске, или са жељом да ствара неку „своју“ философију и науку. Његове посланице су по духу најближе посланицама св. апостола Павла, као што је и живот њих двојице био сличан. Свако слово које је изашло испод његовог пера, окађено је миомиром двоједне љубави: љубави према Богу и према повереном му народу, и самопожртвовањем. Све што је писао са Голготског крста је писао: зато је тако просто и пуно трезвеног здравоумља. Већи број његових посланица први је објавио Душан Вуксан (Посланице митрополита Црногорског Петра I, Цетиње 1935.). Ми овде доносимо његов Тестамент и душекорисне одломке из Посланица, на основу овога и једног новијег издања, које је приредио Чедо Вуковић под насловом: Петар Први Петровић, Фреске на камену (изд. Библиотека „Луча“, Титоград, 1965. г.). Доносимо и одломак из његове једне поучне песме. Свети владика је написао и једну недовршену „Кратку историју Црне Горе“, као што је писао и песме (издао их је Трифун Ђукић, изд. „Народне књиге“, Цетиње, 1961.).

ТЕСТАМЕНТ СВЕТОГ ПЕТРА

Од нас владике Петра

Благородној господи духовног и мирског чина, главарима и старешинама и свему народу Црногорском и Брдском сресрдно о(во) најпотоње поздравље.

Сватко знаде и види како сам ја од давнога времена оронuo и пануо, те не могу већ никућ, нешто од старости, а највише од свакојаке муке и труда, које сам у већи мој вијек за народ Црногорски и Брдски подносио и за слободу хришћанске вјере и нашег отачаства претрпио, чувајући народ и сиротињу као своју душу. Но то и сам видећи и познавајући своју слабост и болест неизлечиву и да ми се смрт приближава, написао сам нека потребита писма и књиге и наредио их све, ће сам имао што послати да се пошље по мојој смрти, тако и вама и свему народу Црногорском и Брдском написах и оставих ову књигу, коју сви да чујете и добро разумијете пријед него ме упокате.

Молим свакога Црногорца и Брђанина малог и великога, којему сам што сагријешно или какву жалост учинио, да ми свак опрости, од свега срца и душе, и тако ја опраштам свакојега малог и великога, који ми је гођ што сагријешно, просто да је од мене свакому задовијек и на страшни Божији Суд о другому Христу Бога пришествију.

Пак најпрви свему народу чиним аманет и самосилнијем Богом свега свијета Творцем и свом силам небесном заклињем свеколико да ме с миром у тишини и љубави општеномодној кротко упокате и ожалите, да не би ни

крвник крвнику тадер проговорио ни горке ријечи. Другу вас молбу молим и страшнијем и свемогућнијем Богом заклињам, да на моје прси вјеру задате и утврдите кроз сву нашу земљу и епархију, кроза све нахије, села и племена, да нико никога ни за што не тиче до Ђурђева дне и дотадер надам се у Господа и Спаса нашега да ће вам начин живљења бити заного учињен и суд у ову земљу царски постављен, које сам ја у нашега свагдашњега покровитеља и бранитеља испросио и исплакао, и то сам вама и пријед говорио некијема – да ја за вас и за општеномодно благополученије и добро живљење и брижим работам, како и Бог знаде и коко ћете и ви свиколици до мало времена знати и видјети.

Изван тога највише вас свакојега молим и све истинскијем Богом Сведржитељем заклињем и ваздашњи аманет чиним и остављам, да црковно добро и имуће, гдје год је какво, не тиче нико никада за ваших свих и за сваку вашу срећу и поштење, и да ми свако црковно чељаде, калуђере, како служитеље моје и ваше пазите и држите, како сам их и ја исти вазда пазио и држао. А ја на моје мјесто насљедником и управитељем од свега мојега, народскога и црквенога чиним и остављам синовца мојега Рада Томова, у којег се надам да ће бити човјек од посла и од разума, колико је преблаг Отац Небесни благоволио подарити, и којег Богу и Цару нашему и свему народу Црногорском и Брдском на вијеки препоручавам свијем срцем и свом душом.

Најпослијед још нешто да вам кажем и избистрим, о браћо и народе Црногорски и Брдски! Но чујте и за вазда знајте од мене, који вас нијесам никада лукавио и на злу срећу никога наводио. При смрти мојој објављујем вам нову Божју истину: како је тешко лакоми на лафу (= новац) московску, и не заслужујући је, мислио и зборио, да ја изједох све и браћи подијелих штогођ новца из Русије од цара народу доходи, ема се сваки вара и гријеши у то, и ја вас вијерно и поштено овијем путем, на који ћу задовојек, свакога увјеравам да од ове лафе московске, како се говори, ништа никуђ дестрегао (= потрошио) нијесам, но ето је ова у готову и на гомилу, и да је она од цара мени на образ и на расположење по мојим молбама дошла, и на ползу свега народа српскога, него да те новце ни ја без велике преше и највеће нужде не трошим, како и нијесам никуђ ни динара, до што сам на кудук (= суд), докле га опета силни и безумни људи не развргоше, за које ја чист остајем пред људима и пред Богом. Пак сам и ја за те новце нашему цару и покровитељу писао да учини он за те његове аспре какву хоће наредбу и одговорио ми је да ће својега официјала овамо послати, који ће и те аспре примити и харчити на суд, који ће он поставити у нашу земљу. И моја је највећа рана на срцу, коју ћу и у гроб понијети, што и то још не дочеках за мога живота.

Ако би се ко нашао у народу нашем да не прими ове моје потоње ријечи и препоруке за истините или ако не би све тако послушао, како ова књига изговара, него би какву смутњу и раздор међу народом усудио се чинити словом или дјелом, тога свакога, који гођ он био, мирски или духовни, ја на смртни час мој вјечноме проклетству и анатеми предајем, како њега, тако и његов род и пород, да му се траг и дом ископа и утре! Исто тако да Бог даде и ономе који би вас од вјерности к благочестивој и христољубивој Русији одлучити поискао и свакојему, ако би се који из вас Црногорацах и Брђанах нашао да помисли одступити од покровитељства и наде на јединородну и јединовјерну нашу Русију да Бог да јаки те од њега живогa месо отпадало и свако добро временито и вјечно одступило.

Свијема пак добријема, вијернијема и који гођ ово моје потоње писмо послуша и изврши, да буде моје најусрдније, отачаско и архипастирско благословеније од рода у род и ва вијеки вјекова. **А**мин.

Цетиње, 18. октобра 1830.

ПОУКЕ ИЗ ПОСЛАНИЦА СВ. ПЕТРА

Брђанима

Петар, Божијеју милостију, православни митрополит и кавалер Росијски

Знате, како сам вама и свијема Црногорцима вазда и на свако мјесто говорио, молећи свакога и заклињајући да у мир и слогу међу собом живите. И колико сам труда и муке од почетка до сада претрпио, то само једини Бог знаде; и све радећи за обште народно добро и слободу без никакве хиле и лукавства, нако с правијем и чистијем срцем, желећи видјети вас и осталу моју браћу от непријатељског јарма и зулума ослобођене. Нијесам искао моје собствене користи и течења (= стицања), него сам оставио цркве и манастире и све црковне и манастирске и домаће послове. Заборавио сам и моју душу и моје здравље, а пријенуо за вас и за другу браћу Црногорце, да не изгубите, него да уздржите своје поштење и славу и да утврдите вашу предрагу вољност и слободу, коју ви је Бог даровао мимо свакога народа у свијету, да ви туђин не господари и не заповиједа и да није господар од вашијех живота, жена и ђеце и от вашегa имућа и домовах, но ви сами да поставите себе из договора уредбе и законе от вашегa владања и суда, по којему можете злога чојка и непослушнога кастигати, пак се у слободи дичити и живјети међу собом како браћа мирно, поштено, без инада и сваке мрзости. Али ево жалости и несреће велике, што ја не видим да ви ово своје добро љубите, нити вашу вољност и слободу познати хоћете, коју ако једанпут изгубите от својегa непослуха и злочинства, онда ћете спомињати моје ријечи и виђети јесам ли право говорио и јесам ли за опште народно добро ваше и свега народа нашега радио; али ће то бити у

невријеме, ка(д) ви неће памет ништа ваљати. Ово ја не говорим само вама Брђанима, него и свима Црногорцима једнако, јер знам што је слобода и што је темељ от свакога добра на овоме свијету, а знадем и што је робство и невоља или сужанство и јарам туђи оному који га носи ... Друге ви не остаје, него да од зла престанете и да се помирите, како најскорије и најбоље знате, пак да не ћерате своју браћу Христијане који су под турско копито и да им повратите њиове пљенове, које сте им неправедно уграбили, да ве сиротиња не куне и да зло од Бога на себе не дочекате. А ето шиљем тамо господу главаре и судце да се с вама виде и разговоре и да очисте смутње и зађевице, које нађу у ваша мјеста, и да потврде стегу и јединство међу свијем народом. Тога ради свакога молим и страшнијем именом Божијим заклињам, промислите за своје добро и послушајте што ви суд и ваши главари реку и осуде, како из своје душе познаду.

Најпослије правично, не носите злomu и пакосномu чојку хајтер и не чините како је мило, но такве глобите и кастигајте, да се зло не чини. А што је до сад било, то радите смирит, и кога видите да је зло без невоље учинио от силе и от своје опачине, тога и кастигом покарајте и будите сви супротиву онога који послух и слогу размеће. Ја желим да вазда наша браћа из нашега народа буду у нашу земљу судци и да они, који буду на то мјесто из договора обштега постављени, владају народом и управљају по начину разумно и да свећер више слава, чест и слобода и благополучје ваше обћено у мир и у слогу вашу срећно и честито расте и да ово дјеци вашој након себе оставите, нека она имена ваша у вијеки хвале и превозносе и нека могу радостним гласом говорити: „О блажени отци! О славни родитељи наши, велики витези и честити јунаци! блажена и преблажена витешка дјела ваша, блажене утробе које су вас родиле и дојке које су вас дојиле! Ви сте угасили међусобну рат и крвопролиће, ви сте поставили мир и тишину у своја мјеста, ви сте укријепили слогу и јединство међу народом и ви сте нам дохранили и оставили дражајшу вољност и слободу, а ми ћемо предраго име ваше у памети у срцима нашим с највећим благодаренијем до гроба носити и синовом нашим од рода у род остављати, нека име и слава ваша буде безсмртна!“

Ево, моји драги јунаци, што ја желим! Ево зашто се трудим непрестано и зашто моју душу и здравље полажем! Ево зашто сам добио неизбројене непријатеље и ево, познајете у чему ваша срећа и вјечно добро и благополучије стоји! Сад, ако нећете ово љубити, миловати и држати и за ово свијем срдцем и вољом и са свом јакости пријенути, ви ћете бити сами себе и својој дјеци самовољни крвници и вјечни злотвори и мучитељи; а ја у то, како пред Богом тако и пред цијелим свијетом, не хоћу имати дијела, који остајем ваш доброжелатељ, Владика Петар.

Фебруара 23. год. 1800, на Стањевиће.

*

Но као што благородне душе човјек, све што на виши степен у господство и у власти излази и колико се у вишем богатству и срећи наводи, толикођер он све веће иште приличне његовоме благородству начине за потврдити своје достојинство благодјелијем, милостију и кротким живљењем, а најпаче благодарним срцем к својему благодјетељу, тако и неблагородни чојек, кад се види из нискога бића уздигнут ће се није надао, заборави и Бога и душу, камо ли неће заборавит свога благодјетеља, па на крилима високоумља или, љепше рећи, пребезумне гордости, безобразно летећи ... пакленим и отровним духом из његове утробе дише.

(Из посланице Бокељима, 1804. г.)

*

Народ ми не даје ништа и не иштем да ми даде икакве ствари, иако само да прекрати междусобно крвопролиће и остала безакона дјела и да у миру и у љубави християнски живе ...

И не чудите се, мој драги оче архимандрите, ми смо Срби такви, не знадемо нити хоћемо знати друго, нако један другога гонити и у несрећу и безчест постављати, и што који више ради за добро општеноародње, то се више завист против њега вооружава, која (= јер) у Српском народу, како и у греческом, гордост царује.

(Из посланице архим. Арсенију Гаговићу, 1804. г.)

*

Свакога Црногорца ... молим и заклињам нека сваки стоји с миром и нека трпи како и ја трпим, зашто знам да ће наше трпјеније боље за нас бити, него ли икаква наша освета.

(Из посланице Катуњанима, 1805. г.)

*

Ми ћемо сви, љубезна браћо моја, умријети и тешко нама ако један другога на овоме свијету живљећи не љубимо, ако се не смиримо с нашијем суперницима на које жалост имамо, и ако један другоме увређаје не простимо, нећемо на ономе свијету вјечнога покоја и блаженства имати и неће нам Отац небесни наша сагрешенија простити.

Дакле, ради Бога, који је једино и вјечно наше добро и ради вјечнога веселија и радости, којег је Бог уготовио свијем послушним у рајске сладости вјековјечно уживати и наслаждати се Његова божественога лицезренија, и опет вас молим да послушате како (= оно што) ви пишем, тако били од Бога благословени и тако ви Бог даровао на овому свијету сваку

добру срећу и добри напредак у свему, а на оном вјечну радост, коју вам и свим христијаном од свега срдца желим и остајем, уздајући се да ћете моје молбе послушати, ваш доброжелатељ.

(Из посланице Радуловићима, 1805. г.)

*

А ја не бих рад ни Турчину, који је добар и поштен чојек, никаква зла колико ни добре ни поштеноме Хришћанину, зашто знам што ми Бог заповиједа ...

(Из посланице Дробњацима, 1809.Г.)

*

Видим да ви сваки дан више у своје самовољство и безаконије напредујете, и да ви је милије зло и срамота, него ли добро и поштење, и нека ви буде по желанију вашему. Ја се од свега зла и добра личим и по данас нити ме у ваше после призивајте, нити ћу се у њих мијешати, него остајем јошт залуду ваш доброжелатељ, несрећни ... Владика Петар.

(Из посланице Црногорцима и Брђанима, 1812. г.)

*

Људи ваља да зло дочекају овога и онога свијета, који свако зло самовољно чине и никога не слушају, ако им за добро говори.

(Из посланице Дробњацима и Жупљанима, 1817. г.)

*

Извјесно је вам и свему Црногорском и Брдском народу да у све вријеме мојега владичествовања нијесам ја преставао радећи за опште народно добро и поштење, за које нити сам штедио мојега труда, ни мојега именија, него и живот мој и душу постављао на ползу и слободу мојега отечества. Ово знаду и остали, најпаче нам сусједствени народи; и ако бисте ви ово заборавили остају они, који ће ову истину пред цијелијем свијетом сједочити; остаје мене за утјешеније моја чиста совјест, која ће ме свагда веселити, што сам ја непрестано испуњао моје дужности, како истинити и прави син и слуга отечества; остајете и ви по непослушанију и самовољству сами себе пред Богом и пред свијетом кривци за све несреће, које су се међу вама догодиле и које ће се унапријед догодити.

(Из посланице Катуњанима, 1818. г.)

*

Нијесу закони за добре, него за зле људе постављени; будући они не познају од Бога уливени у срдца њихова наравски закон, зато је потребно било законе поставит да свакога реда злодјеји буду кастигани, јер инако (=

иначе) ваљало би да сви народи у свијету буду несрећни, како и јесу они гдје таквијех законах нема и гдје се добри људи не почитују, а зли не кастигају (= кажњавају).

(Из посланице Катуњанима, 1818. г.)

*

Него добро разсудите и спомените се, љубезна браћо, да сада стоји срећа или несрећа у ваше руке. Ако ви будете међу собом сложни и послушни, све ће добро и лијепо бит и то ће вам похвалу и поштење донијети; ако ли онако (не) учините, сва ће кривица на вас остати и ви ћете сами себе постићети и своје поштење увриједити. Тога ради вас молим и страшнијем Богом Вседржитељем заклињем да сви у слогу и у согласије радите за опште народње добро. Ако ли се нађе који међу вама да започне чинити што поради мита и хајтера, таквога имате свиколици исћерат између себе, јер му није мјеста међу вама и да вашу слогу не размеће.

(Из посланице Кметовима, 1818. г.)

*

Људи, који путем Божијем иду да Бога служе и угоде, не мисле ни за какво зло, нако вазда за добро и не говоре сами себе да су свети, него да су грешни и окајани. А та(ј) је калаш (= калуђер) до скоро био у Шумадију (ради се о калуђеру скитници Авакуму) хајдук и разбојник; пак и сада чини хајдучка и разбојничка дјела, наговарајући будале на зло, да се љуцка крв пролијева; и јошт има дрзновеније говорити да је светињак и Божји посланик! Није, дакле, доста што је он крвомутник, него и сувише хулитељ преблагога Бога и поругатељ чина калуђерскога. Зашто (= јер) Бог у своје заповиједи забрањује најжесточајшим начином свако злочинство и безаконије, а прави калуђер ваља да буде добри и смирени чојек и да заповиједи Божје слуша и не учини дјелом ни помишљенијем ништа, што би вољи Божијој противно било.

Чојек, који Бога служи и хоће да буде спасен, неће ни звијера убити, ни рећи да га убију, а камоли човека подобнога себе; јер он не жели никому зла, нако свакому добра, помишљајући да (су) сви људи од једнога оца Адама и од једне матере Еве произашли и да је Бог свакога сотворио и заповиједио да једни другим добро чинимо и добра а не зла радимо.

Сад разсудите, може ли крвомутник бити светињак у исто доба кад чини да људи гину и једни друге кољу. Не стоји светиња у то што он иде, да боље народ вара, гологлав, бос и одрпан, него светиња стоји у праву вјеру и у добра дјела, како Бог заповиједа.

Не будите, дакле, безумни и не дајте да вас речени калаш превари и да његовим лажем вјерујете, пак да се послјијед кајете, него га ишћерајте да га међу вама није ...

(Из посланице Кучима и др., 1819. г.)

*

Спомените се, дакле, молим вас, и обратите ваше поступке и ваше мисли на пут послушанија и слоге, по којему можете избавит себе од сваке несреће и зла, које самовољство о (=или) непослуху доноси. И помислите на своје биће и состојаније (= стање) и не заборављајте ону пословицу, која вас учи говорећи: кога је молити, није га срдити.

(Из посланице Његушима, 1822. г.)

*

Међу многе духовне неуредности находи се веома худи и неприлични обичај од давних времена укоријењен, да попови од ове епархије иду оружани једнако ка и мирски људи и да не имаду на себе ни једнога свештеничкога знака, по којему би се могли познавати у свештенически чин. Ја сам вазда желио и настојао, што би ово неприлично и поругатељно дјело било изтребљено, и што би духовни људи у благопристојни начин били приведени. Но будући приморски народ при владању бивше републике Млетачке на злодјејаније распуштен, не мање него ли Црногорски, који је у вољности и у самовољству свеђер живио, нијесам имао јакости за испунит моје желаније за прекратит такво злоупотребљеније ... Тога ради вам архипастирски повељевам: да (по) полученији овога мојега објављенија не имаде ни један свештеник оружије и црвене капе носити, или браду бривати, него у благопристојни чин пастирскога смиреннија, кротости и богољубија ходити и словесноје стадо Христових овец на пут спасенија настављати и учити ... Ако ли се који свештеник међу вама нађе овому мојему објављенију непослушан, да не хоће оружије оставит и капицу од свите љубичастога цвијета носити, такођер и браду пустити, такви нека остави епитрахил и свештенство ...

(Из посланице Бококоторском свештенству, 1808. г.)

*

Дајем ви на знање како дође ка мене показатељ овога писма честни јеромонах Софрониј, пострижник Пећкога патријаршескога манастира, будући соборно од игумена и братије послат искати од благочестивих Христијан милостињу на вспомошћествованије оне свете цркве, на коју су

Турци велики данак и глобу поставили, пријетећи, ако не би оно благо дали, да ће и цркву и манастир разурити и свештенике посјећи и повјешати, како што су многе манастире разурили и свештенике побили.

Ја знам ваше биће и состојаније и вашу убоштину и сиромаштину у коју се находите, али је оно Српска Црква свега славено-србскога народа и мати свијех Српскијех цркавах, у коју су патријари наши стојали и коју су цари наши оградиле. Тога ради, љубезна браћо, не одреците се по својој јакости, колико је кому могуће милостиње и помоћи у ону светују обитељ приложит, да је откупите и сохраните од разоренија, да и вас Бог сохрани од свакога зла и од сваке бијезде и напасти.

(Из посланице Црногорцима и Брђанима, 1822. г.)

*

Да је проклет сваки они, који неправедно на сиромаше и на сиротињу намеће кривицу.

(Из посланице Бјелопавлићима, 1823. г.)

*

Питали су једнога мудрога и просвијећенога човека: који је пријатељ најбољи и која земља јест најбоља? Ови је одговорио да је добар сусјед најбољи пријатељ и земља да јест најбоља, која се најближе куће находи. Ја мислим да је погодио ... Ваши сусједи биће вам добри и најбољи пријатељи и ви ћете уживати њихову љубав и пријатељство, ако од своје стране будете равним начином соотвјествовали и учинили се достојни сусједске љубави и пријатељства.

(Из посланице Његушима, 1823. г.)

*

Благородна господо главари и народе Црногорски и Брдски,

Ево су већ прошлога прољећа, априла мјесеца, пасале тридесет и осам годишних, откада сам ја постао међу вама владиком.

Труди моји јесу били најпрво и желаније моје, од свакога желанија највише, за покраћење ваше домаће рати и крвопролића, радећи вас саставити у слогу и јединство, док се избавите од љутога јарма паше скадарскога, под којим бјесте у вријеме мојега у туђе земље путовања по несогласију вашем себи подложили.

Ви моје науке примисте, послушасте, и своје оружје витешки у рукама прифатисте и Бог даде вама срећу не само да своју слободу опет к себи повратите, него и сувише да својега непријатеља у два жестока боја

побиједите и да његову главу одсијечете и државу скадарску уплашите, од које мира и почивала не имасте.

Ова је побједа име ваше у свијет прославила и учинила да сви европејски народи за вас знаду и да ве почитују за народ славни, народ поштени, храбри и уздани, који своју слободу познаје и својијем оружјем брани.

Ја срцем и душом жељах да се и више пред свијетом прославите и да вашу слободу јаче и боље утврдите. Молих вас да суд и правитељство поставите, на законах обштим согласијем сочињених, да правитељство народом влада и да народна дјела управља, а кулук да зле људе фата и на суд доводи, како што се у цијели свијет чини, јер без тога не могаше бит ни слава ни слобода ваша утврђена, ни дуговјека. И ви тако учинисте; кулук и правитељство постависте, да законик царствује и да је свакоји законуку подложен. Настаде, дакле, законик међу вама, настаде суд и правда, мир и тишина, вријеме срећње и блажено, радост и весеље за добре и богобојазне људе и за нејаку сиромаш и сиротињу, престаде самовољство, престаде домаћа рат и крвопролиће.

Законик, царствујући кастигом, страшно пријећаше, правитељство суд и правду чињаше, кулук с мјеста на мјесто иђаше и сваки злодјеј од страха трепеташе. Не бјеше већ домаће рати ни боја, не бјеше покличи: ко је витез; ни витеза на домаћи бој, не чујаше се колежа ни тужбање, не виђаше се лица мушкога ни женскога огреботинах крвава и нагрђена, ни главе црном капом, ни црном махрамом покривене, ни перчина мушкога ни женске косе стрижене, не обливаше се земља, дрво и камен крвљу ваше браће и не кипјаше братска крв из устах вашијех, не кукаху мајке за својијем синовима, ни сестре за својом браћом ошишане, ни сироте удовице за својијем мужевима огребене, ни жалостна дјечица за својијем родитељима сузам обливена.

Путник мирно путоваше, трговац слободно трговаше, работник своју работу весело работаше и чобан своју стоку без страха пасијаше и Богом благословена тишина на све стране пребиваше.

Но будући вам милије зло него добро, не могасте правитељство међу собом трпјети, желећи да се опет на обична ваша зла и самовољна дјела повратите и да један другом крв пијете.

Не би вам угодно да ве људи од свијета почитују добрим и поштеним народом, како сам пређе река, да ви буду туђи градови и пазари отворени и да имате стиму (= уважење) како и остали народи европејски, него је вам драже и милије да ве називају злим, незаконим и самовољним народом, да стиме и приступишта нигђе немате и да ве ћерају како хајдуке и разбојнике.

Ви сте од свакога цара и краља вољни и слободни, да ви нитко не заповиједа, но нијесте један од другогa; ви слободу своју не познајете и познати је не хоћете; вама је противно све што је Богу и поштенима људима угодно; ви сте од Бога одступили и сасвијем страх Божји изгубили; ви не находите добра и поштења ни у чем, нако у своје зло и безаконо самовољство; ви не имате вишијех злотворах од самијех себе и вама нико ништа не чини без ваше зађевице.

Ја вас залуду у све вријеме мојега међу вама владичествовања учих и настављах на све оно, што могаше служит за вашу корист и поштење и залуду се у толико силе времена трудих, не штедећи ни живота ни имјенија мојега за ваше опште народно добро. Да сам то чинио за који драго остали народ од свијета, он би благодарио и ја бих међу њим срећно и весело живио и моје би име у љубави онога народа вјечно остануло, а међу вама је моје срдце од вашегa злочинства увехло и старост моја оскорбљена, да почивала и радости нигда немам. Не могу већ ни о себе радити, а камо ли ваше после оправљати и за ваша дјела ћесарокраљевскомy гуверену одговарати, него ето ви, господо главари, владајте се како знате и договарајте се како ћете с народом управљат и за народ ће потреба буде одговарат, да се црне капе у то не мијешају. Само вас молим да ми на писмо ваше мисли дате како ћу реченому гуверну на ову књигу одговорит, која ће ви бит с овијем листом данас приказана, да је добро чујете и разумијете. Међутијем остајем ваш доброжелатељ и слуга, Владика Петар.

(Посланица Црногорцима и Брђанима, 1826. г.)

*

... Зато ја најпрво оне, којијема је највише зло и највиша штета учињена, пак и свакога великога и малога у све три племена молим и свијех Богом Вседржитељем, Творцем неба и земље и честним Крстом и пресветом Богородицом и свом силом архангелском и ангелском и светијем Евангелијем и свијема светијема, и вашим напретком, у три пута и у три хиљадах путах заклињем да помислите на своје и осталогa народа жалосно живљење и да послушате речену господу главаре, да зло и крвопролиће прекратите и да се за све и посве умирите и подмирите. Такође молим и заклињем истијем начином свакога главара да сви јединодушно раде, како ће вас умирити, да не би који по хајтеру или по миту или по другому икаквому неправедномy начину потезао кривицу на коју страну и чинио међу дружином смутњу. Који ли се нађе од стране главарске, оли од којегa племена и братства толико злога и окамењенога срдца да се од Бога не убоји и да смутњу учини и на мир не пристане, такви од Господа Бога Вседржитеља да будет проклет и да му Бог смути срдце и мозак, да погине од праведнога суда Божија како зли и безакони крвомутник, и дом његов да

остане пуст, а правим и богобојазним да буде Бог у помоћ, којему свакога доброга и послушнога препоручавам и остајем ваш доброжелатељ.

(Из посланице Чевљанима, Цуцима и Бјелицама, 1826. г.)

*

Не могу ја пером описат и језиком изговорит, колико ми је мило и радостно чути од главарах, који су међу вама шест неђељах данас стојали, како сте их лијепо држали и њихове молбе и мене послушали и умирили се за сва зла, која се бјеху у ваше племе догодила. Ово ће и свакога поштена чојка у ову Црну Гору и у сва Брда овеселити и сваки ће вам за таква богоугодна и поштена дјела християнска благодарити, како што ви и ја из свега срдца благодарим и преблагога Господа Бога Вседржитеља теплејше молим да он благослови оне, који су се за своје синове и за своју браћу умирили и свакога ко је о миру вашег племена радио, и да им Бог дарује мир и здравље и свако добро овога свијета, а онога, душевно спасеније и вјечиту радост у царство небесно ...

Домаћа рат и велика царства разура и у несрећу обраћа, камо ли неће једно племе, оли једну нахију у наша убога и сиромашна мјеста разурити; такођер слога и послушаније чине да један мали народ постане великим и силним народом. Спомените се, дакле, својега добра и своје славе и поштења, да се ваши злотвори не веселе.

Ја вас свијех молим и силнијем Богом Вседржитељем у три пута и у триста путах заклињам да учините сами себе начин како ћете живјети, то јест да збор и договор на једно саставите, да слогу и јединство међу собом непоколебљиво утврдите, да злomu чојку руку не држите, него да глобите и покорите како буде заслужио и да своје старешине и главаре љубите, почитујете и слушате. Такођер и главаре на исти начин молим и свом силом небесном заклињам да оставе инад и ненавист, да чистосрдачно у љубави живе и да се мирно и лијепо договарају, како ће племе у мир и у слогу држати и свакому једнако без хајтера и без мита суд и правду чинити, како што су и ваши родитељи и прародитељи чинили ...

(Из посланице Његушима, 1827. г.)

*

Ја сам многим омрзнуо, зашто жалим нејаку сиротињу од напасти и самовољства и зашто говорим право, али Бог правду љуби, пред којим сва сила чловјеческа свега свијета била би ништа, кад би она противу воље Божје ишла. И тешко оному чловјеку, који говори да је свјетлост тмина, а тмина да је свјетлост. То хоће рећи: ко не хоће говорит оно што је право, него по миту, али по хајтеру, оли по којему другому лукавomu начину, говори и

чини оно што је безаконно, и неправедно ... нити се бојим урока, говорити ћу право, док год срце у мене куца.

(Из посланице Његушима, 1827. г.)

*

Данас с великим мојим оскорбљенијем разумјех зла и проклета дјела, која излазе од некаква проклетога ђетића, сина некојега попа из Враћа, из Зете, и од његове дружине ... који за .. . (про)клету корист да паре узимају варају безазлени народ и кажују некакве вјештице, ... и остале лажи свакојако просипају међу народом, који без свакога размишљања њихове лажи вјерује и топи у воду, ... сиромашнице жене мучи и трза, говорећи да су вјештице изјеле тога и тога младића, а тога и тога, који је у бој погинуо, с лијеве стране запахнуле и за то да је погинуо. О Боже мој, чудне сљепоте, чудна безумија и чудна сујевјерија и злога помишљенија! Како могу људи такве проклете бајалице вјеровати, те ли не виде да их они за измамита коју пару варају и да им лажи за готове паре продају. Како ли може која жена кога заклати, кад га ни су чим не такне и кад му ништа отровно не даде јести или попити?! Како ли га изјести може, кад му тијело јавно у гроб полаже цијело! Ви говорите да вјештице по ноћи лете, а како могу лећети, кад њихово тијело у одар лежи? Ви одговарате да њихов дух лети, но ја вам говорим и Богом се заклињам да то бити не може да дух из чељадета по ноћи или по дневи из тијела изиде, нити да се опет у тијело поврати, јер тијело без духа остаје мртво, а мртве нико воскресити не може, нако сам Творац неба и земљи, Бог, Његовом силом и благовољењем.

Ја сам по свијету у нека мјеста ходио и неколико књигах читао и нигђе не нађох, нити ми ко каза, да има вјештицах и вједогоњах, нако међу слијепим и жалостним Србским народом, а зашто него зато што је слијеп и зашто више лажи вјерује, него ли Јевангелије Христово и Христове науке и заповједи.

Тога ради свијех вас, о Црмничани, великога и малог, мужевскога и женскога пола и возраста, силнијем и страшнијем Богом Вседржитељем и честнијем крстом и пресветом Богородицом и свом силом небесном у три пута и у триста путах заклињам да се од тога злога и пребезаконнога дјела прођете, да те проклете бајалице не слушате, да к њима не идете, да их међу вама не пуштајете, да им ништа не вјерујете и да праву чељад не мучите. А вама свијема свештеницима у сва села и племена пишем и властију нам од Бога даноју најжесточајше запрепаштавам (= забрањујем) и говорим да ни једном, који не би ово писмо послушао, немате никаква посла црковнога оправљати, него они и њихови домови нека остају под жестокиим проклетством отлучени; тако и они свештеник, који би преко овога мога

писма преступио, а праве и добре Богу препоручавам и остајем ваш доброжелатељ, Владика Петар.

(Посланица Црмничанима, 1830. г.)

*

Калуђери имају гледати своје црквене и манастирске после и не мијешати се у дјела мирскијех свештеника, а мирски свештеници остају у дужности вјенчавати и сваки своју инорију (= парохију) пазити, за коју имаде самому Богу отвјет на Страшни Суд другога пришествија Христова дати. Свештеници ваља да су свјетило и огледало народу, пастири и учитељи, вожди и наставници словеснога стада Христова, који воде и настављају Христијане на пут спасенија, дајући им изглед (= примјер) од својега доброга и богоугоднога живљења. Но кад свештеници трују и погане народ, а најпаче ради којега скврнога прибитка и лакомости, – од кога ће се добру научити, оли добри изглед и наставленије примити? И како народ може бити спасен?...

(Из посланице Ришњанима, 1808. г.)

ПОУЧЕЊЕ У СТИХОВИМА

Ну послушај, драги пабратиме,
Или брате, прељубезно име,
Јере ћу ти истину казати,
Но запази, нећеш се кајати,
Што су давно рекли и казали
Мудри људи, који су познали:
Да у Турске и у љуте змије
Хришћанскога пријатеља није,
Ни разума бистра у пјанице,
Ни у лажи тврде узданице,
Ни вјернога друга у страшљивца,
Ни поштена чојка у свадљивца.
Не уздај се, брате, у лакомца
Одступиће и од Бога Творца,
Од закона и од своје вјере,
Неће пазит оца ни матере,
Отачества, рода, ни племена,
Јер не љуби части ни поштења,
Нако благо, да се обогати,
И зато ће свакога продати!
Ово велим само за лакомца,
За лакомца, љуцкога трговца,

Који љуби благо преко мјере,
А продаје вјеру у невјере,
Вјеру драгу отачества свога,
Најпослије и себе самога!
Пак остаје така издајица
Како тужна, лакома лисица,
Кад на маму буде преварена
И у ломна гвожђа ухваћена;
Да се трже, сама себе глође,
Докле ловац изненада дође,
Па је дрвљем и камењем туче,
Најпослије и кожу јој свуче.
Свакоме се тако догодило,
Коме опште добро није мило,
И који ће бити издајица
Да га Божја сакруши десница!
А ти, брате, здрав и весел буди,
За потребу немој жалит труди!
Слушај мудре, а мало бесједи
И хришћанским путем себе води.
Који много збори без разлога,
Кајаће се од говора свога;
Кад што речеш и кад ријеч дајеш,
Пази добро, да се не покајеш:
Срамота је саде ријеч рећи,
Обећати па се покајати;
Коноп веже коње и волове
А поштена ријеч витезове.
Држи слогу, а моли се Богу,
Љуби добро и драгу слободу;
Добро рекох, а не самовољство,
Ни лаживо клето лицемјерство;
Пази ово моје говорење,
Биће теби радост и поштење,
А у туђе поштење не тичи,
Но се радуј, весели и дичи,
И кад видиш поштена главара,
Војеводу, суђу, ал' сердара,
Добра чојка, ал' разумна кнеза,
У народу јунака витеза,
Или частна, мудра свештеника,

Што је добро, то је општа дика.
У народу што је од потребе:
Поштовати старије од себе,
Мудре људе праве савјетнике
И војнике, храбре начелнике.
Ако хоћеш бити многољетан,
А на овај свијет пуно – срећан:
А ти поштуј драге родитеље
И духовне оце, учитеље,
Да благослов од Бога получиш,
А и вјечно блаженство добијеш,
Да нам Бог да свијем православним,
Ја из свега мога срца желим ...

*

На крају доносимо једну проповед владике светог, како ју је забележио Симо Матавуљ, познати књижевник. Проповед је изговорена пред главарима и народом на Цетињу, који се беху сабрали ради умира крвно завађених. Матавуљ каже:

„Најприје им честита Нову годину и пожели да у њу уђу по закону Божијему, праштајући, заричући се на мир и слогу и љубав братску, јер их иначе чека последња погибија. Исприча им причу из Светога Писма о Кајину и Авељу ... Говорио им је дуго, тако од срца просто, очински, њиховијем језиком. Кад, видје гвоздене и самовољне горштакe укроћене и заплашене као дјецу, владика се одједном преобрази и од блага оца постаде оштар, неумитан судија, рече им да тога дана хоће умир без поговора, да се утврди суд и све што се дотле два пута покушавало: „Тако вам овога животворјашчег и часнога крста, тако вам он увијек помогао, тако га се не одрекли, тако вас не помамио, тако вас не затро Бог, свети Јован и свети Василије и сви свеци и угодници Божји, тако вам траг по трагу не погинуо, тако се не разгубали, тако вам шљеме и сјеме не погинуло, тако не испогибали срамотно, покорите се одлукама које ћете сами данас учинити и донијети. Ко им се не покори, ко их буде хотимично преступио, да Бог да постигле га клетве које изговорих. Реците сви у име своје и својих по три пута: „Амин“. Сви ужаснути повикаше три пута: Амин. – Онда стаде дијелити нафору и опет бјеше благ. Главари му љубљаху руку, а он свакога у чело“.

Молитвама чудотворца Цетињског Петра, Господе Исусе Христe Боже наш, помилуј нас. **А**мин.

✻ НОВИЊ СЕРБАДКА ЈЕР ГОДИ ЕА БЛАГРАДЪ. © НОВИ СРЕДНАК 2020. ГОД. У БЕОГРАДУ. ✻